

Wetenschappelijk Onderzoek- en
Documentatiecentrum
Ministerie van Justitie en Veiligheid

Cahier 2018-12

Monitor nazorg (ex-)gedetineerden – meting 5

Beschrijving van de problematiek van ex-gedetineerden en de relatie met recidive

G. Weijters
J.J. Rokven
S. Verweij

Cahier

De reeks Cahier omvat de rapporten van onderzoek dat door en in opdracht van het WODC is verricht.

Opname in de reeks betekent niet dat de inhoud van de rapporten het standpunt van de Minister van Justitie en Veiligheid weergeeft.

Inhoud

Afkortingen — 5

Samenvatting — 7

1 Inleiding — 13

- 1.1 Achtergrond en ontwikkelingen nazorgbeleid — 13
- 1.2 Huidig onderzoek — 13
- 1.3 Eerder onderzoek — 15
- 1.4 Leeswijzer — 17

2 Methode — 19

- 2.1 Onderzoeksgroep — 19
- 2.2 Databronnen — 21
  - 2.2.1 DPAN — 22
  - 2.2.2 CBS-data — 23
  - 2.2.3 LADIS — 24
  - 2.2.4 OBJD — 24
  - 2.2.5 Koppeling databestanden en privacy — 25
- 2.3 Operationalisering — 26
  - 2.3.1 Identiteitsbewijs — 26
  - 2.3.2 Werk en inkomen — 26
  - 2.3.3 Huisvesting — 26
  - 2.3.4 Schulden — 27
  - 2.3.5 Zorg naar aanleiding van verslavingsproblematiek — 27
  - 2.3.6 Recidive — 28
- 2.4 Statistische analyses — 29
  - 2.4.1 Bivariate analyses — 29
  - 2.4.2 Multivariate analyses — 29
  - 2.4.3 Exploratieve analyses — 31

3 Problematiek nazorgkandidaten voor en na detentie — 33

- 3.1 Identiteitsbewijs — 33
- 3.2 Werk en inkomen — 34
- 3.3 Huisvesting — 36
- 3.4 Schulden — 36
- 3.5 Verslavingszorg — 38

4 Individuele veranderingen in problematiek tijdens en na detentie — 41

- 4.1 Identiteitsbewijs — 41
- 4.2 Werk en inkomen — 42

5 Recidive nazorgkandidaten en de samenhang met problematiek op de basisvoorwaarden — 45

- 5.1 Recidive nazorgkandidaten — 45
- 5.2 Samenhang recidive met problematiek op de basisvoorwaarden voor detentie — 47
  - 5.2.1 Bivariate samenhang recidive en problematiek basisvoorwaarden — 47
  - 5.2.2 Multivariate samenhang — 51

- 5.3 Samenhang recidive met veranderingen in problematiek op de basisvoorwaarden — 54
  - 5.3.1 Bivariate samenhang — 54
  - 5.3.2 Multivariate samenhang — 55
  - 5.3.3 Effectschatting van verandering in basisvoorwaarden op recidive — 57
- 5.4 Samenhang problematiek met recidive uitgesplitst naar subgroepen: een eerste indicatie — 58

6 Conclusie en discussie — 61

- 6.1 Beperkingen — 62
- 6.2 Beantwoording onderzoeksvragen — 63
- 6.3 Conclusie en aanbevelingen — 66

Summary — 69

Literatuur — 75

Bijlagen

- 1 Samenstelling begeleidingscommissie — 79
- 2 Samenhang recidive nazorgkandidaten en problematiek op basisvoorwaarden — 81
- 3 Samenhang recidive nazorgkandidaten en veranderingen in problematiek op basisvoorwaarden — 85
- 4 Samenhang problematiek op de basisvoorwaarden met recidive uitgesplitst naar subgroepen — 89
- 5 DPAN — 91

Afkortingen

B.I.	betrouwbaarheidsinterval
BOPZ	bijzondere opnemingen psychiatrische ziekenhuizen
BSN	burgerservicenummer
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CJIB	Centraal Justitieel Incasso Bureau
CVZ	College voor Zorgverzekeringen
DJI	Dienst Justitiële Inrichtingen
DPAN	Digitaal Platform Aansluiting Nazorg
GBA	Gemeentelijke Basisadministratie Persoonsgegevens
ID	identiteitsbewijs
IVZ	Stichting Informatievoorziening Zorg
JDS	Justitieel Documentatiesysteem
JJI	justitiële jeugdinrichting
LADIS	Landelijk Alcohol en Drugs Informatie Systeem
MOE-landen	Midden- en Oost-Europese EU-landen
OBJD	Onderzoeks- en Beleidsdatabase Justitiële Documentatie
OM	Openbaar Ministerie
OR	Odds ratio
PI	penitentiaire inrichting
PIJ	Plaatsing in een Inrichting voor Jeugdigen
SECMBUS	Sociaal Economische Categorie per Maand bestand
SKN	strafrechtketennummer
tbs	terbeschikkingstelling
TTP	trusted third party
TULP-GW	TenUitvoerLegging vrijheidsbenemende straffen en maatregelen in Penitentiaire inrichting Gevangeniswezen
WODC	Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum
Wmo	Wet maatschappelijke ondersteuning
WSNP	Wet schuldsanering natuurlijke personen
WW	Werkloosheidswet

Samenvatting

Om de relatief hoge recidive onder (ex-)gedetineerden terug te dringen, wordt al tijdens detentie gewerkt aan re-integratie. Een belangrijk onderdeel van het re-integratiebeleid is het werken aan vijf basisvoorwaarden, te weten: identiteitsbewijs, werk en inkomen, huisvesting, schulden en zorg. Het doel van het werken aan deze basisvoorwaarden is om gedetineerden zo goed mogelijk te laten terugkeren in de maatschappij en te voorkomen dat zij opnieuw de fout in gaan.

Met de door het WODC ontwikkelde monitor nazorg (ex-)gedetineerden wordt tweejaarlijks de stand van zaken op de vijf basisvoorwaarden op verschillende momenten in de tijd beschreven: direct voor detentie, direct na detentie, zes maanden na detentie en twaalf maanden na detentie. Hiermee kan een beeld worden gegeven van de problematiek op de basisvoorwaarden waar (ex-)gedetineerden tijdens en na hun detentie mee te maken hebben. Nieuw in deze vijfde meting van de monitor nazorg ex-gedetineerden is dat ook gekeken wordt naar de samenhang tussen problematiek op de basisvoorwaarden en recidive. Dit levert aanwijzingen op of het werken aan de basisvoorwaarden ervoor zorgt dat (ex-)gedetineerden inderdaad minder snel terug vallen in hun oude, criminele gedrag.

Onderzoeksvragen

De eerste twee onderzoeksvragen van de monitor nazorg (ex-)gedetineerden komen in iedere meting van de monitor terug:

- 1.1 *In welke mate kennen (ex-)gedetineerden problemen wat betreft identiteitsbewijs, inkomen, huisvesting, schulden en zorg direct voor detentie, direct na detentie, zes maanden na detentie en twaalf maanden na detentie?*
- 1.2 *In welke mate verandert de problematiek van (ex-)gedetineerden wat betreft identiteitsbewijs, inkomen, huisvesting, schulden en zorg tijdens detentie en in de eerste maanden na detentie?*

Omdat in deze vijfde meting ook ingegaan wordt op de samenhang van de problemen op de basisvoorwaarden met recidive van ex-gedetineerden, zijn de volgende twee onderzoeksvragen toegevoegd:

- 2.1 *In hoeverre hangt de problematiek van (ex-)gedetineerden wat betreft identiteitsbewijs, inkomen, huisvesting, schulden en zorg samen met recidive?*
- 2.2 *In hoeverre hangt de verandering in problematiek van (ex-)gedetineerden wat betreft identiteitsbewijs, inkomen, huisvesting, schulden en zorg samen met recidive?*

Methode

In dit rapport wordt de situatie beschreven van twee cohorten (ex-)gedetineerden die tot de doelgroep van het re-integratiebeleid behoren en ten minste twee weken in detentie hebben gezeten. Het gaat om volwassen (ex-)gedetineerden met een geldige verblijfsstatus die in de tweede helft van 2013 of 2014 zijn vrijgekomen uit een Nederlandse penitentiaire inrichting (PI) en terugkeren naar een Nederlandse gemeente. In totaal bestaan deze onderzoeksgroepen uit 11.914 (ex-)gedetineerden uit cohort 2013 en 11.773 (ex-)gedetineerden uit cohort 2014. Aangezien niet alle (ex-)gedetineerden tot de doelgroep van het nazorgbeleid horen, spreken we

in het vervolg van dit rapport over nazorgkandidaten in plaats van over (ex-)gedetineerden.

Om de problematiek van nazorgkandidaten te beschrijven worden verschillende databronnen gebruikt. In tabel S1 wordt voor de verschillende basisvoorwaarden aangegeven welke databronnen gebruikt zijn. Net als in de vorige metingen van de monitor nazorg ex-gedetineerden wordt ook in de huidige meting gebruikgemaakt van het Digitaal Platform Aansluiting Nazorg (DPAN). Het DPAN is ontwikkeld om informatie over nazorgkandidaten te delen tussen PI's en gemeenten. In het DPAN wordt informatie geregistreerd over de verschillende basisvoorwaarden van het re-integratiebeleid op twee momenten in de tijd: direct voor en direct na detentie. Daarnaast wordt in de huidige meting gebruikgemaakt van gegevens van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) en het Landelijk Alcohol en Drugs Informatie Systeem (LADIS). Voor de meeste basisvoorwaarden is informatie beschikbaar over zowel de periode voor als na detentie. Alleen op het gebied van huisvesting is het niet gelukt informatie te vinden over de situatie van nazorgkandidaten na detentie.

Tabel S1   **Overzicht databronnen per basisvoorwaarde**

Basisvoorwaarde	Bron	Type informatie	Tijdspanne
Identiteitsbewijs	DPAN	Bezit geldig identiteitsbewijs	Direct vordetentie en direct na detentie
Werk/inkomen	CBS	Inkomensbron	1 maand vordetentie, 1 maand na detentie, 6 maanden na detentie en 12 maanden na detentie
Huisvesting	DPAN	Type huisvesting	Direct vordetentie
	CBS	Huishoudsamenstelling	Direct vordetentie
Schulden	DPAN	Aanwezigheid van schulden	Direct vordetentie
	DPAN	Schuldhelpverlening	Direct vordetentie
	DPAN	Herkomst van schulden	Direct vordetentie
	CBS	Schuldsanering	1 maand vordetentie, 1 maand na detentie, 6 maanden na detentie en 12 maanden na detentie
Zorg	LADIS	Behandeling bij verslavingszorg	1 maand vordetentie, 1 maand na detentie, 6 maanden na detentie en 12 maanden na detentie

In dit onderzoek wordt ook ingegaan op de recidive van nazorgkandidaten. Om te achterhalen of nazorgkandidaten opnieuw veroordeeld zijn voor nieuwe delicten is gebruikgemaakt van de Onderzoeks- en Beleidsdatabase Justitiële Documentatie (OBJD). In de OBJD staat de complete Nederlandse justitiële geschiedenis geregistreerd van personen die minimaal 12 jaar oud zijn en die verdachte waren in een strafzaak in Nederland.

In dit rapport wordt gekeken naar de *prevalentie* van de recidive van nazorgkandidaten. Vanaf het moment dat nazorgkandidaten de PI verlaten wordt nagegaan of zij opnieuw veroordeeld worden wegens een misdrijf (algemene recidive). Daarnaast wordt nagegaan of de nazorgkandidaten een misdrijf hebben gepleegd waarvoor ze opnieuw een (deels) onvoorwaardelijke vrijheidsstraf opgelegd hebben gekregen (vrijheidsstrafrecidive). Vervolgens wordt de samenhang tussen problematiek op de basisvoorwaarden en recidive onderzocht. Aanvullend is met exploratieve analyses nagegaan of de samenhang tussen de basisvoorwaarden en recidive verschilt tussen groepen nazorgkandidaten.

Resultaten

Problematiek nazorgkandidaten voor en na detentie

- Ongeveer 15% van de nazorgkandidaten beschikte direct voor en direct na detentie niet over een geldig identiteitsbewijs.
- De meeste nazorgkandidaten hadden zowel voor als na detentie een inkomen. Bijna de helft van de nazorgkandidaten ontving voor detentie een uitkering, waarvan het grootste deel een bijstandsuitkering. Ongeveer één op de vijf nazorgkandidaten had werk of volgde een opleiding. Iets meer dan een derde van de nazorgkandidaten had geen werk, volgde geen opleiding of ontving geen uitkering. Zes en twaalf maanden na detentie lag het percentage nazorgkandidaten met een uitkering iets hoger, terwijl het percentage nazorgkandidaten zonder werk, opleiding of uitkering iets lager lag.
- Ongeveer 13% van de nazorgkandidaten beschikte direct voor detentie niet over huisvesting. Het merendeel van de nazorgkandidaten dat wel over huisvesting beschikte, had een huurwoning of woonde in bij familie. Over de huisvestings-situatie na detentie is geen informatie beschikbaar.
- Meer dan drie kwart van de nazorgkandidaten had direct voor detentie schulden. Van de nazorgkandidaten met schulden zat ongeveer 13% in een schuldhulpverleningstraject direct voor detentie. Ongeveer 0,4% zat, zowel in de maand voor detentie als in de maanden na detentie, in de wettelijke schuldsanering.
- Voor een beperkte groep nazorgkandidaten is informatie beschikbaar over waar men voor detentie schulden had. Hieruit blijkt dat de meest voorkomende schulden vorderingen bij het CJIB en schulden bij de zorgverzekeraar waren.
- Ongeveer 13% van de nazorgkandidaten was, zowel voor als na detentie, in behandeling bij een verslavingskliniek. Behandeling voor verslaving aan harddrugs komt het vaakst voor. Ongeveer de helft van de nazorgkandidaten die behandeld zijn voor verslavingsproblematiek had alleen ambulante behandelcontacten. Ongeveer 42% bleek naast ambulante contacten ook klinisch opgenomen te zijn geweest of in een nachtopvang te hebben verbleven.

Individuele veranderingen in problematiek tijdens en na detentie

- Het grootste gedeelte van de nazorgkandidaten die voor detentie over een geldig identiteitsbewijs beschikte, behield deze tijdens detentie (ruim 97%). Van de groep nazorgkandidaten die bij aanvang in detentie niet over een geldig identiteitsbewijs beschikte, had ongeveer een vijfde deze gedurende detentie verkregen.
- De meerderheid van de nazorgkandidaten had zowel voor als na detentie een inkomen uit arbeid of een uitkering. Van de groep nazorgkandidaten die in de maand voor detentie een uitkering ontving, was 3% direct na detentie gaan werken of een opleiding gaan volgen. Van de groep nazorgkandidaten die in de maand voor detentie geen inkomen ontving, had ongeveer een kwart in de maand na detentie een uitkering en ongeveer 7% was gaan werken of een opleiding gaan volgen.
- Zes maanden na detentie beschikte ruim drie kwart van de nazorgkandidaten over inkomen (uit arbeid of uitkering). Van de groep nazorgkandidaten die in de maand na detentie een uitkering ontving, was na zes maanden 5% gaan werken of een opleiding gaan volgen. Van de groep die na detentie geen inkomen had, had 12% na zes maanden werk of volgde een opleiding en ongeveer 22% ontving een uitkering.

Recidive nazorgkandidaten en de samenhang met problematiek op de basisvoorwaarden

- Twee jaar na detentie had bijna 50% van de nazorgkandidaten opnieuw een misdrijf gepleegd waarvoor ze veroordeeld werden. Ongeveer 27% van de nazorgkandidaten had binnen twee jaar een misdrijf gepleegd waarvoor een vrijheidsstraf werd opgelegd.
- Het hebben van een geldig identiteitsbewijs, werk of opleiding, huisvesting en het niet in behandeling zijn bij de verslavingszorg voor detentie hangt samen met een kleinere kans op recidive, ook als gecontroleerd wordt voor andere achtergrondkenmerken, zoals leeftijd, type delict en het aantal eerdere veroordelingen. De samenhang tussen het hebben van werk of het volgen van een opleiding en recidive is het sterkst.
- Het hebben van schulden voor detentie hangt niet samen met recidive, wanneer gecontroleerd wordt voor achtergrondkenmerken.
- Het verband tussen recidive en het verkrijgen of 'verliezen' van een geldig identiteitsbewijs is niet statistisch significant. Alleen de groep nazorgkandidaten die zowel voor als na detentie geen geldig identiteitsbewijs bezat, heeft een grotere kans om te recidiveren dan de groep die op beide tijdstippen in het bezit was van een geldig identiteitsbewijs.
- Vrijwel alle groepen nazorgkandidaten die na detentie geen werk hadden of een opleiding volgden, recidiveren significant meer dan de groep nazorgkandidaten die zowel voor als na detentie werk had of een opleiding volgde. De kans op recidive van de groepen nazorgkandidaten die na detentie werk verkregen of een opleiding zijn gaan volgen, verschilt niet statistisch significant van de groep die zowel voor als na detentie werk had of een opleiding volgde.

Conclusie en aanbevelingen

Uit de vijfde meting van de monitor nazorg blijkt opnieuw dat nazorgkandidaten een problematische doelgroep zijn. Een behoorlijk groot deel van de nazorgkandidaten kende problemen op één of meerdere basisvoorwaarden. Verder pleegde ongeveer de helft van de groep binnen twee jaar na hun vrijlating opnieuw een delict waarvoor men veroordeeld werd.

De problematiek op de basisvoorwaarden is beschreven aan de hand van verschillende databronnen. Helaas is het niet voor alle basisvoorwaarden gelukt om volledige informatie te vinden. Zo is er geen centrale bron waarin alle schulden van personen staan bijgehouden en is op het gebied van zorg voor dit onderzoek alleen informatie beschikbaar over de verslavingszorg. Verder zijn de beschikbare gegevens niet altijd toereikend om de situatie van nazorgkandidaten te beschrijven op de vier specifieke tijdstippen. Ondanks deze beperkingen heeft de zoektocht naar nieuwe databronnen wel tot nieuwe informatie geleid waarmee extra inzicht kon worden gegeven in de situatie van nazorgkandidaten. Onze eerste aanbeveling is daarom om meer in te zetten op een goede gegevensverzameling zodat de problematiek van de nazorgkandidaten beter in beeld gebracht kan worden.

Voor wat betreft de recidive onder nazorgkandidaten blijkt uit dit onderzoek dat de problematiek op bijna alle vijf de basisvoorwaarden voor detentie (met uitzondering van schulden) samenhangt met een grotere kans op recidive. Hierbij dient wel opgemerkt te worden dat het op basis van dit onderzoek niet mogelijk is om uitspraken te doen over de causaliteit van de relatie tussen problematiek op de basisvoorwaarden en recidive. Met het huidige onderzoek is het slechts mogelijk om aanwijzingen voor de mogelijke werking van het re-integratiebeleid te vinden. Desondanks is onze tweede aanbeveling om in te blijven zetten op het aan het werk

krijgen van nazorgkandidaten. Hoewel ook de recidive van nazorgkandidaten met werk niet gering is, heeft het onderzoek aanwijzingen opgeleverd dat vooral het hebben van werk of het volgen van een opleiding samenhangt met minder recidive. Deze aanwijzingen worden gesteund door eerder onderzoek waarin een negatieve samenhang tussen werk en recidive werd gevonden. Het zal echter een behoorlijke uitdaging blijven om de grote groep nazorgkandidaten die een uitkering ontvangt of helemaal inactief is aan het werk te krijgen.

1 Inleiding

1.1 Achtergrond en ontwikkelingen nazorgbeleid

Om de relatief hoge recidive onder (ex-)gedetineerden terug te dringen, wordt er tijdens detentie gewerkt aan de re-integratie van gedetineerden. Onderdeel van het re-integratiebeleid is het werken aan vijf basisvoorwaarden, te weten identiteitsbewijs, werk en inkomen, huisvesting, schulden en zorg. Voorheen werd voor het werken aan de basisvoorwaarden de term 'nazorg' gebruikt (voor een 'historisch' overzicht van het nazorgbeleid, zie Van Duijvenbode, 2016). Het doel van het werken aan de basisvoorwaarden is om de re-integratie van (ex-)gedetineerden te verbeteren. Gedetineerden zijn zelf verantwoordelijk voor hun re-integratie. Het gevangeniswezen ondersteunt hen daarbij tijdens detentie en gemeenten in de periode na detentie. Hoewel gemeenten niet verantwoordelijk zijn voor ondersteuning tijdens detentie, worden zij in de praktijk vaak al bij binnenkomst bij dit re-integratieproces betrokken. Het doel is om problemen op de basisvoorwaarden op te lossen of te voorkomen. Dit wordt getracht door (ex-)gedetineerden te faciliteren om (1) een geldig identiteitsbewijs aan te vragen en te verkrijgen, (2) tijdens detentie een eerste vorm van onderdak en/of stabiele woonsituatie te vinden voor de periode na ontslag, (3) na afloop van detentie een vorm van (betaalde) arbeid, scholing en/of dagbesteding te vinden, (4) tijdens en na detentie aan hun schuldproblematiek te werken en (5) continuïteit van zorg tijdens en na detentie na te streven (zie het Convenant Re-integratie van (ex-)gedetineerden¹).

Met de door het WODC ontwikkelde monitor nazorg (ex-)gedetineerden wordt tweejaarlijks de stand van zaken op de vijf basisvoorwaarden op verschillende momenten in de tijd beschreven: direct voor detentie, direct na detentie, zes maanden na detentie en twaalf maanden na detentie (Weijters & More, 2010; More & Weijters, 2011; Noordhuizen & Weijters, 2013; Beerhuizen et al., 2015). Dit wordt gedaan door de mate van problematiek van (ex-)gedetineerden op de vijf basisvoorwaarden te beschrijven. Extra aandacht wordt daarnaast besteed aan de verandering tussen de verschillende meetmomenten om na te gaan of bestaande problematiek voor (ex-)gedetineerden tijdens detentie of in de eerste maanden na detentie wordt opgelost. Voor (ex-)gedetineerden zonder problemen op de basisvoorwaarden wordt nagegaan of ze van problemen gevrijwaard blijven gedurende hun detentieperiode en de eerste maanden na detentie.

1.2 Huidig onderzoek

De eerste twee onderzoeksvragen van de monitor nazorg (ex-)gedetineerden komen in iedere meting van de monitor terug.

1.1 *In welke mate kennen (ex-)gedetineerden problemen wat betreft identiteitsbewijs, inkomen, huisvesting, schulden en zorg direct voor detentie, direct na detentie, zes maanden na detentie en twaalf maanden na detentie?*

1.2 *In welke mate verandert de problematiek van (ex-)gedetineerden wat betreft identiteitsbewijs, inkomen, huisvesting, schulden en zorg tijdens detentie en in de eerste maanden na detentie?*

---

¹ www.dji.nl/binaries/convenant-re-integratie-van-%28ex-%29-gedetineerden_tcm41-128006.pdf

In de huidige meting van de monitor gebruiken we verschillende databronnen om de problematiek van (ex-)gedetineerden te beschrijven. Voor het beschrijven van de problematiek direct voor en direct na detentie is in de eerste drie metingen van de monitor nazorg alleen gebruikgemaakt van het Digitaal Platform Aansluiting Nazorg (DPAN). Het DPAN is een systeem dat in de penitentiaire inrichtingen (PI's) en door gemeenten wordt gebruikt om informatie over de problematiek van (ex-)gedetineerden op de verschillende basisvoorwaarden bij aanvang en bij ontslag uit detentie te registreren en uit te wisselen.

In de vierde meting van de monitor is voor het beschrijven van de problematiek op het gebied van werk en inkomen daarnaast gebruikgemaakt van informatie van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Het voordeel van deze data is dat hierin informatie te vinden is over alle momenten in de tijd waarop we de problematiek van (ex-)gedetineerden beschrijven, dus ook over het moment zes maanden en twaalf maanden na detentie. Voorheen werd voor het beschrijven van de problematiek na detentie gebruikgemaakt van data van gemeenten, aangezien in DPAN geen informatie over de problematiek zes of twaalf maanden na detentie geregistreerd wordt. Het is echter nooit gelukt om gemeenten structureel mee te laten werken aan de monitor nazorg. Het kost gemeenten veel tijd en moeite om de problematiek van (ex-)gedetineerden op de vijf basisvoorwaarden op te zoeken en te registreren.

Een andere reden om op zoek te gaan naar alternatieve bronnen om de problematiek van (ex-)gedetineerden te beschrijven, is dat DPAN eind 2010 is aangepast. De aanpassingen die zijn doorgevoerd hebben ervoor gezorgd dat niet alle resultaten uit de vernieuwde versie van DPAN goed vergelijkbaar zijn met de resultaten op basis van het 'oude' DPAN (zie Beerthuizen et al., 2015). Om deze reden is gezocht naar landelijke databronnen met gegevens over (één van) de basisvoorwaarden op de verschillende meetmomenten.

Naast het gebruik van nieuwe databronnen is een andere verandering ten opzichte van de eerdere metingen van de monitor nazorg dat in deze vijfde meting ook de samenhang tussen problematiek op de basisvoorwaarden en recidive onderzocht wordt. Hiervoor zijn de volgende twee onderzoeksvragen toegevoegd.

- 2.1 *In hoeverre hangt de problematiek van (ex-)gedetineerden wat betreft identiteitsbewijs, inkomen, huisvesting, schulden en zorg samen met recidive?*
- 2.2 *In hoeverre hangt de verandering in problematiek van (ex-)gedetineerden wat betreft identiteitsbewijs, inkomen, huisvesting, schulden en zorg samen met recidive?*

Het idee achter het re-integratiebeleid is dat door te werken aan de problematiek op de vijf basisvoorwaarden (ex-)gedetineerden minder snel terug zullen vallen in hun oude, criminele gedrag. De vraag is echter of voor deze verwachting ook empirische ondersteuning te vinden is. Om deze reden zal in deze meting van de monitor nazorg de koppeling met recidive gemaakt worden. Hierbij wordt met name gekeken naar de tweejarige recidive. Voor deze termijn is gekozen, omdat eerder recidive-onderzoek heeft uitgewezen dat recidive bij (ex-)gedetineerden voornamelijk plaatsvindt in de eerste twee jaar na de uitgangszaak (Wartna et al., 2012).

In 2016 is een haalbaarheidsonderzoek uitgevoerd om na te gaan of de gegevens uit de monitor nazorg gekoppeld kunnen worden aan strafrechtelijke gegevens om recidive te berekenen (Verweij & Wartna, 2016). In het onderzoek zijn Verweij en Wartna (2016) tevens nagegaan op welke wijze inzicht kan worden gegeven in de effecten van het re-integratiebeleid. Aangezien het re-integratiebeleid gericht op de vijf basisvoorwaarden voor alle gedetineerden van toepassing is, op hetzelfde moment is ingevoerd en vóór de invoering van dit beleid ook al aan de re-integratie

van gedetineerden is gewerkt tijdens detentie, kan er geen effectonderzoek worden uitgevoerd met een vergelijkbare controlegroep. Het is dus niet mogelijk uitspraken te doen over mogelijke causale effecten van re-integratie. Wel kunnen aanwijzingen gevonden worden voor de mogelijke werking van het re-integratiebeleid. In dit onderzoek zal getracht worden aanwijzingen te vinden door één van de door Verweij en Wartna (2016) aanbevolen aanpakken toe te passen. Deze aanpak houdt in dat wordt nagegaan welke veranderingen in problematiek en/of daderkenmerken samenhangen met een lagere kans op strafrechtelijke recidive. Er kan dan gekeken worden of een verandering op een basisvoorwaarde samenhangt met minder hoge terugvalpercentages, terwijl gecontroleerd wordt voor diverse andere achtergrondkenmerken. Dit levert aanwijzingen op over de effectiviteit van het werken aan de basisvoorwaarden voor het terugdringen van recidive. Bovendien kan achterhaald worden welke veranderingen het sterkst samenhangen met recidive.

1.3 Eerder onderzoek

Uit diverse eerdere onderzoeken is duidelijk geworden dat gedetineerden zowel voor als na detentie veel problemen ervaren, waaronder ook op de basisvoorwaarden die in het huidige onderzoek centraal staan (zie voor een overzicht Dirkzwager, Nieuwbeerta & Fiselier, 2009). Omdat we in deze meting voor het eerst de samenhang tussen problematiek op de basisvoorwaarden en recidive behandelen, wordt in dit hoofdstuk een globaal overzicht gegeven van eerder onderzoek dat betrekking heeft op deze relatie.

Voor zover bekend zijn er geen studies waarin gekeken werd naar het verband tussen het al dan niet bezitten van een geldig identiteitsbewijs en recidive. Dit is niet verwonderlijk omdat het niet bezitten van een geldig identiteitsbewijs op zichzelf geen aanleiding vormt voor crimineel gedrag. Desondanks kan het ontbreken van een geldig identiteitsbewijs wel het vinden van een baan of huisvesting of de toegang tot hulpverlening bemoeilijken, en dat kan weer invloed hebben op recidive. We achten het daarom wel mogelijk dat er samenhang bestaat tussen het al dan niet bezitten van een geldig identiteitsbewijs en recidive.

Het verband tussen werk en recidive is veelvuldig onderzocht. Uit diverse onderzoeken blijkt dat er een negatieve samenhang bestaat tussen het hebben van werk en recidive; werk lijkt een recidiveverminderend effect te hebben (Berg & Huebner, 2011; Horney, Osgood & Marshall, 2005; Skardhamar & Telle, 2012; Visher, Debus & Yahner, 2008). Uit overzichtsstudies blijkt echter dat arbeidstoeleidsprogramma's voor ex-gedetineerden over het algemeen geen effect hebben op recidive (Visher, Winterfield & Coggeshall, 2005; Wilson, Gallagher & Mackenzie, 2000). Wellicht laten deze programma's geen effecten zien, omdat het voor ex-gedetineerden ondanks de hulp toch lastig blijft om een baan te vinden. Het is ook mogelijk dat deze arbeidstoeleidsprogramma's een bepaald type baan opleveren die minder effectief is in het voorkomen van recidive. Onderzoek van Ramakers en collega's (2017) liet bijvoorbeeld zien dat niet zozeer het hebben van werk maar vooral de stabiliteit van werk en een baan van hoger beroepsniveau een beschermende invloed heeft in de periode na ontslag uit detentie.

Daarnaast heeft werk niet voor alle daders een recidiveverlagend effect. Eerder onderzoek liet bijvoorbeeld zien dat werk met name voor oudere daders een positief effect heeft. Voor jongere daders kan werk ook een negatief effect hebben, omdat een tijdsintensieve baan bij jongere daders de psychosociale ontwikkeling kan verstoren (Uggen & Wakefield, 2008).

Ten slotte is er nog niet veel bekend over de richting van het verband tussen werk en crimineel gedrag, omdat er weinig onderzoek is verricht waarin daders voor een

lange periode gevolgd werden (Uggen & Wakefield, 2008). Een uitzondering is een studie van Skardhamar en Savolainen (2014). In dit onderzoek blijkt dat de meeste daders al gestopt zijn met crimineel gedrag alvorens ze werk vinden. Er is slechts een kleine groep daders die tijdens een actieve periode van delicten plegen werk vindt en stopt met het plegen van delicten. Dit onderzoek suggereert dus dat het vinden van werk vooral een consequentie is van minder crimineel gedrag en meestal niet de oorzaak. Kortom, uit het eerdere onderzoek naar het verband tussen werk en recidive kan geconcludeerd worden dat er een negatieve samenhang lijkt te bestaan tussen werk en recidive, maar dat de aard hiervan nog niet duidelijk is.

Uit een literatuuroverzicht van O'Leary (2013) blijkt dat in meerdere studies een verband tussen huisvesting en recidive gevonden wordt. Personen die geen stabiele huisvestingssituatie hebben, blijken meer te recidiveren dan personen die wel beschikken over stabiele huisvesting. Onder het niet hebben van stabiele huisvesting wordt overigens – in tegenstelling tot de in het huidige onderzoek gebruikte operationalisering van problematiek op het gebied van huisvesting – naast dakloosheid ook kortdurende verblijven bij vrienden (*couch surfing*) of verblijven in een daklozenopvang geschaard. Over de aard en omvang van het verband tussen een stabiele huisvestingssituatie en recidive is nog niet veel bekend. Zo is nog niet bekend of een stabiele huisvestingssituatie op zichzelf het risico op recidive kan verminderen (O'Leary, 2013). Dit komt omdat huisvesting in de meeste studies wordt onderzocht als onderdeel van bredere hulpverlening aan daders en niet als afzonderlijke interventie. Een andere reden is dat bij de meeste studies het onderzoeksdesign niet sterk genoeg is om causale relaties te ontdekken.

Het verband tussen schulden en recidive is nog niet veel onderzocht. Uit een literatuuroverzicht onder adolescenten en jongvolwassenen blijkt wel dat er een sterk verband is tussen het hebben van schulden en criminaliteit (Hoeve et al., 2014). Dit verband is vooral sterk bij daders die veel delicten of een lange tijd delicten plegen. Over de richting van het verband – schulden veroorzaken criminaliteit of omgekeerd – is nog niet veel bekend. In onderzoek van Hoeve en collega's (2011) wordt voor beide mogelijkheden enig bewijs gevonden.

De relatie tussen (problematiek op het gebied van) zorg en recidive is ook nog maar weinig bestudeerd. Het meeste onderzoek op dit gebied richt zich op het verband tussen verslavingen en recidive en op de effectiviteit van het behandelen van de verslaving gedurende detentie. Zo blijkt uit onderzoek van Maes en Mine (2017) dat gedetineerden met een voorgeschiedenis van (problematisch) alcohol en/of drugsgebruik een hoge recidiveprevalentie laten zien. Uit een meta-analyse blijkt verder dat sommige behandelingen van verslavingsproblematiek, zoals het verblijf in een therapeutische gemeenschap, zowel het drugsgebruik als recidive wisten terug te dringen (Mitchell, Wilson & Mackenzie, 2007).

Uit het bovenstaande overzicht blijkt dat nog niet van alle basisvoorwaarden even duidelijk is hoe deze samenhangen met recidive. Het merendeel van het bestaande onderzoek richt zich op de relatie tussen werk en recidive en hieruit blijkt dat het hebben van werk de kans op recidive lijkt te verlagen. We verwachten daarom in het huidige onderzoek ook een negatieve samenhang tussen werk en recidive te vinden. De relatie tussen huisvesting en recidive is minder veelvuldig onderzocht, maar het beschikbare onderzoek laat zien dat problematiek op het gebied van huisvesting samenhangt met meer recidive. Het verband tussen schulden en recidive is nog weinig onderzocht, maar er lijkt wel een sterk verband te zijn tussen het hebben van schulden en criminaliteit. De verwachting is daarom dat ex-gedetineerden met problemen op het gebied van huisvesting of schulden een grotere kans op recidive hebben. De relatie tussen (de behandeling van) verslavingsproblematiek en recidive is nog dermate weinig onderzocht dat het lastig is om op basis van eerder

onderzoek een hypothese over de samenhang te formuleren. Hetzelfde geldt voor de samenhang tussen het bezit van een geldig identiteitsbewijs en recidive.

1.4 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 zal de in dit onderzoek gehanteerde methode worden beschreven. Daarbij zal ingegaan worden op de onderzoeksgroep die centraal staat in dit onderzoek, de gebruikte databronnen, de operationalisering van de gebruikte variabelen en de statistische analyses. In hoofdstuk 3 zal de problematiek van de (ex-)gedetineerden op de vijf basisvoorwaarden worden beschreven op de verschillende tijdsmomenten voor en na detentie. In hoofdstuk 4 zullen de veranderingen in problematiek worden beschreven. Hiervoor wordt gekeken naar veranderingen tijdens detentie en veranderingen na detentie. De samenhang van de problematiek op de basisvoorwaarden en de verandering in problematiek met recidive staat centraal in hoofdstuk 5. In hoofdstuk 6 zullen de onderzoeksvragen worden beantwoord en de resultaten bediscussieerd.

2 Methode

In dit hoofdstuk worden de in dit onderzoek gehanteerde methoden beschreven. Daarbij gaan we in op de onderzoeksgroep die in dit onderzoek centraal staat, de gebruikte databronnen, de operationalisering van de gebruikte variabelen en de statistische analyses.

2.1 Onderzoeksgroep

In dit onderzoek wordt de situatie beschreven van twee cohorten (ex-)gedetineerden die tot de doelgroep van het re-integratiebeleid behoren. Tot de doelgroep van het re-integratiebeleid worden alle volwassen (ex-)gedetineerden met een geldige verblijfsstatus gerekend die na een verblijf in een Nederlandse PI terugkeren naar een Nederlandse gemeente. Vanaf de eerste meting van de monitor nazorg ex-gedetineerden is ervoor gekozen de problematiek van halfjaarcohorten te beschrijven. De gedachte was dat, aangezien het nazorgbeleid in 2008 nog volop in ontwikkeling was bij gemeenten en de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI), veranderingen in problematiek eerder zichtbaar zouden zijn wanneer verschillende onderzoekscohorten elkaar niet direct zouden opvolgen. Het eerste cohort in dit onderzoek bestaat daarom uit gedetineerden die in de tweede helft (van 1 juli tot en met 31 december) van 2013 zijn vrijgekomen uit detentie en het tweede cohort omvat gedetineerden die in de tweede helft van 2014 zijn vrijgekomen. Aangezien niet alle (ex-)gedetineerden tot de doelgroep van het nazorgbeleid horen en omdat in het standaard recidive-onderzoek van het WODC wel de hele groep ex-gedetineerden wordt gevolgd, spreken we in het vervolg van dit rapport over nazorgkandidaten in plaats van over (ex-)gedetineerden.

In tabel 1 wordt een overzicht gegeven van het aantal personen waaruit de twee onderzoeksgroepen bestaan. Tevens staat in deze tabel aangegeven hoeveel detenties afvallen, waarbij gestart wordt met het totaal aantal detenties dat eindigt met een vertrek uit een PI.² De gegevens in de tabel zijn afkomstig uit TULP-GW.³ Als eerste worden passanten (personen die na detentie doorstromen naar een inrichting vanwege een BOPZ-, tbs- of PIJ-maatregel) en vreemdelingen en illegalen niet meegenomen in het huidige onderzoek. Ook is net als in de vorige metingen van de monitor nazorg ex-gedetineerden een selectie gemaakt naar de tweede helft van het jaar voor wat betreft de uitstroom van nazorgkandidaten en worden detenties van korter dan twee weken niet meegenomen⁴; met het huidige onderzoek kunnen dan

---

² In tegenstelling tot eerdere jaren zijn voor de vijfde meting van de monitor nazorg ex-gedetineerden uitstroombestanden van de DJI verkregen zonder overplaatsingen en onttrekkers uit detentie. Hierdoor ligt het beginaantal lager dan in andere jaren.

³ TULP staat voor 'Tenuitvoerlegging vrijheidsbenemende straffen en maatregelen in Penitentiaire inrichting Gevangeniswezen'. In dit registratiesysteem verzamelt de DJI informatie over de periode van insluiting van gedetineerden in een PI. Van elke persoon die verbleef in een PI wordt de datum van in- en uitstroom geregistreerd. Ook het gedeelte van de detentie dat men doorbracht in een politiecel of in voorlopige hechtenis wordt bijgehouden. Daarnaast staan in deze bron de parketnummers die behoren bij de verschillende titels op grond waarvan iemand in een PI verblijft.

⁴ Sinds mei 2009 hoeven casemanagers voor nazorgkandidaten die korter dan twee weken vastzitten alleen de detentie te melden aan de gemeente. Deze manier van werken is ingevoerd, omdat het in de praktijk niet altijd mogelijk bleek om de problematiek van deze kort verblijvende gedetineerden vast te stellen. In dit onderzoek gaat het om 30% en 35% van de totale doelgroep.

ook alleen uitspraken worden gedaan over relatief langer durende detenties. Ten slotte vallen er nog een aantal personen af vanwege registratiefouten in de data en selecteren we in de onderzoeksgroepen iedere gedetineerde maar één keer. Nazorgkandidaten die vaker vrijkomen in een uitstroomjaar worden maar één keer per uitstroomjaar meegenomen. Daarbij kiezen we de eerste detentieperiode waarvoor men in de onderzoeksgroep valt. Nazorgkandidaten die zowel in de tweede helft van 2013 vrijkomen als in de tweede helft van 2014, komen zowel in de onderzoeksgroep van 2013 als in de onderzoeksgroep van 2014 voor. De onderzoeksgroepen in deze studie bestaan uiteindelijk uit 11.914 nazorgkandidaten die in de tweede helft van 2013 zijn vrijgekomen en 11.773 nazorgkandidaten die in de tweede helft van 2014 zijn vrijgekomen na een verblijf in een PI.

Tabel 1 Selectie van de onderzoeksgroepen

	2013	2014
Totale uitstroom uit PI's naar vrije maatschappij	38.780	41.587
Uitval: passanten (tbs, BOPZ en PIJ)	13	19
Uitval: vreemdelingen, illegalen of status onbekend	3.419	3.596
Doelgroep nazorg	35.348	37.972
Selectie: uitstroom in eerste halfjaar	17.396	18.532
Doelgroep nazorg onderzoek	17.952	19.440
Uitval: registratiefout in detentie	106	155
Uitval: detentie korter dan twee weken	5.230	6.875
Uitval: meerdere detenties	702	637
Onderzoeksgroep (unieke personen)	11.914	11.773

Bron: TULP-GW; bewerkingen WODC

In tabel 2 is een aantal achtergrondkenmerken (geslacht, leeftijd, geboorteland en detentieduur) beschreven van de onderzoeksgroepen. Doel hiervan was om te kijken hoe de onderzoeksgroepen gekenmerkt worden en na te gaan of er verschillen bestaan tussen de twee cohorten.

Uit tabel 2 valt af te lezen dat het grootste gedeelte van de onderzoeksgroep van het mannelijk geslacht is en jonger dan 35 jaar. De meeste detenties duren drie maanden of korter en de meeste nazorgkandidaten zijn in Nederland geboren. De onderzoeksgroepen uit 2013 en 2014 verschillen nauwelijks van elkaar.

Tabel 2 Kenmerken van nazorgkandidaten uitgestroomd uit detentie in 2013 en 2014

Achtergrondkenmerken	2013	2014
	N=11.914 %	N=11.773 %
Geslacht		
Man	92,3	92,1
Vrouw of onbekend	7,7	7,9
<i>N</i>	11.914	11.773
Leeftijd		
18 en 19	4,0	2,9
20 t/m 24	18,5	17,0
25 t/m 29	17,7	18,0
30 t/m 34	14,3	15,0
35 t/m 39	11,5	12,1
40 t/m 44	12,4	11,8
45 t/m 49	9,1	9,9
50 t/m 59	9,7	10,5
60 en ouder	2,9	2,8
<i>N</i>	11.914	11.773
Geboorteland		
Nederland	64,5	64,7
Turkije	2,1	2,1
Marokko	4,2	4,2
Suriname	5,2	5,1
Nederlandse Antillen en Aruba	8,0	8,1
O verig westers	9,0	8,5
O verig niet-westers	7,1	7,3
<i>N</i>	11.893	11.668
Detentieduur		
Twee weken tot één maand	36,9	39,0
Eén maand tot drie maanden	27,7	27,5
Drie tot zes maanden	16,1	14,4
Zes maanden tot één jaar	9,3	8,8
Eén jaar of meer	9,9	10,3
<i>N</i>	11.914	11.773

2.2 Databronnen

In deze vijfde meting van de monitor nazorg ex-gedetineerden is gezocht naar verschillende databronnen waar de problematiek van nazorgkandidaten op de vijf basisvoorwaarden mee beschreven kan worden. In de eerste drie metingen van de monitor is de problematiek van nazorgkandidaten beschreven aan de hand van data uit het DPAN en data van gemeenten. De data van gemeenten waren nodig om de problematiek van nazorgkandidaten zes maanden na detentie te beschrijven. Echter, het bleek te lastig om voor iedere meting voldoende gemeenten bereid te vinden om gegevens bij te houden of aan te leveren. Om die reden is in de vierde meting van de monitor nazorg gebruikgemaakt van CBS-gegevens om de inkomenssituatie van nazorgkandidaten te beschrijven. Daarnaast bleek uit de vierde meting dat door een verandering in het DPAN niet langer de problematiek op alle basisvoorwaarden betrouwbaar uit het DPAN te halen is. Om deze redenen is in deze vijfde meting voor alle basisvoorwaarden gezocht naar alternatieve bronnen om de proble-

matiek op de vijf basisvoorwaarden betrouwbaar in kaart te brengen. In tabel 3 wordt voor de verschillende basisvoorwaarden aangegeven welke databronnen gebruikt zijn om de situatie van nazorgkandidaten te beschrijven. In de volgende paragrafen wordt dieper ingegaan op de databronnen.

Tabel 3 Overzicht databronnen per basisvoorwaarde

Basisvoorwaarde	Bron	Type informatie	Tijdspanne
Identiteitsbewijs	DPAN	Bezit geldig identiteitsbewijs	Direct voor detentie en bij ontslag uit detentie
Werk/inkomen	CBS	Inkomensbron	1 maand voor detentie, 1 maand na detentie, 6 maanden na detentie en 12 maanden na detentie
Huisvesting	DPAN	Type huisvesting	Direct voor detentie
	CBS	Huishoudsamenstelling	Direct voor detentie
Schulden	DPAN	Aanwezigheid van schulden	Direct voor detentie
	DPAN	Schuldhelpverlening	Direct voor detentie
	DPAN	Herkomst van schulden	Direct voor detentie
	CBS	Schuldsanering	1 maand voor detentie, 1 maand na detentie, 6 maanden na detentie en 12 maanden na detentie
Zorg	LADIS	Behandeling bij verslavingszorg	1 maand voor detentie, 1 maand na detentie, 6 maanden na detentie en 12 maanden na detentie

2.2.1 DPAN

Voor drie van de vijf basisvoorwaarden wordt gebruikgemaakt van informatie uit het DPAN, namelijk op het gebied van identiteitsbewijs, huisvesting en schulden. Het DPAN is ontwikkeld om informatie over nazorgkandidaten te delen tussen PI's en gemeenten. In het DPAN wordt informatie geregistreerd over de verschillende basisvoorwaarden van het re-integratiebeleid op twee momenten in de tijd.⁵ Ten eerste over de situatie zoals die was direct voor detentie. Ten tweede over de (verwachte) situatie op het moment van vrijkomen. Als een gedetineerde in detentie komt, wordt de gemeente waarin de gedetineerde direct voor detentie ingeschreven stond zo spoedig mogelijk geïnformeerd dat de persoon vastzit. Ook wordt de gemeente gevraagd na te gaan en door te geven of de gedetineerde een identiteitsbewijs heeft, wat zijn inkomenssituatie is, wat zijn huisvestingssituatie is, of hij schulden heeft en of er een zorgplan is opgesteld door een zorginstelling. De informatie die van de gemeente verkregen wordt, wordt door een casemanager, die werkzaam is in de PI, doorgenomen met de gedetineerde en na dit gesprek wordt deze informatie geregistreerd in het DPAN. Vervolgens wordt er gekeken op welke gebieden er een probleem is waar de gedetineerde tijdens detentie aan kan werken met ondersteuning van de casemanager en de gemeente.

Aan het einde van de detentie wordt een ontslagdocument in het DPAN opgesteld door de casemanager. Dit document betreft informatie over de situatie aan het einde van detentie gebaseerd op gesprekken van de casemanager met de gedetineerde en op basis van de geboekte voortgang op de probleemgebieden. Deze informatie wordt naar gemeenten gestuurd om hen op de hoogte te stellen van het vrijkomen van de gedetineerde, de problematiek van deze persoon en of er acties gewenst zijn.

⁵ In bijlage 2 staan de informatievelden vermeld die in DPAN ingevuld dienen te worden.

Niet van alle nazorgkandidaten is informatie uit het DPAN beschikbaar. Van de 11.914 nazorgkandidaten die in de tweede helft van 2013 zijn vrijgekomen, is van 2.263 personen (19% van de onderzoeksgroep) geen informatie uit het DPAN beschikbaar. Voor een klein deel (2%) komt dat omdat geen DPAN-dossier is gevonden en voor een veel groter deel (17%) komt dit doordat er wel een DPAN-dossier is aangemaakt, maar er geen informatie in het dossier geregistreerd staat. Van de onderzoeksgroep van 2014 (11.773 nazorgkandidaten) is van 2.836 personen (24% van de onderzoeksgroep) geen informatie uit het DPAN beschikbaar. Ook hier geldt dat dit voornamelijk is toe te schrijven aan 'lege' DPAN-dossiers. Dit betekent dat in het DPAN wel de detentie geregistreerd staat en dat er een dossier is aangemaakt, maar er staat in dit dossier dan geen informatie over de situatie op de basisvoorwaarden geregistreerd.

Kijkend naar de kenmerken van nazorgkandidaten voor wie op ten minste één van de vijf basisvoorwaarden informatie uit het DPAN beschikbaar is, afgezet tegen de kenmerken van nazorgkandidaten voor wie geen informatie uit het DPAN beschikbaar is,⁶ dan valt op dat de meest opvallende verschillen zich voordoen bij het uitsplitsen naar geboorteland en detentieduur. Zo ontbreekt vaker informatie van nazorgkandidaten die geboren zijn in een ander Westers land dan Nederland. Dit is voor een belangrijk deel toe te schrijven aan nazorgkandidaten afkomstig uit één van de zogenoemde MOE-landen (Midden- en Oost-Europese EU-landen). Hetzelfde bleek uit de vorige metingen van de monitor nazorg ex-gedetineerden (Weijters & More, 2010; More & Weijters, 2011; Noordhuizen & Weijters, 2013; Beerthuizen et al., 2015). Een verklaring hiervoor is dat deze nazorgkandidaten weliswaar legaal in Nederland verblijven, maar vaak niet staan ingeschreven bij een gemeente. Door de taalbarrière kunnen deze nazorgkandidaten ook niet altijd duidelijk maken naar welke gemeente zij terugkeren na detentie. Ten slotte ontbreekt vaker informatie van nazorgkandidaten die tussen de twee weken en een maand vastzaten in detentie. Hetzelfde bleek uit de eerdere metingen van de monitor nazorg. Voor een deel van de onderzoeksgroep is dit verklaarbaar. Arrestanten die minder dan vier weken vastzitten, hoeven namelijk niet te worden gescreend.

2.2.2 CBS-data

Naast de gegevens uit het DPAN wordt gebruikgemaakt van gegevens afkomstig van het CBS. Voor twee van de vijf basisvoorwaarden zijn bruikbare CBS-gegevens beschikbaar, te weten werk en inkomen en schulden. Voor deze basisvoorwaarden wordt de situatie van nazorgkandidaten op vier verschillende meetmomenten beschreven: een maand voor detentie, een maand na detentie, in de zesde maand na detentie en in de twaalfde maand na detentie. We kijken in de CBS-bestanden niet naar de maand waarin iemand in detentie komt of de maand van vrijlating, omdat dit vanwege registratieachterstanden tot veel extra missende informatie leidt. Naast gegevens op het gebied van werk en inkomen en schulden wordt ook gebruikgemaakt van gegevens over de huishoudsamenstelling van personen. Deze informatie wordt gebruikt om meer duiding te kunnen geven aan de problematiek van nazorgkandidaten voor wie informatie over huisvesting op basis van het DPAN ontbreekt.

Net als in de vorige meting van de monitor wordt gebruikgemaakt van het Sociaal Economische Categorie per Maand bestand (SECMBUS) om de inkomenssituatie van nazorgkandidaten te beschrijven. Om meer inzicht te krijgen in de schulden van

---

⁶ Het overgrote merendeel hiervan betreft 'lege' DPAN-dossiers. Voorslechts een klein deel gaat het om ontbrekende DPAN-dossiers.

nazorgkandidaten maken we gebruik van bestanden van de Wet schuldsanering natuurlijke personen (WSNP-bestanden). In deze bestanden staan alle personen die op basis van de WSNP een saneringsregeling hebben gekregen. Op basis van deze gegevens kan worden vastgesteld of nazorgkandidaten in de wettelijke schuldsanering zitten of hebben gezeten. De huishoudsamenstelling van nazorgkandidaten wordt vastgesteld op basis van het bestand Huishoudenskenmerken van in de Gemeentelijke Basisadministratie Persoonsgegevens (GBA) ingeschreven personen (GBAHUISHOUDENSBUS) gebruikt. Dit bestand bevat voor alle personen die voorkomen in het GBA informatie over hun plaats in het huishouden en de kenmerken van het huishouden waartoe zij behoren. Hiermee kan een indicatie van de woon-situatie van nazorgkandidaten gegeven worden. In paragraaf 2.3 wordt ingegaan op de operationalisering van de gebruikte variabelen binnen de verschillende bestanden.

2.2.3 LADIS

Voor dit onderzoek is helaas geen informatie beschikbaar op het gebied van zorg in het algemeen.⁷ Daarom wordt in dit onderzoek uitsluitend gekeken naar de zorg naar aanleiding van *verslavingsproblematiek* van nazorgkandidaten. Uit eerdere metingen van de monitor nazorg bleek dat een behoorlijk aandeel van de nazorgkandidaten voor detentie contact had met een zorginstelling voor verslavingszorg; zo bleek uit de derde meting van de monitor nazorg dat ongeveer één op de drie nazorgkandidaten contact had met een zorginstelling, waarbij in de helft van de gevallen met de verslavingszorg (Noordhuizen & Weijters, 2012).

Om inzicht te geven in behandelingen bij de verslavingszorg, maken we gebruik van het Landelijk Alcohol en Drugs Informatie Systeem (LADIS). LADIS is een landelijk informatiesysteem voor de ambulante en klinische verslavingszorg en de verslavingszorgreclassering. Verschillende instellingen voor de verslavingszorg leveren jaarlijks geanonimiseerde informatie aan over hun cliëntenpopulatie en de behandeling van deze groep aan de Stichting Informatievoorziening Zorg (IVZ). IVZ bundelt deze informatie vervolgens in LADIS, waardoor er een compleet beeld ontstaat van de verslavingszorghulpvraag in Nederland. Voor het huidige onderzoek zijn behandel-episodes van personen geselecteerd die overlappen met de periode 2012 tot en met 2014.⁸

2.2.4 OBJD

Om te achterhalen of nazorgkandidaten opnieuw veroordeeld zijn voor nieuwe delicten wordt gebruikgemaakt van de OBJD. De OBJD is een gepseudonimiseerde versie van het Justitieel Documentatiesysteem (JDS) en is bedoeld voor wetenschappelijk onderzoek. In de OBJD staat de complete Nederlandse justitiële geschiedenis geregistreerd van personen die minimaal 12 jaar oud zijn en die verdachte waren in een strafzaak in Nederland. Het gaat hierbij alleen om criminaliteit die onder de aandacht komt van het Openbaar Ministerie (OM). Delicten die wel plaatsvonden maar niet aan het OM werden doorgegeven of zijn opgespoord, komen dus niet in de OBJD voor. Met behulp van de gegevens in de OBJD kan per (ex-)gedetineerde het

---

⁷ Hoewel er in het DPAN wel informatie beschikbaar is op het gebied van zorg, bestaan er twijfels over de betrouwbaarheid van deze informatie. Om deze reden is voor de huidige meting van de monitor nazorg ook geen toestemming van de DJI verkregen voor het gebruik van informatie over zorg uit het DPAN. Alternatieve bronnen die inzicht geven in de algehele zorgproblematiek van nazorgkandidaten zijn helaas niet beschikbaar voor dit onderzoek.

⁸ Vanwege een discussie rond de privacy van gegevens zijn recentere data uit LADIS niet beschikbaar.

strafrechtelijke verleden in kaart worden gebracht. De OBJD vormt tevens de basis voor de recidivemeting. In het huidige onderzoek is de dataverzameling uit de OBJD op 7 juli 2017 afgesloten.

2.2.5 Koppeling databestanden en privacy

Om de onderzoeksvragen te beantwoorden, zijn de hierboven beschreven databestanden aan elkaar gekoppeld. In deze paragraaf lichten we kort toe hoe deze koppelingen tot stand zijn gekomen en welke stappen zijn gezet om de privacy van nazorgkandidaten in dit onderzoek te waarborgen.

Als eerste zijn de databestanden waarover het WODC de beschikking heeft aan elkaar gekoppeld. Zoals eerder beschreven is de doelgroep van dit onderzoek vastgesteld aan de hand gegevens van de DJI (TULP-GW). Dit bestand is door de DJI geleverd aan het WODC en vormt het basisbestand van dit onderzoek. De DJI heeft ook gegevens uit het DPAN beschikbaar gesteld aan het WODC. Dit bestand is op basis van een uniek gedetineerdnummer, het zogenoemde strafrechtketennummer (SKN), gekoppeld aan het TULP-GW bestand.

Naast de gegevens van de DJI heeft het WODC ook beschikking over de OBJD. Deze database wordt door het WODC beheerd en is beschikbaar voor recidiveonderzoek. Persoonsgegevens in de OBJD worden direct na binnenkomst door het WODC versleuteld zodat (in)directe herkenning uitgesloten is. De data van de DJI en de OBJD zijn gekoppeld op basis van het SKN en het parkeetnummer. Om een koppeling met de data van de DJI mogelijk te maken, zijn de data van de DJI op eenzelfde wijze versleuteld als de data van het OBJD. Van 99% van de nazorgkandidaten waarover de DJI informatie heeft verstrekt, kon informatie in de OBJD worden gevonden. De gegevens van LADIS zijn niet direct beschikbaar gesteld aan het WODC. Voor de uitwisseling van de gegevens uit LADIS is gebruikgemaakt van een zogenoemde 'trusted third party' (ZorgTTP). IVZ heeft de gegevens uit LADIS met een gepseudoniseerd BSN-nummer aangeleverd aan ZorgTTP. ZorgTTP voert op het pseudo-BSN een herpseudonimisatie toe (een domeinconversie genoemd).

Zowel het WODC als ZorgTTP hebben hun bestanden aangeleverd aan het CBS. Het CBS heeft de ingebrachte bestanden vervolgens opnieuw versleuteld door ieder record te voorzien van een betekenisloos nummer dat per persoon uniek is, het zogenoemde RINPERSOON-nummer. Met behulp van dit nummer konden de onderzoeksbestanden aan elkaar gekoppeld worden. Voor de koppeling tussen de door het WODC aangeleverde bestanden en de CBS-bestanden is het burgerservice-nummer (BSN) van nazorgkandidaten aan het CBS meegeleverd. Ook het BSN is door het CBS versleuteld in dezelfde RINPERSOON-nummers. Van de 11.914 en 11.773 nazorgkandidaten die in het tweede semester van respectievelijk 2013 en 2014 zijn vrijgekomen was voor 11.328 en 11.276 nazorgkandidaten een geldig BSN bekend.⁹ Voor nagenoeg al deze nazorgkandidaten is informatie beschikbaar in de CBS-bestanden op de betreffende basisvoorwaarden.

De uitvoering van alle analyses vond plaats binnen de beveiligde CBS-omgeving op data die volledig gepseudoniseerd zijn. Het CBS controleert vooraf of de aangevraagde CBS-data nodig zijn voor het beantwoorden van de onderzoeksvragen binnen het project. Alleen als dat het geval is mag deze data gebruikt worden in een onderzoek. De resultaten van de analyses mogen pas worden gedeeld zodra het CBS heeft geoordeeld dat deze niet herleidbaar zijn tot personen. Op deze manier

---

⁹ We hebben ook gekeken naar de verschillen in achtergrondkenmerken tussen de nazorgkandidaten met en zonder BSN. Nazorgkandidaten zonder BSN zijn vaker van het vrouwelijke geslacht, jongeren geboren in een overig Westers land.

wordt voorkomen dat onthullende informatie buiten de beveiligde omgeving wordt gebracht.

2.3 Operationalisering

In deze paragraaf gaan we in op de operationalisering van de variabelen. Hierbij wordt eerst ingegaan op de operationalisering van de basisvoorwaarden. Vervolgens wordt de operationalisering van recidive beschreven.

2.3.1 Identiteitsbewijs

De problematiek op het gebied van identiteitsbewijs wordt beschreven aan de hand van informatie uit het DPAN. Er wordt nagegaan of nazorgkandidaten direct voor en direct na detentie over een geldig identiteitsbewijs beschikten. Een gedetineerde heeft een *identiteitsbewijs* als deze geldig is en niet kwijt is. Verlopen, gestolen, verkochte of anderszinds afwezige identiteitsbewijzen worden geteld als geen identiteitsbewijs.

2.3.2 Werk en inkomen

De *inkomenssituatie* van nazorgkandidaten is vastgesteld op basis van het SECMBUS-bestand van het CBS. In dit bestand is voor verschillende inkomensbronnen vastgesteld of een persoon deze in een bepaalde maand heeft ontvangen. Ook is bijgehouden of een persoon als scholier of student stond ingeschreven in een bepaalde maand. Op basis van deze informatie kan per persoon worden vastgesteld of hij of zij in een betreffende maand inkomen verkreeg als werknemer of zelfstandig ondernemer, een uitkering ontving, een opleiding volgde of dat er van geen van dit alles sprake was. Naast de situatie direct voor en direct na detentie kunnen we met deze gegevens ook ingaan op de situatie zes maanden en twaalf maanden na detentie.

2.3.3 Huisvesting

Het soort huisvesting van nazorgkandidaten wordt beschreven aan de hand van informatie uit het DPAN. Anders dan in de eerdere metingen van de monitor nazorg, wordt alleen gebruikgemaakt van de gegevens over huisvesting direct voor detentie, aangezien sinds de vernieuwing van het DPAN in 2011 naar de verwachte huisvestingssituatie direct na detentie wordt gevraagd. Dit geeft geen goed beeld van de daadwerkelijke huisvestingssituatie direct na detentie. Er zijn helaas geen alternatieve bronnen beschikbaar die een betrouwbaar inzicht geven of nazorgkandidaten onderdak hebben na detentie.

In totaal onderscheiden we acht categorieën met betrekking tot het type huisvesting. Nazorgkandidaten die aangeven dakloos te zijn (met en zonder briefadres) vallen in de categorie geen huisvesting. Nazorgkandidaten met huisvesting hebben een koopwoning, een huurwoning, huren een kamer, wonen bij familie of vrienden/kennissen of verblijven in de maatschappelijke opvang. Het wonen in caravans, hotels of (anti)kraakwoningen wordt ook gerekend als huisvesting. Deze worden samengenomen in de categorie 'anders'. We merken hierbij op dat voor een groot deel van de nazorgkandidaten geen informatie over huisvesting beschikbaar is (in 2013: 40%; in 2014: 50%). Om toch iets te kunnen zeggen over de woonsituatie van deze nazorgkandidaten gaan we voor deze groep na wat hun huishoudsamenstelling was.

De huishoudsamenstelling is vastgesteld op basis van het GBAHUISHOUDENSbestand van het CBS. Daarbij worden zeven categorieën onderscheiden: alleenstaanden, alleenstaanden met kind(eren), samenwonenden met of zonder kind(eren), personen die inwonen bij de ouder(s), personen die inwonen bij anderen, personen die deel uitmaken van een institutioneel huishouden en een categorie overig huishoudens. Een persoon wordt gerekend tot de categorie 'inwonend bij anderen' als hij of zij anders dan als partner, ouder in een eenouderhuishouden of als thuiswonend kind deel uitmaakt van een gezin. Voorbeelden hiervan zijn kostgangers of pleegkinderen die bij een gezin inwonen. Personen die deel uitmaken van een ander type particulier huishouden dan een gezin, zoals personen die inwonen bij vrienden of twee broers die samen onder één dak wonen, worden gerekend tot de categorie *overige huishoudens*. Een institutioneel huishouden is een huishouden bestaande uit één of meer personen die bedrijfsmatig worden voorzien van huisvesting en dagelijkse levensbehoeften, zoals verpleeg- en verzorgingshuizen en penitentiaire inrichtingen.

2.3.4 *Schulden*

Om inzicht te krijgen in de schulden van nazorgkandidaten wordt ten eerste gebruikgemaakt van gegevens afkomstig uit het DPAN. Een gedetineerde heeft *schulden* indien hij/zij vorderingen heeft openstaan bij het CJIB of als sprake is van andere formele of informele schulden, zoals schulden bij bedrijven of bij familie en/of vrienden. Hypotheekschulden worden hierbij niet meegenomen. We gebruiken alleen informatie over de situatie direct voor detentie, aangezien de informatie over de situatie direct na detentie niet volledig is. Voor een deel van de nazorgkandidaten met schulden kunnen we ook nagaan wat de herkomst van hun schulden is. Daarnaast wordt vastgesteld of een gedetineerde direct voor detentie deelnam aan een schuldhulpverleningstraject. Hierbij wordt geen onderscheid gemaakt bij welke organisatie het schuldhulpverleningstraject wordt doorlopen. Op basis van de WSNP-bestanden van het CBS wordt ten slotte nagegaan of nazorgkandidaten in de *wettelijke schuldsanering* hebben gezeten. In deze bestanden, die beschikbaar zijn vanaf 1998, bevinden zich alle personen die in een bepaald jaar in de schuldsanering hebben gezeten. Op basis van de datum van de uitspraak van de rechtbank waarop de schuldenaar tot WSNP is toegelaten en de datum waarop deze formeel is beëindigd, stellen we vast of een nazorgkandidaat in de maand voor detentie, in de maand na detentie, in de zesde maand na detentie en in de twaalfde maand na detentie in de schuldsanering zat.

2.3.5 *Zorg naar aanleiding van verslavingsproblematiek*

De zorg naar aanleiding van verslavingsproblematiek van nazorgkandidaten wordt beschreven op basis van informatie uit LADIS. Daarbij wordt allereerst nagegaan of een nazorgkandidaat in *behandeling* is geweest bij de verslavingszorg. Daarnaast wordt vastgesteld voor wat voor *type verslaving* een nazorgkandidaat in behandeling is geweest. We maken daarbij een onderscheid tussen verslavingsproblematiek op het gebied van alcohol, softdrugs, harddrugs en/of overige problematiek. Onder overige problematiek vallen onder andere gok-, medicijn- en internetverslavingen. Nazorgkandidaten kunnen voor meerdere problemen behandeld worden. In het huidige onderzoek wordt zowel de belangrijkste problematiek (i.e., de verslaving waar de cliënt het meest mee kampt op het moment van het hulpverleningstraject), als de op één en twee na belangrijkste problematiek meegenomen (in LADIS secundaire en tertiaire problematiek genoemd). Ten slotte wordt nagegaan in wat voor *type setting* een behandeling heeft plaatsgevonden. Daarbij wordt een onderscheid

gemaakt tussen ambulante behandelcontacten, beschermd wonen, klinische behandeling of nachtopvang, deeltijd of dagopvang en overige verblijven. Een behandeling kan in meerdere settings hebben plaatsgevonden.

Zoals eerder beschreven hebben de gegevens uit LADIS betrekking op behandel-episodes van personen die overlappen met de jaren 2012 tot en met 2014. Op basis van deze gegevens kan voor nazorgkandidaten uitgestroomd in 2013 worden nagegaan of zij in de maand voor detentie, in de maand na detentie, in de zesde maand na detentie en in de twaalfde maand na detentie in behandeling waren bij de verslavingszorg, voor wat voor type verslaving zij in behandeling waren en in welke setting de behandeling heeft plaatsgevonden. Voor het cohort 2014 is het niet mogelijk de situatie te beschrijven in de zesde maand en de twaalfde maand na detentie, aangezien LADIS-informatie over de jaren na 2014 niet beschikbaar is.

2.3.6 Recidive

De recidivemeting wordt uitgevoerd volgens de richtlijnen van de WODC-Recidivemonitor (Wartna, Blom & Tollenaar, 2011). Dit betekent dat als *geldig* recidivedelict zaken worden geteld die niet zijn geëindigd in een vrijspraak, technisch sepot of een andere technische beslissing. Zaken waarin het OM of de rechter nog geen beslissing hebben genomen of waarbij nog in hoger beroep kan worden gegaan, worden wel als recidive geteld. Hier is voor gekozen omdat bekend is dat meer dan 85% van de strafrechtelijke vervolgingen eindigt in een geldige afdoening (Kalidien, 2017). Overtredingen worden buiten beschouwing gelaten, omdat in de OBJD slechts een selectie van de overtredingen is opgenomen. De overtredingen waarbij een geldboete is opgelegd van minder dan 100 euro ontbreken (Justitiële Informatiedienst, 2009).

In het huidige onderzoek staat de prevalentie van de recidive van nazorgkandidaten centraal. Vanaf het moment dat nazorgkandidaten de PI verlieten, is bekeken of zij in de periode tot drie jaar na uitstroom opnieuw veroordeeld zijn wegens een misdrijf (algemene recidive). Daarnaast gaan we na of de nazorgkandidaten een misdrijf hebben gepleegd waarvoor ze opnieuw een (deels) onvoorwaardelijke vrijheidsstraf kregen opgelegd (vrijheidsstrafrecidive). Bij deze tweede uitkomstmaat houden we een minder lange observatieperiode aan, omdat in de meest recente jaren een relatief groot gedeelte van de strafzaken nog niet (definitief) is afgedaan. Dit leidt tot een vertekening van de resultaten aan het einde van de observatetermin. Om die reden wordt bij de uitkomstmaat vrijheidsstrafrecidive voor nazorgkandidaten uitgestroomd in 2013 maximaal de tweejarige recidive getoond en slechts de éénjarige recidive voor nazorgkandidaten uitgestroomd in 2014. In tabel 4 staan de maximale recidiveterminen per cohort weergegeven.

Tabel 4 Beschrijving maximale recidivetermin per recidive uitkomst

	Maximale recidivetermin	
	Cohort 2013	Cohort 2014
Algemene recidive	3 jaar	3 jaar
Vrijheidsstrafrecidive	2 jaar	1 jaar

Voor de analyses waarin het verband tussen de (veranderingen in) problematiek op de basisvoorwaarden en recidive centraal staat, wordt alleen gekeken naar de tweejarige recidiveprevalentie. Voor deze termijn is gekozen omdat eerder recidive-onderzoek heeft uitgewezen dat recidive bij ex-gedetineerden voornamelijk plaatsvindt in de eerste twee jaar na de uitgangszaak (Wartna, Tollenaar, Blom et al., 2012). Bij de analyses waarin het verband tussen de problematiek en de vrijheidsstrafrecidive centraal staat, wordt de onderzoeksgroep beperkt tot nazorgkandida-

ten die zijn uitgestroomd in 2013 omdat de tweejarige vrijheidsstrafrecidive van nazorgkandidaten uitgestroomd in 2014 niet betrouwbaar kan worden vastgesteld.

2.4 Statistische analyses

Om de samenhang tussen de (veranderingen in) problematiek op de basisvoorwaarden en de recidiveprevalentie te bepalen, zijn zowel bivariate als multivariate analyses uitgevoerd. Bivariaat betekent dat voor elk kenmerk afzonderlijk is gekeken of het samenhangt met recidive. Multivariaat wil zeggen dat het verband met recidive voor alle problemen gelijktijdig is onderzocht en dat daarbij ook rekening wordt gehouden met andere achtergrondkenmerken (controlevariabelen).

2.4.1 Bivariate analyses

Om de één-, twee- en driejarige recidivepercentages per cohort en per probleemgebied vast te stellen, is gebruikgemaakt van survivalanalyse (Kaplan & Meier, 1958). Dit is de standaardmethode om de recidivekans te schatten bij een dataset waarin de tijd tot aan het eerste recidivedelict per dag bepaald kan worden en waarbij de data gedeeltelijk *gensored* zijn. *Censoring* wil zeggen dat de observatie van een persoon stopt. Dat kan zijn omdat diegene recidiveert of omdat vanaf een bepaalde datum geen gegevens meer bekend zijn. In het huidige onderzoek zijn nazorgkandidaten betrokken die in de tweede helft van 2013 en 2014 de penitentiaire inrichting hebben verlaten. De dataverzameling uit de OBJD loopt tot 7 juli 2017. Dat betekent dat de minimale observatieperiode in dit onderzoek 2,5 jaar bedraagt. Echter, aangezien we de algemene recidive tot en met drie jaar na uitstroom willen bekijken, moet er rekening worden gehouden met het gegeven dat niet alle nazorgkandidaten de volledige drie jaar gevolgd kunnen worden.¹⁰ Door middel van survivalanalyse kan een betrouwbare schatting van de recidivekans tot en met drie jaar na uitstroom worden verkregen.

De percentages algemene recidive worden getoond in recidivecurves. Deze curves geven de ontwikkeling van de geschatte recidivepercentages weer over de periode tot drie jaar na uitstroom van detentie. In de curve is ook het 95%-betrouwbaarheidsinterval (B.I.) af te lezen. Dit is een interval waar binnen je verwacht dat de werkelijke recidivepercentages zullen liggen. Hoe groter de groep waarover het recidivepercentage wordt berekend, des te smaller zal het B.I. zijn.

2.4.2 Multivariate analyses

Bij de multivariate analyses is gebruikgemaakt van logistische regressieanalyses. In de logistische regressieanalyses wordt gekeken naar de samenhang van problematiek op de vijf basisvoorwaarden met de tweejarige recidiveprevalentie. Vervolgens wordt gekeken naar de samenhang van veranderingen in de problematiek met recidive. Vanwege beperkingen in de data kunnen de veranderingen voor slechts twee van de vijf basisvoorwaarden beschreven worden, te weten identiteitsbewijs en werk en inkomen. Voor de overige basisvoorwaarden mist informatie over de situatie direct na detentie.

---

¹⁰ Bij de vrijheidsstrafrecidive worden maximaal naar de tweejarige recidiveprevalentie gekeken en over die gehele periode is informatie beschikbaar. Dan is survivalanalyse eigenlijk niet nodig. We hebben dit echter wel toegepast zodat rekening kan worden gehouden met nazorgkandidaten die binnen twee jaar na uitstroom overlijden en daarom niet langer gevolgd konden worden.

In alle logistische regressieanalyses worden de volgende controlevariabelen opgenomen: sekse, leeftijd bij uitstroom detentie, herkomst, type delict, duur detentie, eerder verblijf in een justitiële jeuginrichting (JJI), leeftijd eerste strafzaak, aantal eerdere strafzaken en het aantal eerdere zeer ernstige strafzaken.¹¹ Dit zijn kenmerken waarvan uit eerder onderzoek is gebleken dat ze van invloed zijn op de recidive van ex-gedeteneerden (Wartna, Tollenaar & Essers, 2005; Weijters, Noordhuizen, Verweij, et al., 2013).

Voor een substantieel gedeelte van de nazorgkandidaten is geen informatie beschikbaar over de problematiek op het gebied van identiteitsbewijs, huisvesting en schulden, omdat informatie uit het DPAN ontbreekt. We hebben ervoor gekozen om in de multivariate analyses bij deze variabelen een categorie 'onbekend' toe te voegen. Dit heeft als voordeel dat vrijwel de gehele onderzoeksgroep in de multivariate analyses kan worden betrokken. In additionele analyses wordt gecontroleerd of het toevoegen van deze extra categorieën de resultaten op de andere basisvoorwaarden niet vertekend.¹²

De uitkomstmaat van de logistische regressiemodellen is de *odds ratio* (OR). De OR is de factor waarmee kansverhoudingen (oftewel de *odds*) verschillen. In een logistisch regressieanalyse geeft de OR voor ieder kenmerk aan wat de unieke bijdrage is van een bepaald kenmerk aan de voorspelling van de tweejarige recidive. Bijvoorbeeld: stel dat mannen een kans van 60% hebben om binnen twee jaar te recidiveren en dus een kans van 40% dat het niet gebeurt. De *odds* van mannen op recidive is dan $60/40=1,5$. Stel dat vrouwen onder gelijke omstandigheden een kans van 50% hebben om te recidiveren en dus een *odds* hebben van $50/50=1$. De OR van mannen is in dit geval 1,5 ($1,5/1$). De OR kan variëren van nul tot plus oneindig. Ligt de OR tussen nul en één dan is het verband tussen het betreffende kenmerk en recidive negatief. Bij OR's groter dan één is sprake van een positieve samenhang. In het bovengenoemde voorbeeld hadden mannen dus een grotere *odds* op recidive dan vrouwen.

Om het geschatte effect van een bepaalde verandering op een basisvoorwaarde te berekenen, worden de geschatte kansen van het logistische regressie model berekend met de zogenoemde marginales-methode. Hierbij wordt voor iedere geobserveerde persoon de recidivekans geschat op basis van zijn of haar achtergrondkenmerken, met uitzondering van de betreffende verandering. De waarde van de betreffende verandering wordt dan voor alle observaties op die van het behoud of de verbetering gezet en dan wordt het gemiddelde van alle geschatte kansen berekend. Vervolgens wordt voor elke observatie de waarde van de verandering op de verslechtering of het gelijk blijven gezet en wordt weer het gemiddelde berekend. Het verschil tussen de twee gemiddelde (marginale) kansen is de geschatte bijdrage van de verandering op de recidivekans.

De modellen in het huidige onderzoek bevatten veel achtergrondkenmerken. Hierdoor kan het probleem van kanskapitalisatie ontstaan. Dat wil zeggen dat door het veelvuldig toetsen op dezelfde data er een grotere kans is dat men op een verband

---

¹¹ Uit exploratieve analyses met een gegeneraliseerd additief model (Hastie & Tibshirani, 1986), bleek dat de relatie van het aantal eerdere strafzaken en de leeftijd bij uitstroom op recidive niet lineair verliep. We hebben daarom het kwadraat van de leeftijd bij uitstroom toegevoegd aan het model, hierdoor kan rekening worden gehouden met het niet lineaire verband tussen leeftijd bij uitstroom en recidive. Het aantal eerdere strafzaken hebben we getransformeerd met een log. Na deze transformatie hangt het aantal eerdere strafzaken en recidive wel lineair samen. Vervolgens hebben we met de Hosmer Lemeshow toets gekeken of de modellen goed bij de data passen (Hosmer & Lemeshow, 1980). Bij geen van de logistische regressiemodellen gaf deze toets aanwijzingen dat het model niet goed bij de data past.

¹² Dit doen we door de coëfficiënten van een model zonder de categorie onbekend te vergelijken met een model waarin de categorie onbekend wel is opgenomen.

stuit dat ten onrechte voor significant wordt gehouden. Om deze reden hebben we ervoor gekozen om de gemodificeerde Hochbergprocedure van Rom (2013) toe te passen. Deze procedure houdt in dat de coëfficiënten worden getoetst op significantie tegen een aangepaste, kleinere alpha. Er wordt dus een iets strengere toets gehanteerd in het oordeel of een variabele wel of niet statistisch significant bijdraagt aan de voorspelling van de tweejarige recidiveprevalentie.

2.4.3 Exploratieve analyses

Tot slot wordt in aanvullende analyses gekeken naar (interacties tussen) factoren die het sterkste samenhangen met recidive. In eerdere analyses is gefocust op de totale groep nazorgkandidaten. Het is echter mogelijk dat de samenhang tussen recidive en de problematiek op de basisvoorwaarden niet voor alle nazorgkandidaten even sterk is. Daarnaast zou het kunnen dat er nazorgkandidaten zijn met een bepaalde combinatie van problematiek die hen erg gevoelig maakt voor recidive. Meer kennis over subgroepen met een bepaalde problematiek die meer of minder recidiveren, kan behulpzaam zijn bij het uitvoeren van het re-integratiebeleid. De analyses die betrekking hebben op (interacties tussen) factoren die het sterkste samenhangen met recidive hebben vanwege een tweetal redenen een exploratief karakter. Ten eerste omdat in deze analyses alleen nazorgkandidaten betrokken worden waarvan op alle basisvoorwaarden informatie beschikbaar is (N=9.701). Hier is voor gekozen omdat in deze analyses onder andere ingegaan wordt op combinaties van problematiek en we dan zeker willen zijn of van een bepaalde problematiek sprake was. Deze keuze betekent echter dat een groot gedeelte van de totale groep nazorgkandidaten (59%) *niet* in de analyses betrokken wordt. Een tweede reden waarom de analyses als exploratief moeten worden beschouwd, is vanwege de onderzoeksmethode. Omdat op het gebied van relevante subgroepen nog niet veel eerder onderzoek is verricht, is het lastig is om van tevoren een keuze te maken voor relevante interacties tussen problematiek en achtergrondkenmerken. We willen daarom vanuit de data zoeken naar verbanden tussen problematiek en achtergrondkenmerken die samenhangen met recidive. Om kleine subgroepen te voorkomen is het aantal categorieën in de achtergrondkenmerken beperkt. In tabel b8 van bijlage 4 staan de achtergrondkenmerken en interacties opgesomd die meegenomen kunnen worden in de aanvullende analyses. Uit de tabel blijkt dat een zeer groot aantal variabelen voor de analyse beschikbaar is. Het gevaar bestaat dat hierdoor het model te complex wordt en als het ware wordt overfit. In dat geval is het geschatte effect van de achtergrondkenmerken en interacties op recidive niet meer betrouwbaar. Het is daarom van belang om niet te veel variabelen op te nemen in het model. Met behulp van een *penalized* regressiemodel¹³ hebben we een set van variabelen geselecteerd die de uitkomst (recidive na twee jaar) het beste voorspellen. Hiervoor hebben we het package *penalized* (Goeman, 2010) in de statistische programmeertaal R (R Core team, 2013) gebruikt. We hebben gebruikgemaakt van de zogenoemde *L₁-penalized schatting*, λ_1 , ook wel *least absolute shrinkage and selection operator* (LASSO; Tibshirani, 1996) genoemd. Hierbij hebben we van te

---

¹³ In een *penalized* logistisch regressiemodel wordt aan minus log-(maximum)-likelijkheid tevens de som van de absolute waarden van de coëfficiënten maal een *penalty* toegevoegd. Door de toegevoegde laatste term maakt het model impliciet een afweging tussen het vergroten van het effect van een variabele waardoor de *likelihood* toeneemt (d.i. de minus log-likelijkheid afneemt) en een *penalty* op de grootte van de coëfficiënt van dezelfde variabele waardoor de *likelihood* afneemt. De coëfficiënten van variabelen die niet genoeg bijdragen aan de voorspelling van de uitkomst krimpen tot ze gelijk zijn aan nul terwijl de overige coëfficiënten richting nul krimpen. Hoe hoger de *penalty* die wordt toegepast, hoe strenger de procedure en hoe minder variabelen uiteindelijk in het model worden opgenomen.

voren vastgesteld hoeveel coëfficiënten in het uiteindelijke model moeten worden opgenomen.¹⁴ In het huidige onderzoek kiezen we ervoor om drie modellen op te stellen die respectievelijk de vijf, tien en vijftien belangrijkste achtergrondkenmerken en combinaties bevatten.

---

¹⁴ We hebben ervoor gekozen om zelf vooraf te bepalen dat (een beperkt) aantal coëfficiënten in het model moet worden opgenomen in plaats van dit doormiddel van kruisvalidatie te laten bepalen, omdat bekend is dat kruisvalidatie bij de L_1 -penalized schatting er veelal toe leidt dat veel (niet relevante) variabelen in het uiteindelijke model worden opgenomen (Yu & Feng, 2013). Door alleen te kijken naar de belangrijkste variabelen kan een spaarzaam model worden opgesteld waardoor de uitkomsten makkelijker te interpreteren zijn en er een grotere kans is dat vooral relevante variabelen worden geselecteerd.

3 Problematiek nazorgkandidaten voor en na detentie

In dit hoofdstuk wordt een beschrijving gegeven van de problematiek van nazorgkandidaten op de verschillende basisvoorwaarden. Per basisvoorwaarde wordt het percentage nazorgkandidaten gegeven dat te maken heeft met problemen op het betreffende gebied direct voor detentie, direct na detentie, zes maanden na detentie en twaalf maanden na detentie. Tevens wordt waar mogelijk een vergelijking gemaakt met de resultaten uit de eerdere metingen van de monitor nazorg ex-nazorgkandidaten.

Box 1 Belangrijkste bevindingen

- Ongeveer 15% van de nazorgkandidaten beschikte direct voor en direct na detentie niet over een geldig identiteitsbewijs (zie tabel 5).
- De meeste nazorgkandidaten hadden zowel voor als na detentie een inkomen (zie tabel 6). Bijna de helft van de nazorgkandidaten ontving voor detentie een uitkering, waarvan het grootste deel een bijstandsuitkering. Ongeveer één op de vijf nazorgkandidaten had werk of volgde een opleiding. Iets meer dan een derde van de nazorgkandidaten had geen werk, volgde geen opleiding of ontving geen uitkering. Zes en twaalf maanden na detentie ligt het percentage nazorgkandidaten met een uitkering iets hoger, terwijl het percentage nazorgkandidaten zonder werk, opleiding of uitkering iets lager ligt.
- Ongeveer 13% van de nazorgkandidaten beschikte direct voor detentie niet over huisvesting (zie tabel 7). Het merendeel van de nazorgkandidaten dat wel over huisvesting beschikte, had een huurwoning of woonde in bij familie. Over de huisvestingssituatie na detentie is geen informatie beschikbaar.
- Meer dan drie kwart van de nazorgkandidaten had direct voor detentie schulden (zie tabel 8). Van de nazorgkandidaten met schulden zat ongeveer 13% in een schuldhulpverleningstraject direct voor detentie. Ongeveer 0,4% zat, zowel in de maand voor detentie als in de maanden na detentie, in de wettelijke schuldsanering (zie tabel 10).
- Voor een beperkte groep nazorgkandidaten is informatie beschikbaar over wat voor schulden men voor detentie had. Hieruit blijkt dat de meest voorkomende schulden vorderingen bij het CJIB en schulden bij de zorgverzekeraar waren (zie tabel 9).
- Ongeveer 13% van de nazorgkandidaten was, zowel voor als na detentie, in behandeling bij een verslavingskliniek (zie tabel 11). Behandeling voor verslaving aan harddrugs komt het vaakst voor (zie tabel 12). Ongeveer de helft van de nazorgkandidaten die behandeld zijn voor verslavingsproblematiek had alleen ambulante behandelcontacten. Ongeveer 42% bleek naast een ambulante behandeling ook klinisch opgenomen te zijn geweest of in een nachtopvang te hebben verbleven (zie tabel 13).

3.1 Identiteitsbewijs

In tabel 5 staan de percentages nazorgkandidaten weergegeven die niet over een geldig identiteitsbewijs beschikten direct voor en direct na detentie. Uit de tabel blijkt dat direct voor detentie en direct na detentie een ongeveer even groot deel van de nazorgkandidaten niet over een geldig identiteitsbewijs beschikte (ongeveer

15%). Er zijn geen verschillen waar te nemen tussen de nazorgkandidaten vrijgekomen in 2013 en de nazorgkandidaten vrijgekomen in 2014. Deze bevindingen zijn vergelijkbaar met de percentages zoals gevonden in de vorige metingen van de monitor nazorg (Beerhuizen et al., 2015; More & Weijters, 2011; Noordhuizen & Weijters, 2012; Weijters & More, 2010) waarin de problematiek is bestudeerd van nazorgkandidaten die in de jaren 2008 tot en met 2012 zijn vrijgekomen.

Tabel 5 Percentage nazorgkandidaten uitgestroomd in 2013 en 2014 dat niet beschikt over een identiteitsbewijs voor detentie en bij ontslag uit detentie

Identiteitsbewijs	Voor detentie		Bij ontslag uit detentie	
	%	N totaal	%	N totaal
2013	15,1	8.700	14,1	8.490
2014	16,1	7.543	14,8	7.099

Bron: DPAN

3.2 Werk en inkomen

Om de inkomenssituatie van de nazorgkandidaten te beschrijven, is gebruikgemaakt van gegevens van het CBS. Hierbij wordt naast de situatie direct voor en direct na detentie ook de situatie zes maanden en twaalf maanden na detentie beschreven. In tabel 6 staan de resultaten gepresenteerd voor de nazorgkandidaten die zijn uitgestroomd in de tweede helft van 2013 en 2014. Wat betreft de inkomenssituatie zien we hetzelfde beeld voor de nazorgkandidaten uitgestroomd in 2013 als voor de nazorgkandidaten uitgestroomd in 2014.

Wat bij de situatie direct voor detentie in het bijzonder opvalt, is het grote aantal nazorgkandidaten met een uitkering. Voor detentie ontving bijna de helft (2013: 45%; 2014: 48%) van de nazorgkandidaten een uitkering, waarvan het grootste deel een bijstandsuitkering. Het percentage nazorgkandidaten met een bijstandsuitkering (2013: 26%; 2014: 29%) is bovendien zeer hoog in vergelijking met het aandeel bijstandsgerechtigden in de Nederlandse bevolking: in totaal ontving in 2013 en 2014 ongeveer 4% van de beroepsbevolking een bijstandsuitkering (CBS Statline, 2017; eigen bewerkingen). Slechts één op de vijf nazorgkandidaten had direct voor detentie werk of volgde een opleiding (2013: 21%; 2014: 20%) en ongeveer een derde had geen werk, volgde geen opleiding en ontving geen uitkering (2013: 34%; 2014: 33%). Uit additionele analyses blijkt dat van de nazorgkandidaten zonder werk, opleiding of uitkering ongeveer één op de vijf bij de ouder(s) woont (2013: 19%; 2014: 18%) en één op de tien samen met een partner (2013: 11%; 2014: 13%). Van de nazorgkandidaten die bij hun ouder(s) wonen is meer dan de helft jonger dan 25 jaar (2013: 59%; 2014: 58%). Mogelijk hebben deze nazorgkandidaten geen recht op een uitkering vanwege het inkomen van hun ouder(s) of partner.

Wat betreft de situatie na detentie valt op dat het aandeel nazorgkandidaten met een uitkering iets hoger is dan direct voor detentie (2013: 51%; 2014: 53%), een toename die voornamelijk is toe te schrijven aan een stijging in het aandeel nazorgkandidaten met een bijstandsuitkering. In de twaalf maanden daarna blijft het percentage nazorgkandidaten met een uitkering nagenoeg gelijk (2013: 52%; 2014: 54%). Verder heeft een iets lager percentage direct na detentie werk of volgt een opleiding (2013: 17%; 2014: 16%) dan direct voor detentie. Dit percentage stijgt als je langere tijd na detentie gaat kijken. Twaalf maanden na detentie ligt het aandeel nazorgkandidaten met werk of dat een opleiding volgt ongeveer gelijk aan het percentage direct voor detentie (2013: 21%; 2014: 21%). Het aandeel nazorg-

kandidaten zonder werk, dat geen opleiding volgt en geen uitkering ontvangt neemt af over de tijd. Direct na detentie had 33% van de in 2013 uitgestroomde nazorgkandidaten geen werk, opleiding of uitkering en 31% van de in 2014 vrijgekomen nazorgkandidaten. Twaalf maanden na detentie zijn deze percentages gedaald naar respectievelijk 27% en 25%.

De resultaten op het gebied van werk en inkomen zijn vergelijkbaar met de resultaten van de vorige meting van de monitor nazorg. Ook in de vierde meting van de monitor nazorg werd onder nazorgkandidaten een lichte toename geobserveerd in het aantal nazorgkandidaten met een uitkering en een afname in het aandeel nazorgkandidaten zonder werk, opleiding of uitkering.

Tabel 6 **Inkomenssituatie direct voor, direct na, zes maanden na en twaalf maanden na detentie bij nazorgkandidaten uitgestroomd in 2013 en 2014**

	Uitgestroomd uit PI in 2013			
	% maand voor detentie	% maand na detentie	% zesde maand na detentie	% twaalfde maand na detentie
Totaal werk of opleiding	21,1	16,8	18,4	21,2
Werk (in loondienst of als zelfstandige)	13,0	10,1	11,6	13,5
Opleiding	2,9	2,2	2,0	1,9
Combinatie werk, opleiding en/of uitkering	5,2	4,4	4,8	5,8
Totaal uitkering	44,7	50,5	53,4	51,7
Bijstandsuitkering	25,6	30,8	33,5	32,3
Arbeidsongeschiktheidsuitkering	5,6	5,4	5,6	5,6
WW-uitkering	2,1	2,1	1,7	1,2
Pensioen uitkering	0,9	1,1	1,1	1,3
Andere uitkering	9,4	9,9	10,3	10,3
Meerdere uitkeringen	1,1	1,1	1,2	1,1
Geen werk, opleiding of uitkering	34,2	32,8	28,2	27,1
N totaal	11.266	11.222	10.840	10.799
	Uitgestroomd uit PI in 2014			
	% maand voor detentie	% maand na detentie	% zesde maand na detentie	% twaalfde maand na detentie
Totaal werk of opleiding	19,7	16,1	19,2	21,3
Werk (in loondienst of als zelfstandige)	12,5	10,7	12,8	14,3
Opleiding	2,5	1,6	1,6	1,4
Combinatie werk, opleiding en/of uitkering	4,7	3,8	4,8	5,6
Totaal uitkering	47,7	53,1	55,7	53,8
Bijstandsuitkering	28,7	33,2	35,7	34,2
Arbeidsongeschiktheidsuitkering	5,1	5,1	5,3	5,4
WW-uitkering	1,8	1,8	1,3	0,9
Pensioen uitkering	0,9	1,1	1,1	1,2
Andere uitkering	10,1	10,9	11,3	11,1
Meerdere uitkeringen	1,0	1,0	1,1	1,1
Geen werk, opleiding of uitkering	32,6	30,8	25,1	24,8
N totaal	11.213	11.130	10.803	10.722

Bron: SECMBUS-bestand van CBS

3.3 Huisvesting

In tabel 7 staat weergegeven wat voor type huisvesting nazorgkandidaten hadden direct voor detentie. Uit deze tabel blijkt dat iets meer dan één op de tien nazorgkandidaten direct voor detentie geen huisvesting had (2013: 13%; 2014: 12%). De overige nazorgkandidaten beschikten direct voor detentie wel over enige vorm van huisvesting (2013: 87%; 2014: 88%). Hierbij ging het dan met name om een huurwoning (2013: 28%; 2014: 29%) of om inwonen bij familie (2013: 25%; 2014: 23%).

Tabel 7 Soort huisvesting voor detentie bij nazorgkandidaten uitgestroomd in 2013-2014

Soort huisvesting	2013		2014	
	%	N	%	N
Geen huisvesting	12,5	884	12,3	720
Eigen woning	4,3	307	4,5	263
Huurwoning	28,0	1.987	28,9	1.697
Inwonend bij familie	24,5	1.737	22,5	1.321
Inwonend bij vrienden of kennissen	5,9	419	4,2	249
Kamer bij particulier	6,4	457	7,6	443
Maatschappelijke opvang	5,3	376	5,6	329
Anders	13,0	922	14,3	841
N totaal		7.089		5.863

Bron: DPAN

Omdat voor een groot deel van de nazorgkandidaten geen informatie bekend is over het soort huisvesting (2013: 40%; 2014: 50%), is voor deze groep nagegaan wat hun huishoudsamenstelling was direct voor detentie. Hiermee kan een indicatie van de woonsituatie gegeven worden.

Nazorgkandidaten voor wie geen informatie beschikbaar is in het DPAN blijken relatief vaak samen te wonen met een partner (met of zonder kinderen) (2013: 15%; 2014: 15%) of in te wonen bij ouder(s) (2013: 16%; 2014: 15%). Dit wijst erop dat in elk geval een deel van de groep voor wie geen informatie over huisvesting beschikbaar is direct voor detentie waarschijnlijk toch over onderdak beschikte. Ongeveer een derde van de nazorgkandidaten voor wie geen informatie beschikbaar was in het DPAN blijkt direct voor detentie als alleenstaande geregistreerd te staan (2013: 33%; 2014: 35%). Voor deze groep blijft onduidelijk of zij onderdak hadden direct voor detentie. Verder blijkt dat voor ongeveer een kwart van de nazorgkandidaten voor wie geen informatie uit het DPAN beschikbaar was, ook geen informatie gevonden werd over hun huishoudsamenstelling (2013; 25%; 2014: 21%).

3.4 Schulden

In tabel 8 staan de percentages nazorgkandidaten weergegeven die volgens het DPAN direct voor detentie schulden hadden. We merken hierbij op dat we voor een groot deel van de nazorgkandidaten geen informatie over hun schulden hebben. Uit de tabel blijkt dat van de groep voor wie informatie over schulden bekend is meer dan drie kwart schulden had direct voor detentie (2013: 76%; 2014: 80%). Deze percentages zijn vergelijkbaar met de percentages zoals gevonden in eerdere metin-

gen van de monitor nazorg.¹⁵ Uit de gegevens van het DPAN blijkt verder dat van de nazorgkandidaten met schulden ongeveer één op de tien direct voor detentie in een schuldhulpverleningstraject zat (2013: 13%, N=547; 2014: 12%, N=370).

Tabel 8 Percentage nazorgkandidaten uitgestroomd in 2013-2014 dat beschikt over schulden voor detentie

	Voor detentie	
	%	N totaal
2013	76,3	7.150
2014	80,2	5.719

Bron: DPAN

Voor een beperkt deel van de nazorgkandidaten met schulden is uit het DPAN bekend waar zij schulden hadden. De resultaten hiervan staan weergegeven in tabel 9. Uit deze tabel blijkt dat meer dan de helft van de nazorgkandidaten, voor wie informatie over de herkomst van schulden beschikbaar is, aangaf schulden te hebben bij het CJIB (2013: 54%; 2014: 56%). Verder hadden nazorgkandidaten vooral schulden bij de zorgverzekeraar. Ongeveer een derde van de nazorgkandidaten voor wie informatie beschikbaar is, gaf aan schulden te hebben bij de zorgverzekeraar (2013: 30%; 2014: 29%). Een vergelijkbaar percentage van de totale onderzoeksgroep stond ook als wanbetaler bij het College voor Zorgverzekeringen (CVZ) geregistreerd.¹⁶ Ook 'andere schuldeisers' worden relatief vaak genoemd (2013: 17%; 2014: 16%). Hierbij gaat het voornamelijk om nazorgkandidaten die te maken hebben met een deurwaarder of incassobureau. In iets mindere mate hadden nazorgkandidaten schulden bij telefoon- en internetaanbieders (2013: 13%; 2014: 12%), kredietverstrekende instanties (2013: 11%; 2014: 9%), woningcorporaties (2013: 8%; 2014: 9%) of de Belastingdienst (2013: 8%; 2014: 9%).

Tabel 9 Herkomst schulden voor nazorgkandidaten uitgestroomd in 2013 (N=3.637) en 2014 (N=3.023)

Herkomst schulden*	2013	2014
	%	%
CJIB	53,9	56,2
Zorgverzekeraar	29,9	29,2
Telefoon- en internetaanbieders	12,5	11,6
Studieschuld	6,7	6,6
Kredietverstrekende instanties	11,0	9,4
Woningcorporatie	8,3	9,2
Bekenden	1,6	1,5
Nutsbedrijven (gas, water, licht)	4,5	4,2
Belastingdienst	8,3	9,1
Openbaar vervoersbedrijven	1,9	1,9
Postorderbedrijven	1,5	1,2
Gemeente	4,2	3,3
Andere schuldeisers	17,1	15,7

* Een (ex-)gedetineerde kan meer dan één schuldeiser hebben. Daarom tellen de percentages niet op tot 100%.

Bron: DPAN

¹⁵ Uitzondering hierop zijn de percentages uit de vierde meting. Dit kan worden toegeschreven aan het feit dat in de huidige meting meerdere vragen zijn gebruikt om de schulden van nazorgkandidaten vast te stellen en dat in de vierde meting geen informatie over vorderingen bij het CJIB beschikbaar was.

¹⁶ De percentages zijn gebaseerd op gegevens van de Wanbetaler Zorgverzekeringenbestanden van het CBS.

In tabel 10 staan de percentages nazorgkandidaten weergegeven die in de maand voor detentie, in de maand na detentie, in de zesde maand na detentie en in de twaalfde maand na detentie in een schuldsaneringstraject zaten. Uit de tabel blijkt dat slechts een klein deel van de nazorgkandidaten direct voor detentie in de wettelijke schuldsanering zat (2013: 0,5%; 2014; 0,4%). Wel zijn deze percentages relatief hoog in vergelijking met het totale aantal personen in een schuldsaneringstraject: in totaal waren er op 31 december 2013 en 2014 respectievelijk 39.670 en 38.395 lopende schuldsaneringen (Combrink-Kuiters, Peters & Verkleij, 2016), wat neerkomt op 0,3% van de totale volwassen bevolking. Het percentage nazorgkandidaten in de schuldsanering is bovendien nauwelijks veranderd over de tijd. In de twaalfde maand na detentie was het percentage nazorgkandidaten in de schuldsanering nagenoeg gelijk aan het percentage in de maand direct voor detentie (2013: 0,4%; 2014: 0,4%). Mogelijk is deze stabiliteit voor een deel toe te schrijven aan het feit dat schuldsaneringstrajecten relatief lang duren (doorgaans zo'n drie jaar), waardoor nazorgkandidaten die direct voor detentie in de schuldsanering zaten ook na detentie nog in een dergelijk traject zaten.

Tabel 10 Percentage nazorgkandidaten uitgestroomd in 2013 en 2014 die in de schuldsanering zaten direct voor, direct na, zes maanden na en twaalf maanden na detentie

Schuldsanering	Maand voor detentie		Maand na detentie		Zesde maand na detentie		Twaalfde maand na detentie	
	N	%	N	%	N	%	N	%
2013	57	0,5	39	0,3	40	0,4	49	0,4
N totaal	11.327		11.328		11.328		11.328	
2014	49	0,4	46	0,4	44	0,4	43	0,4
N totaal	11.276		11.276		11.276		11.276	

Bron: WSNPTAB-bestanden van CBS

3.5 Verslavingszorg

In tabel 11 staan de percentages nazorgkandidaten weergegeven die in behandeling zijn geweest bij de verslavingszorg. Uit de tabel blijkt dat ongeveer 13% van de nazorgkandidaten die zijn uitgestroomd in 2013 of 2014 in de maand voor detentie in behandeling waren bij de verslavingszorg. Dit percentage blijft nagenoeg gelijk in de eerste maanden na detentie. Deze stabiliteit kan voor een deel verklaard worden doordat de gegevens betrekking hebben op behandel episodes, waarbij in het algemeen geldt dat personen voor langere tijd in behandeling zijn.

Tabel 11 Percentage nazorgkandidaten uitgestroomd in 2013 en 2014 die in behandeling waren bij de verslavingszorg direct voor, direct na, zes maanden na en twaalf maanden na detentie^a

	Maand voor detentie		Maand na detentie		Zesde maand na detentie		Twaalfde maand na detentie	
	N	%	N	%	N	%	N	%
2013	1.490	13,2	1.506	13,3	1.492	13,2	1.438	12,7
N totaal	11.328		11.328		11.328		11.328	
2014	1.489	13,2	1.190	13,0				
N totaal	11.276		9.162					

^a Om de situatie van nazorgkandidaten vrijgekomen in 2014 een maand na detentie te kunnen beschrijven, zijn alleen de gedetineerden geselecteerd die voor 1 december 2014 zijn vrijgekomen, aangezien LADIS-informatie uit 2015 of later niet beschikbaar is. In de onderzoeksgroep zijn 2.114 gedetineerden uitgestroomd in december. De N een maand na detentie komt daarmee in 2014 op 9.162.

Bron: LADIS

In tabel 12 staat weergegeven voor welk soort verslavingen nazorgkandidaten met ontslag in 2013 en 2014 zijn behandeld. Nazorgkandidaten kunnen voor meerdere typen verslavingen in behandeling zijn. Behandeling voor verslaving aan harddrugs komt het vaakst voor onder nazorgkandidaten. Van de nazorgkandidaten die in behandeling waren voor verslavingsproblematiek was ongeveer 70% direct voor detentie in behandeling voor een harddrugsverslaving. Ongeveer 37% van de nazorgkandidaten was direct voor detentie in behandeling voor een alcoholverslaving, 27% voor softdrugsverslaving en 11% van de nazorgkandidaten voor een overige verslaving. In de periode na detentie liggen deze percentages iets lager, maar deze afname is dusdanig klein dat deze te verwaarlozen is.

Tabel 12 Soort verslaving(en) waarvoor nazorgkandidaten uitgestroomd in 2013 en 2014 in behandeling waren direct voor, direct na, zes maanden na en twaalf maanden na detentie

Problematiek*	Uitgestroomd uit PI in 2013							
	Maand voor detentie		Maand na detentie		Zesde maand na detentie		Twaalfde maand na detentie	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Alcohol	556	37,3	555	36,9	543	36,4	522	36,3
Softdrugs	410	27,5	400	26,6	401	26,9	371	25,8
Harddrugs	1.053	70,7	1.048	69,6	1.039	69,6	1.000	69,5
Overig	177	11,9	184	12,2	180	12,1	167	11,6
Aantal unieke nazorgkandidaten	1.490		1.506		1.492		1.438	
Problematiek*	Uitgestroomd uit PI in 2014							
	Maand voor detentie		Maand na detentie		Zesde maand na detentie		Twaalfde maand na detentie	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Alcohol	547	36,7	442	29,3				
Softdrugs	398	26,7	309	20,5				
Harddrugs	1.046	70,2	827	54,9				
Overig	166	11,1	118	7,8				
Aantal unieke nazorgkandidaten	1.489		1.190					

* Een (ex-)gedetineerde kan meer dan één verslavingsproblematiek hebben. Daarom tellen de percentages niet op tot 100%.

Bron: LADIS

Ten slotte kijken we naar het type setting waarin nazorgkandidaten die zijn uitgestroomd in 2013 of 2014 behandeld zijn. De resultaten hiervan staan weergegeven in tabel 13. We merken hierbij op dat de setting niet van alle behandelde nazorgkandidaten bekend is, vandaar dat het aantal unieke nazorgkandidaten in tabel 13 iets lager ligt dan in tabel 11 en 12. Uit tabel 13 blijkt dat ongeveer de helft van de nazorgkandidaten die behandeld zijn voor verslavingsproblematiek alleen ambulante behandelcontacten hebben gehad. Voor de nazorgkandidaten die daarnaast ook in een andere setting zijn behandeld,¹⁷ geldt dat ze binnen dezelfde behandelingsperiode in meerdere typen settings behandeld zijn. Uit tabel 13 blijkt dat ongeveer 42% van de nazorgkandidaten die ambulant behandeld zijn voor verslavingsproblematiek ook klinisch is opgenomen of in een nachtopvang verbleef. Minder dan 10% van de nazorgkandidaten met een ambulante behandeling voor verslavingsproblematiek verbleef eveneens in een beschermd wonen project, de dagopvang of een overige setting.

Tabel 13 Type setting waarin nazorgkandidaten uitgestroomd in 2013 en 2014 in behandeling zijn geweest direct voor, direct na, zes maanden na en twaalf maanden na detentie

Type setting	Uitgestroomd uit PI in 2013							
	Maand voor detentie		Maand na detentie		Zesde maand na detentie		Twaalfde maand na detentie	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Alleen ambulante behandelcontacten	733	51,0	734	50,1	739	50,9	720	52,0
Ambulante behandelcontacten in combinatie met:*								
Beschermd wonen	87	6,1	106	7,2	100	6,9	92	6,6
Deeltijd/dagopvang	125	8,7	139	9,5	144	9,9	128	9,2
Klinisch/nachtopvang	607	42,2	627	42,8	606	41,8	572	41,3
Overige	113	7,9	105	7,2	91	6,3	81	5,9
Aantal unieke nazorgkandidaten	1.438		1.466		1.451		1.384	
Type setting	Uitgestroomd uit PI in 2014							
	Maand voor detentie		Maand na detentie		Zesde maand na detentie		Twaalfde maand na detentie	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Alleen ambulante behandelcontacten	739	51,4	571	50,4				
Ambulante behandelcontacten in combinatie met:*								
Beschermd wonen	108	7,5	93	8,2				
Deeltijd/dagopvang	122	8,5	82	7,2				
Klinisch/nachtopvang	592	41,1	474	41,8				
Overige	104	7,2	79	7,0				
Aantal unieke nazorgkandidaten	1.439		1.134					

* Een (ex-)gedetineerde kan in meer dan één setting hebben verbleven. Daarom tellen de percentages niet op tot 100%.

Bron: LADIS

¹⁷ Een zeer klein gedeelte van de nazorgkandidaten had geen ambulante behandelcontacten naast het verblijf in een andere setting. Deze aantallen zijn echter te klein om over te mogen rapporteren (N<15).

4 Individuele veranderingen in problematiek tijdens en na detentie

In hoofdstuk 3 is de situatie van nazorgkandidaten beschreven op de vijf basisvoorwaarden voor en na detentie. Daaruit valt echter niet op te maken of op individueel niveau veranderingen zijn opgetreden in de basisvoorwaarden. In dit hoofdstuk wordt nader ingezoomd op deze individuele veranderingen en gaan we na of een nazorgkandidaat zowel direct voor als direct na detentie een geldig identiteitsbewijs of een vorm van inkomen heeft. Voor huisvesting, schulden en zorg is het vanwege beperkingen in de data niet mogelijk de veranderingen tijdens en in de eerste maanden na detentie in kaart te brengen.

Box 2 Belangrijkste bevindingen

- Het grootste gedeelte van de nazorgkandidaten die voor detentie over een geldig identiteitsbewijs beschikte behield deze tijdens detentie (ruim 97%; zie tabel 14). Van de groep nazorgkandidaten die bij aanvang in detentie niet over een geldig identiteitsbewijs beschikte, heeft ongeveer een vijfde deze gedurende detentie verkregen.
- De meerderheid van de nazorgkandidaten had zowel voor als na detentie een inkomen uit arbeid of een uitkering (zie tabel 15). Van de groep nazorgkandidaten die in de maand voor detentie een uitkering ontving, was 3% direct na detentie gaan werken of een opleiding gaan volgen. Van de groep nazorgkandidaten die in de maand voor detentie geen inkomen ontving, had ongeveer een kwart in de maand na detentie een uitkering en ongeveer 7% was gaan werken of een opleiding gaan volgen.
- Zes maanden na detentie beschikte ruim drie kwart van de nazorgkandidaten over inkomen uit arbeid of uitkering (zie tabel 16). Van de groep nazorgkandidaten die in de maand na detentie een uitkering ontving is na zes maanden 5% gaan werken of een opleiding gaan volgen. Van de groep die na detentie geen inkomen had, had 12% na zes maanden werk of volgde een opleiding en ongeveer 22% ontving een uitkering.

4.1 Identiteitsbewijs

In tabel 14 staat weergegeven of er tijdens detentie veranderingen zijn opgetreden op het gebied van het identiteitsbewijs. In de tabel is weergegeven of nazorgkandidaten gedurende hun detentie hun identiteitsbewijs hebben behouden, verloren, verkregen of dat er geen verbetering is opgetreden.

Uit de tabel blijkt dat nagenoeg alle nazorgkandidaten die direct voor detentie over een identiteitsbewijs beschikte, ook na detentie nog in het bezit waren van een geldig identiteitsbewijs (2013: 98%; 2014: 97%). Een kleine groep nazorgkandidaten die bij binnenkomst nog in het bezit was van een geldig identiteitsbewijs, heeft dit niet meer bij ontslag uit detentie (3%). Van de nazorgkandidaten die bij binnenkomst *niet* in het bezit waren van een geldig identiteitsbewijs, heeft ongeveer een vijfde een identiteitsbewijs verkregen gedurende detentie (2013: 21%; 2014 19%). Bij de overige nazorgkandidaten is geen verbetering opgetreden: ook na detentie waren zij niet in het bezit van een geldig identiteitsbewijs.

Kijkend naar de absolute aantallen dan zien we dat iets meer nazorgkandidaten een identiteitsbewijs hebben verkregen gedurende detentie (2013: 262; 2014: 198) dan verloren (2013: 182; 2014: 182).

Tabel 14 Verandering in het bezit van een identiteitsbewijs voor nazorgkandidaten uitgestroomd in 2013 en 2014

		Uitgestroomd uit PI in 2013		
			Identiteitsbewijs na detentie	
		N	Ja	Nee
Identiteitsbewijs voor detentie	Ja	7.170	97,5% (6.988)	2,5% (182)
	Nee	1.255	20,9% (262)	79,1% (993)
		Uitgestroomd uit PI in 2014		
			Identiteitsbewijs na detentie	
		N	Ja	Nee
Identiteitsbewijs voor detentie	Ja	5.990	97,0% (5.808)	3,0% (182)
	Nee	1.053	18,8% (198)	81,2% (855)

Bron: DPAN

4.2 Werk en inkomen

In deze paragraaf wordt nagegaan of er individuele veranderingen zijn opgetreden in de inkomenssituatie van nazorgkandidaten gedurende detentie en in de eerste zes maanden na detentie. De resultaten hiervan staan weergegeven in de tabellen 15 en 16.

In tabel 15 staan de individuele veranderingen in het percentage nazorgkandidaten weergegeven dat gedurende detentie een bepaalde inkomensbron heeft behouden of verkregen. Uit de tabel komt hetzelfde beeld naar voren voor de nazorgkandidaten die zijn uitgestroomd in 2013 als voor de nazorgkandidaten die zijn uitgestroomd in 2014. Van de nazorgkandidaten die direct voor detentie werkte of een opleiding volgde, bleek het merendeel (2013: 63%; 2014: 64%) dit nog steeds te doen na detentie. Dit betekent echter ook dat meer dan een derde van de nazorgkandidaten na detentie geen werk meer had of gestopt was met het volgen van een opleiding. Van de groep nazorgkandidaten die na detentie niet meer werkte of een opleiding volgde, ontving bijna de helft direct na detentie een uitkering. De andere helft had geen werk, volgde geen opleiding en ontving geen uitkering. Van de nazorgkandidaten die direct voor detentie een uitkering ontving, ontving het merendeel ook een uitkering direct na detentie (2013: 87%; 2014: 86%).¹⁸ Slechts 3% was gaan werken of volgde direct na detentie een opleiding. Van de nazorgkandidaten die voorafgaand aan detentie geen werk, opleiding of uitkering hadden, was bijna drie kwart (2013: 72%; 2014: 69%) ook na detentie inactief.¹⁹ Bijna een

¹⁸ Als we uitsluitend kijken naar nazorgkandidaten met een bijstandsuitkering, dan zien we dat 81%-82% zijn of haar bijstandsuitkering heeft behouden.

¹⁹ In dit onderzoek is een persoon inactief indien diegene geen werk heeft of een opleiding volgt en ook geen uitkering ontvangt.

kwart van hen ontving na detentie een uitkering²⁰ (2013: 22%; 2014: 25%) en ongeveer 7% was gaan werken of een opleiding gaan volgen.

Tabel 15 Percentage nazorgkandidaten uitgestroomd in 2013 en 2014 dat bepaalde inkomensbron behoudt of verkrijgt gedurende detentie

Inkomensbron in maand voor detentie	N	Uitgestroomd uit PI in 2013		
		% inkomensbron in maand na detentie		
		Werk of opleiding	Uitkering	Geen werk, opleiding of uitkering
Werk of opleiding	2.368	62,8	18,8	18,4
Uitkering	5.035	2,8	86,9	10,3
Geen werk, opleiding of uitkering	3.787	6,5	22,0	71,5
Inkomensbron in maand voor detentie	N	Uitgestroomd uit PI in 2014		
		% inkomensbron in maand na detentie		
		Werk of opleiding	Uitkering	Geen werk, opleiding of uitkering
Werk of opleiding	2.197	64,4	18,3	17,3
Uitkering	5.343	2,7	86,4	10,9
Geen werk, opleiding of uitkering	3.559	6,4	24,7	69,0

Bron: SECMBUS-bestand van CBS

In tabel 16 staat weergegeven hoeveel procent van de nazorgkandidaten die zijn vrijgekomen in 2013 of 2014 een bepaalde inkomensbron behield of verkreeg in de eerste zes maanden na detentie. Ook hier zijn grote overeenkomsten waar te nemen tussen nazorgkandidaten met ontslag in 2013 en 2014. Ongeveer drie kwart (2013: 71%; 2014: 76%) van de nazorgkandidaten die direct na detentie werkte of een opleiding volgde, deed dit nog steeds zes maanden na detentie. Van de groep die direct na detentie een uitkering ontving, behield het merendeel deze in de eerste zes maanden na detentie (2013: 86%; 2014: 87%)²¹, terwijl ongeveer 5% was gaan werken of een opleiding gaan volgen. Van de groep nazorgkandidaten die direct na detentie geen werk, opleiding of uitkering had, bleek ongeveer 12% zes maanden na detentie te werken of een opleiding te volgen (2013: 11%; 2014: 13%), terwijl een vijfde zes maanden na detentie een uitkering ontving (2013: 21%; 2014: 23%).²²

²⁰ Van de nazorgkandidaten die een uitkering hebben verworven tijdens detentie en die voor detentie nog bij een partner woonden, blijkt bijna de helft direct na detentie niet meer bij een partner te wonen (2013: 41%; 2014: 46%) en van de groep die eerder bij de ouder(s) woonde, blijkt ongeveer een kwart niet meer bij de ouder(s) te wonen direct na detentie (2013: 21%; 2014: 32%). Mogelijk heeft een deel van deze groep door hun nieuwe woonsituatie recht gekregen op een uitkering.

²¹ Als we uitsluitend kijken naar nazorgkandidaten met een bijstandsuitkering, dan zien we dat 82%-84% zijn of haar bijstandsuitkering behoudt in de eerste zes maanden na detentie.

²² Voor de nazorgkandidaten die in de eerste zes maanden na detentie een uitkering hebben verworven en die direct na detentie nog bij een partner woonden, blijkt bijna een derde niet meer bij een partner te wonen zes maanden na detentie (2013: 31%; 2014: 28%) en van de groep die direct na detentie bij de ouder(s) woonde, blijkt ongeveer een vijfde niet meer bij de ouders te wonen zes maanden na detentie (2013: 19%; 2014: 17%). Mogelijk heeft een deel van deze groep door hun nieuwe woonsituatie recht gekregen op een uitkering.

Tabel 16 Percentage nazorgkandidaten uitgestroomd in 2013 en 2014 dat bepaalde inkomensbron behoudt of verkrijgt in de eerste zes maanden na detentie

Inkomensbron in maand na detentie	N	Uitgestroomd uit PI in 2013		
		% inkomensbron in zesde maand na detentie		
		Werk of opleiding	Uitkering	Geen werk, opleiding of uitkering
Werk of opleiding	1.864	70,7	14,5	14,8
Uitkering	5.622	5,1	85,9	9,0
Geen werk, opleiding of uitkering	3.321	11,4	20,5	68,2
Inkomensbron in maand na detentie	N	Uitgestroomd uit PI in 2014		
		% inkomensbron in zesde maand na detentie		
		Werk of opleiding	Uitkering	Geen werk, opleiding of uitkering
Werk of opleiding	1.762	76,3	12,0	11,6
Uitkering	5.867	5,2	86,7	8,2
Geen werk, opleiding of uitkering	3.116	13,1	22,9	63,9

Bron: SECMBUS-bestand van CBS

5 Recidive nazorgkandidaten en de samenhang met problematiek op de basisvoorwaarden

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de recidive van de nazorgkandidaten. Als eerste wordt de recidiveprevalentie tot en met drie jaar na het vrijkomen uit de PI beschreven. Vervolgens wordt beschreven in hoeverre de problematiek op de basisvoorwaarden voor detentie samenhangt met recidive. In de derde paragraaf wordt gekeken naar de relatie tussen veranderingen in de problematiek op de basisvoorwaarden en recidive. Tot slot wordt in de vierde paragraaf gekeken of de samenhang tussen de problematiek op de basisvoorwaarden en recidive verschillend is wanneer uitgesplitst wordt naar achtergrondkenmerken. Deze exercitie is door beperkingen in de data slechts mogelijk voor een beperkt deel van de onderzoeksgroep (N=9.701).

Box 3 Belangrijkste bevindingen

Recidiveprevalentie

- Twee jaar na detentie heeft bijna 50% van de nazorgkandidaten opnieuw een misdrijf gepleegd waarvoor ze veroordeeld werden (zie tabel 17). Ongeveer 27% van de nazorgkandidaten heeft binnen twee jaar een misdrijf gepleegd waarvoor een vrijheidsstraf werd opgelegd.

Relatie recidive en problematiek voor detentie

- Het hebben van een geldig identiteitsbewijs, werk of opleiding, huisvesting en het niet in behandeling zijn bij de verslavingszorg voor detentie hangt samen met een kleinere kans op recidive, ook als gecontroleerd wordt voor andere achtergrondkenmerken zoals leeftijd, type delict en het aantal eerdere veroordelingen (zie tabel 18). De samenhang tussen het hebben van werk of het volgen van een opleiding en recidive is het sterkst.
- Het hebben van schulden voor detentie hangt niet samen met recidive, wanneer gecontroleerd wordt voor achtergrondkenmerken (zie tabel 18).

Relatie recidive met veranderingen in problematiek

- Het verband tussen recidive en het verkrijgen of 'verliezen' van een geldig identiteitsbewijs is niet statistisch significant (zie tabel 20). Alleen de groep nazorgkandidaten die zowel voor als na detentie geen geldig identiteitsbewijs bezit, heeft een grotere kans om te recidiveren dan de groep die op beide tijdstippen in het bezit was van een geldig identiteitsbewijs.
- Vrijwel alle groepen nazorgkandidaten die na detentie geen werk hebben of een opleiding volgen, recidiveren significant meer dan de groep nazorgkandidaten die zowel voor als na detentie werk had of een opleiding volgde (zie tabel 20). De kans op recidive van de groepen nazorgkandidaten die na detentie werk verkrijgen of een opleiding gaan volgen, verschilt niet statistisch significant van de groep die zowel voor als na detentie werk heeft of een opleiding volgt.

5.1 Recidive nazorgkandidaten

In tabel 17 staat de prevalentie van de algemene en vrijheidsstrafrecidive van de nazorgkandidaten gepresenteerd. Het percentage vrijheidsstrafrecidive van de nazorgkandidaten kan over een minder lange observatieperiode worden getoond,

omdat in de meest recente jaren een relatief groot gedeelte van de zaken niet (definitief) is afgedaan. Bij deze zaken is nog niet bekend of een vrijheidsstraf zal worden opgelegd. Dit betekent dat van nazorgkandidaten uitgestroomd in 2013 maximaal de tweejarige vrijheidsstrafrecidive getoond wordt en van nazorgkandidaten uitgestroomd in 2014 slechts de eenjarige vrijheidsstrafrecidive.

Uit tabel 17 blijkt dat de algemene en vrijheidsstrafrecidive van nazorgkandidaten die in 2013 zijn uitgestroomd, vrijwel gelijk is aan de recidive van nazorgkandidaten die in 2014 zijn uitgestroomd. Het jaar van uitstroom lijkt dus geen rol te spelen in de hoogte van de recidive. Na één jaar heeft 38% van de nazorgkandidaten opnieuw een misdrijf gepleegd waarvoor ze veroordeeld worden. Twee jaar na uitstroom heeft bijna 50% gerecidiveerd. Na drie jaar is het percentage recidivisten niet veel groter geworden (56%). De vrijheidsstrafrecidive, waarbij het gaat om het opnieuw plegen van een misdrijf waarvoor een (deels) onvoorwaardelijke vrijheidsstraf wordt opgelegd, ligt lager dan de algemene recidive. Toch heeft ongeveer een vijfde van de nazorgkandidaten binnen een jaar een misdrijf gepleegd waarvoor een vrijheidsstraf werd opgelegd (20%). Na twee jaar heeft meer dan een kwart van de nazorgkandidaten die zijn uitgestroomd in 2013 opnieuw een misdrijf gepleegd waarvoor een vrijheidsstraf werd opgelegd (27%).

Zoals eerder werd toegelicht, verschilt de groep nazorgkandidaten van de totale groep ex-gedetineerden. Uit additionele analyses blijkt dat de nazorgpopulatie in vergelijking met de totale groep ex-gedetineerden een relatief recidivegevoelige groep betreft.²³ Als de recidive van de nazorgkandidaten vergeleken wordt met de recidive van de totale groep ex-gedetineerden, dan blijkt inderdaad dat de recidiveprevalentie van de nazorgkandidaten enigszins hoger ligt. De algemene recidive van de totale groep ex-gedetineerden die zijn uitgestroomd in 2013 bedraagt 35% na één jaar en respectievelijk 46% en 51% na twee en drie jaar (Weijters, Verweij & Tollenaar, 2017).²⁴ Ook de vrijheidsstrafrecidive is enigszins hoger onder de nazorgkandidaten dan onder de totale groep ex-gedetineerden.

Deze vergelijking van recidivepercentages tussen de groep nazorgkandidaten en de totale groep ex-gedetineerden zegt echter niets over het mogelijke effect van het re-integratiebeleid. De achtergrondkenmerken van beide groepen verschillen dusdanig dat een 'eerlijke' vergelijking van de recidivecijfers niet mogelijk is. Bovendien is onbekend hoe hoog de recidive van beide groepen was geweest indien er geen sprake was geweest van nazorgactiviteiten.

---

²³ Zo bestaat de groep nazorgkandidaten uit iets meer ex-gedetineerden met (meerdere) eerdere veroordelingen en werden de nazorgkandidaten al op jongere leeftijd voor het eerst veroordeeld. Ook bestaat de groep nazorgkandidaten uit relatief veel ex-gedetineerden die geboren zijn in Nederland en minder uit personen geboren in een overig Westers land. Tot slot bestaat de groep nazorgkandidaten uit relatief veel personen die in detentie verbleven omdat zij veroordeeld zijn voor het plegen van een misdrijf. Dat is niet altijd het geval, personen kunnen namelijk ook in detentie verblijven vanwege het niet betalen van verkeersboetes (gijzeling op basis van de wet Mulder) of een vervangende detentie uitzitten voor een straf die is opgelegd naar aanleiding van een overtreding. Uit eerder recidiveonderzoek is gebleken dat personen met meer eerdere veroordelingen, personen die jonger zijn als ze voor het eerst veroordeeld worden en personen die veroordeeld zijn voor het plegen van een misdrijf een grotere kans hebben om te recidiveren (Wartna, 2009; Van der Stouwe, Verweij, Asscher, Weijters & Stams, 2018). Personen die geboren zijn in een overig Westers land hebben juist een minder hoge recidivekans dan personen geboren in Nederland (Tollenaar & Wartna, 2015). Met andere woorden, de nazorgpopulatie betreft een relatief recidivegevoelige groep ex-gedetineerden.

²⁴ Er kan alleen een vergelijking worden gemaakt met uitstroomjaar 2013 omdat over de recidive van ex-gedetineerden met uitstroomjaar 2014 nog niet gerapporteerd is.

Tabel 17 Percentage nazorgkandidaten uitgestroomd in 2013 en 2014 met algemene en vrijheidsstrafrecidive

Uitgestroomd uit PI in 2013 (N=11.830)	Recidive %		
	Observatieperiode in jaren		
	1	2	3
Algemene recidive	37,7	49,3	55,8
Vrijheidsstraf recidive	20,4	27,0	
Uitgestroomd uit PI in 2014 (N=11.665)	Recidive %		
	Observatieperiode in jaren		
	1	2	3
Algemene recidive	37,8	49,8	55,6
Vrijheidsstraf recidive	19,7		

Bron: OBJD

5.2 Samenhang recidive met problematiek op de basisvoorwaarden voor detentie

Om de samenhang tussen de problematiek op de basisvoorwaarden voor detentie²⁵ en recidive te bepalen, zijn zowel bivariate als multivariate analyses uitgevoerd. Omdat in de voorgaande paragraaf is gebleken dat de recidive van cohort 2013 en 2014 zeer sterk overeen komt, worden vanaf dit punt de beide cohorten samen-gevoegd.²⁶ Verder staan voor de leesbaarheid de resultaten die betrekking hebben op de vrijheidsstrafrecidive van cohort 2013 in bijlage 2. Deze worden meer in detail besproken als er verschillen zijn met de resultaten die betrekking hebben op de algemene recidive.²⁷

5.2.1 Bivariate samenhang recidive en problematiek basisvoorwaarden

In deze subparagraaf wordt de algemene recidiveprevalentie per basisvoorwaarde besproken aan de hand van recidivecurves.

Identiteitsbewijs

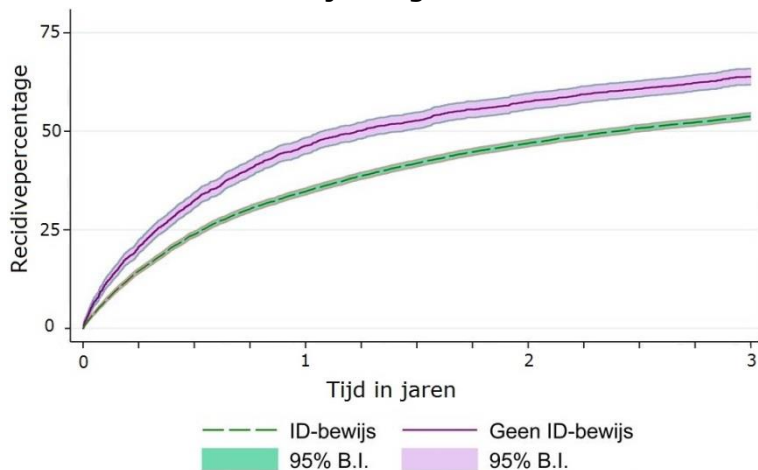
De recidivecurve in figuur 1 geeft de ontwikkeling van de algemene recidiveprevalentie in de tijd weer van nazorgkandidaten met en zonder geldig identiteitsbewijs voor detentie. Uit de recidivecurve blijkt dat de groep nazorgkandidaten met een geldig identiteitsbewijs (weergegeven in de groene curve) een minder hoge recidiveprevalentie heeft dan de groep zonder geldig identiteitsbewijs (paarse curve). Na één jaar heeft 35% van de nazorgkandidaten die voor detentie over een geldig identiteitsbewijs beschikten, gerecidiveerd. Na twee en drie jaar is dat respectievelijk 47% en 54%. Van de nazorgkandidaten zonder geldig identiteitsbewijs voor detentie heeft 46% al na één jaar gerecidiveerd. Na twee jaar loopt het recidivepercentage op naar 58% en na drie jaar heeft 64% gerecidiveerd.

²⁵ We richten ons in deze paragraaf op de problematiek voor detentie in plaats van na detentie, omdat van de problematiek op alle vijf basisvoorwaarden iets bekend is over de situatie voor detentie en dat is niet het geval voor de situatie na detentie. Bovendien is uit additionele analyses gebleken dat – voor zover de problematiek na detentie bekend was – de samenhang tussen recidive en de problematiek vóór en na detentie vergelijkbaar is.

²⁶ In additionele analyses is nagaan of de resultaten van de samengevoegde cohorten overeenkomen met de resultaten van de losse cohorten. Dit bleek het geval te zijn.

²⁷ Voor de vrijheidsstrafrecidive wordt alleen nog cohort 2013 in de analyses betrokken omdat bij cohort 2014 slechts over een zeer beperkte termijn naar de vrijheidsstrafrecidive kan worden gekeken.

Figuur 1 Recidiveprevalentie nazorgkandidaten met en zonder identiteitsbewijs vergeleken

Bron: DPAN, OBJD

Werk en inkomen

In figuur 2 is de recidiveprevalentie weergegeven van nazorgkandidaten die voor detentie werk hadden of een opleiding volgden en nazorgkandidaten die geen werk hadden of een opleiding volgden. De nazorgkandidaten met werk of opleiding voor detentie blijken beduidend minder te recidiveren dan de nazorgkandidaten die voor detentie geen werk hadden en geen opleiding volgden. Van de nazorgkandidaten die voor detentie werk hadden of een opleiding volgden, heeft 24% na één jaar gerecidiveerd. Na twee jaar heeft 35% opnieuw een misdrijf gepleegd waarvoor ze veroordeeld worden en na drie jaar is dit 42%. De nazorgkandidaten die geen werk of opleiding voor detentie hadden, recidiveren een stuk meer. Na één jaar heeft 40% van deze groep gerecidiveerd, na twee jaar 53% en na drie jaar 59%.

Als de groep zonder werk of opleiding uitgesplitst wordt naar personen die een uitkering ontvingen en personen zonder werk, opleiding of uitkering blijkt dat de recidiveprevalentie van deze laatste twee groepen vrijwel gelijk is (zie tabel b1 in bijlage 2).

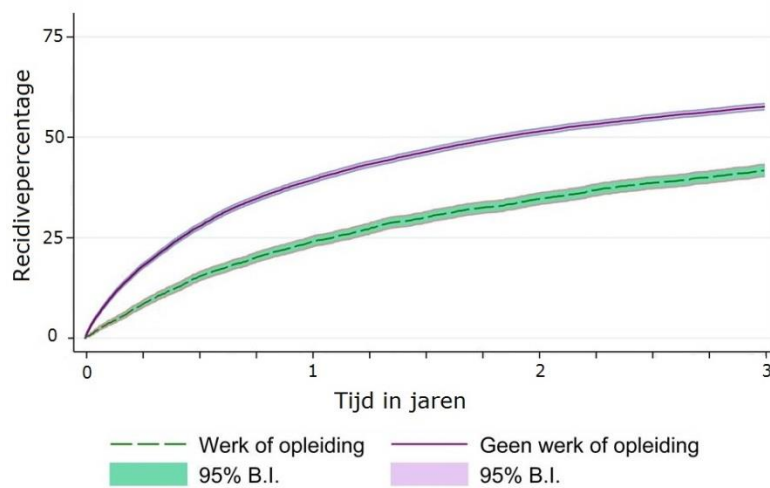
De verschillen tussen nazorgkandidaten die wel werk hadden of een opleiding volgden en nazorgkandidaten die dit niet hadden, komen nog uitdrukkelijker naar voren bij de vrijheidsstrafrecidive (zie tabel b2 in bijlage 2). Het verschil in de algemene recidiveprevalentie tussen nazorgkandidaten met werk of opleiding voor detentie en diegene die een uitkering ontvingen is na één jaar 41%.²⁸ De éénjarige vrijheidsstrafrecidive tussen die groepen verschilt 63%.²⁹ Wellicht kan dit verklaard worden doordat rechters bij het opleggen van een onvoorwaardelijke vrijheidsstraf rekening houden met de persoonlijke situatie van de dader. Uit onderzoek van Kannegieter (1994) bleek dat werkenden vaker veroordeeld werden tot een voorwaardelijke vrijheidsstraf, taakstraf of boete, terwijl mensen zonder werk eerder een onvoorwaardelijke vrijheidsstraf kregen opgelegd.

²⁸ Na één jaar ligt de algemene recidiveprevalentie van de nazorgkandidaten met werk/opleiding op 23,9% en die van de nazorgkandidaten met een uitkering op 40,5%. Relatief verschillen die aantallen 41% van elkaar (100-23,9/40,5).

²⁹ Na één jaar ligt de vrijheidsstrafrecidiveprevalentie van de nazorgkandidaten met werk/opleiding op 8,9% en die van de nazorgkandidaten met een uitkering op 23,9%. Relatief verschillen die aantallen 63% van elkaar (100-8,9/23,9).

Figuur 2 Recidiveprevalentie nazorgkandidaten met en zonder werk of opleiding vergeleken

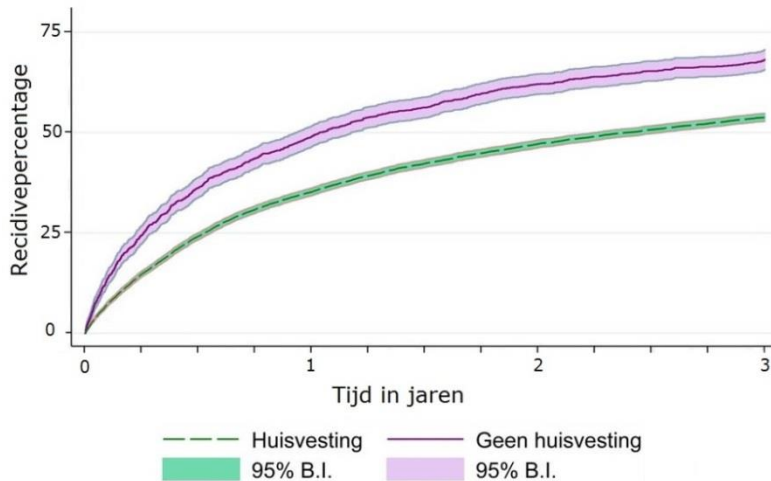
Bron: SECMBUS-bestand van CBS, OBDJ

Huisvesting

Figuur 3 toont aan dat nazorgkandidaten met huisvesting voor detentie minder recidiveren dan nazorgkandidaten zonder huisvesting voor detentie. Na een jaar heeft 49% van de nazorgkandidaten zonder huisvesting opnieuw een misdrijf gepleegd waarvoor ze veroordeeld worden. Na twee jaar heeft 62% gerecidiveerd en na drie jaar 68%. Van de nazorgkandidaten die voor detentie wel huisvesting hadden, heeft 35% binnen één jaar gerecidiveerd. Na twee jaar is dat opgelopen tot 48% van de groep en na drie jaar tot 55%.

Nazorgkandidaten die voor detentie in de maatschappelijke opvang verbleven hebben een hogere recidiveprevalentie dan nazorgkandidaten die voor detentie geen huisvesting hadden (zie tabel b1 in bijlage 2). Van de groep in de maatschappelijke opvang heeft na één jaar al 54% gerecidiveerd, na twee jaar 65% en na drie jaar 71%. De recidiveprevalentie in de groep nazorgkandidaten die voor detentie een eigen huis hadden, ligt het laagst met 15% recidivisten na één jaar, 25% na twee jaar en 30% na drie jaar. De verschillen in recidiveprevalentie tussen nazorgkandidaten die voor detentie geen huisvesting hadden en diegenen die voor detentie wel huisvesting hadden (uitgezonderd maatschappelijke opvang), zijn relatief groter bij de vrijheidsstrafrecidive dan bij de algemene recidive (zie tabel b2 in bijlage 2). Hiervoor gaat waarschijnlijk dezelfde verklaring op als bij werk en inkomen, namelijk dat rechters rekening houden met de persoonlijke situatie van daders. Uit onderzoek van Van Wingerden en collega's (2016) bleek dat rechters rekening houden met problematiek van daders op het gebied van huisvesting bij de keuze voor het opleggen van een onvoorwaardelijke vrijheidsstraf.

Figuur 3 Recidiveprevalentie nazorgkandidaten met en zonder huisvesting vergeleken

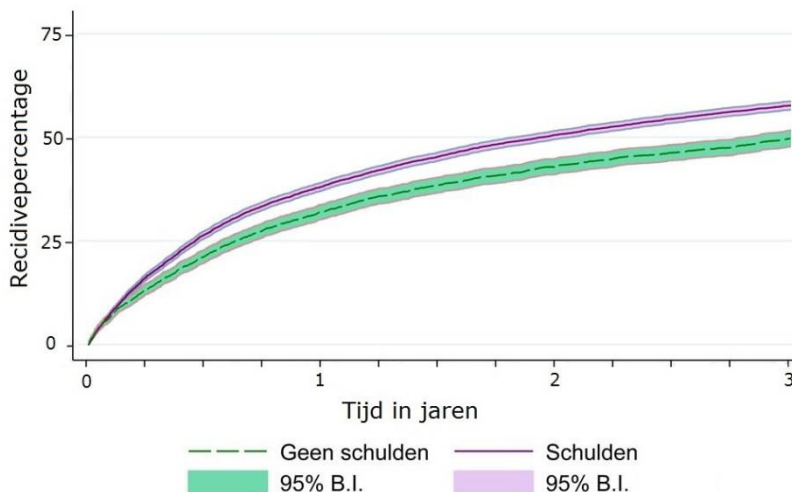

Bron: DPAN, OBJD

Schulden

Figuur 4 laat zien dat de recidiveprevalentie van nazorgkandidaten met schulden voor detentie enigszins hoger ligt dan de recidiveprevalentie van nazorgkandidaten die voor detentie geen schulden hadden. Na één jaar heeft 32% van de nazorgkandidaten zonder schulden gerecidiveerd tegenover 38% van de nazorgkandidaten met schulden. Van de nazorgkandidaten zonder schulden heeft 43% en 50% gerecidiveerd na respectievelijk twee en drie jaar na uitstroom. De recidivepercentages van nazorgkandidaten met schulden bedragen na twee en drie jaar respectievelijk 51% en 58%. De verschillen tussen nazorgkandidaten met en zonder schulden zijn echter op geen enkel moment in de eerste drie jaar na uitstroom van detentie groot. De recidivepercentages van nazorgkandidaten die wel en nazorgkandidaten die niet in een schuldhulpverleningstraject zaten voor detentie verschillen niet van elkaar (zie tabel b1 in bijlage 2).

Figuur 4 Recidiveprevalentie nazorgkandidaten met en zonder schulden vergeleken

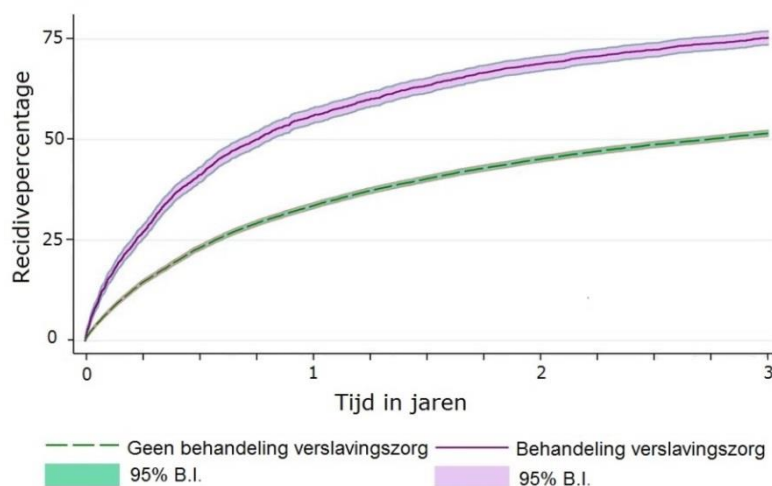

Bron: DPAN, OBJD

Verslavingszorg

In figuur 5 wordt de recidiveprevalentie vergeleken tussen de groepen nazorgkandidaten die voor detentie wel of niet in behandeling waren bij de verslavingszorg. In de eerste drie jaar na uitstroom uit detentie blijkt een groter gedeelte van de groep nazorgkandidaten die in behandeling zijn geweest bij de verslavingszorg te recidiveren dan van de groep die voor detentie niet in behandeling was bij de verslavingszorg. De groep die voor detentie in behandeling was bij de verslavingszorg blijkt bovendien binnen het huidige onderzoek het hoogste recidivepercentage te hebben. Binnen een jaar heeft al 56% van de nazorgkandidaten in deze groep gerecidiveerd. De recidiveprevalenties behorend bij het type verslaving waarvoor de nazorgkandidaten onder behandeling waren, blijken nauwelijks van elkaar te verschillen (zie tabel b1 in bijlage 2). Alleen de recidiveprevalentie van nazorgkandidaten die onder behandeling waren vanwege een verslaving anders dan alcohol, softdrugs of hard-drugs³⁰ ligt enigszins lager.

Figuur 5 Recidiveprevalentie nazorgkandidaten met en zonder behandeling verslavingszorg vergeleken

Bron: LADIS, OBDJ

5.2.2 Multivariate samenhang

In de voorgaande subparagraaf is voor elke basisvoorwaarde afzonderlijk gekeken naar de samenhang met recidive. Uit eerder onderzoek is echter gebleken dat ook persoonskenmerken, kenmerken van de uitgangszaak en de justitiële geschiedenis samenhangen met de recidive van ex-gedetineerden (Wartna et al., 2005; Weijters et al., 2013).

In deze subparagraaf wordt door middel van een logistische regressieanalyse getoetst welke problemen op de basisvoorwaarden statistisch significant samenhangen met de tweejarige recidiveprevalentie gecontroleerd voor persoonskenmerken, kenmerken van de uitgangszaak en de justitiële geschiedenis.³¹ In tabel 18 is een verkorte versie van de logistische regressieanalyse opgenomen en in tabel b3 van bijlage 2 zijn alle uitkomsten van de analyse te vinden. In tabel b4 van bijlage 2

³⁰ Het gaat dan bijvoorbeeld om een game- of gokverslaving.

³¹ Voordat de multivariate analyses zijn uitgevoerd is eerst nagegaan of de combinatie van variabelen in de analyses leiden tot multicollineariteit. We hebben geen aanwijzingen gevonden dat dit probleem zich voordoet.

staan de uitkomsten van de logistische regressie analyse die betrekking hebben op de tweejarige vrijheidsstrafrecidive weergegeven.

Identiteitsbewijs

Uit tabel 18 blijkt dat indien rekening wordt gehouden met de overige problematiek op de basisvoorwaarden en de controlevariabelen, het *niet* bezitten van een geldig identiteitsbewijs voor detentie nog steeds positief samenhangt met de algemene tweejarige recidiveprevalentie. De OR van het niet bezitten van een geldig identiteitsbewijs is 1,19. Dat betekent dat de *odds* om binnen twee jaar na uitstroom te recidiveren 19% groter is voor nazorgkandidaten zonder geldig identiteitsbewijs dan voor nazorgkandidaten met geldig identiteitsbewijs. Dit verschil is statistisch significant. De samenhang tussen het niet bezitten van een geldig identiteitsbewijs voor detentie en vrijheidsstrafrecidive is groter (OR=1,30, zie tabel b4 in bijlage 2) dan de samenhang tussen het niet bezitten van een geldig identiteitsbewijs en algemene recidive. Dit betekent dat het niet bezitten van een geldig identiteitsbewijs voor detentie sterker samenhangt met de kans dat iemand opnieuw een misdrijf pleegt waarvoor een vrijheidsstraf wordt opgelegd dan met de kans dat een persoon in het algemeen recidiveert.

Werk en inkomen

Ook de werk- en inkomenssituatie voor detentie blijkt samen te hangen met de tweejarige algemene recidiveprevalentie. In vergelijking met nazorgkandidaten die voor detentie werk hadden of een opleiding volgden, is de *odds* van nazorgkandidaten die voor detentie een uitkering ontvingen of geen werk, opleiding of uitkering hadden groter. De OR van nazorgkandidaten met een uitkering bedraagt 1,35 en de OR van nazorgkandidaten zonder werk, opleiding of uitkering is 1,42. Deze verbanden zijn beide statistisch significant. Verder blijkt dat de verbanden tussen de inkomenssituatie en recidive in het model waarbij naar de vrijheidsstrafrecidive wordt gekeken (OR=1,49 en 1,63) sterker zijn dan in het model met betrekking tot de algemene recidive (OR=1,35 en 1,42).

Van alle OR's die betrekking hebben op de problematiek op de basisvoorwaarden voor detentie zijn de OR's behorend bij de inkomenssituatie bovendien het grootste. Dit suggereert dat de kans op recidive binnen twee jaar het sterkst samenhangt met de problematiek op het gebied van werk en inkomen.

Huisvesting

Net als bij de bivariate analyse laat de OR bij het kenmerk huisvesting voor detentie een significant positief verband zien. Nazorgkandidaten die voor detentie geen huisvesting hadden, hebben een 28% grotere *odds* (OR=1,28) om binnen twee jaar na uitstroom te recidiveren dan nazorgkandidaten die voor detentie wel huisvesting hadden. De OR in het model met vrijheidsstrafrecidive als uitkomstmaat is groter; nazorgkandidaten zonder huisvesting voor detentie hebben een 45% grotere *odds* (OR=1,45) om binnen twee jaar na uitstroom te recidiveren met een delict naar aanleiding waarvan opnieuw een vrijheidsstraf wordt opgelegd dan nazorgkandidaten met huisvesting voor detentie (zie tabel b4 in bijlage 2).

Schulden

In tegenstelling tot de bivariate analyse blijkt uit de multivariate analyse dat het hebben van schulden voor detentie niet samenhangt met de recidiveprevalentie na twee jaar. De OR bij dit kenmerk is gelijk aan 1,03. Dit betekent dat de *odds* van nazorgkandidaten met schulden op het plegen van een nieuw misdrijf binnen twee jaar na uitstroom uit een PI vrijwel gelijk is aan de *odds* van nazorgkandidaten die

geen schulden hadden voor detentie. Dit geldt zowel voor de algemene recidive als voor de vrijheidsstrafrecidive.

Verslavingszorg

Het in behandeling zijn bij de verslavingszorg hangt ook samen met de tweejarige algemene recidive wanneer gecontroleerd wordt voor de overige problematiek en controle kenmerken. De *odds* van nazorgkandidaten die voor detentie onder behandeling waren bij de verslavingszorg is 28% groter dan voor nazorgkandidaten die voor detentie niet onder behandeling waren bij de verslavingszorg (OR=1,28). Dit verschil is statistisch significant. De OR van nazorgkandidaten die onder behandeling waren bij de verslavingszorg is ook positief in de analyse met vrijheidsstrafrecidive als uitkomstmaat (OR=1,19). Deze is echter wel kleiner dan de OR die betrekking heeft op de algemene recidive (OR=1,28).

Controlevariabelen

Naast de problematiek op de basisvoorwaarden hangen verschillende controlevariabelen samen met de tweejarige recidiveprevalentie (zie tabel b3 in bijlage 2). Sekse, leeftijd, herkomst, type delict, de duur van detentie, de leeftijd van de eerste strafzaak en het aantal eerdere strafzaken hangen significant samen met recidive. De meeste van deze verbanden zijn in de richting die je op basis van eerder onderzoek mag verwachten (vgl. Wartna, 2009).

Het valt op dat één variabele een zeer sterke samenhang met recidive heeft, en dat is het aantal eerdere strafzaken (OR=3,15).³² De samenhang tussen deze controlevariabele en recidive binnen twee jaar is ook veel sterker dan de samenhang tussen de problematiek op de basisvoorwaarden voor detentie en recidive.

Tabel 18 Logistische regressie verband problematiek op basisvoorwaarden en algemene recidive binnen twee jaar (N=21.926) – verkorte versie^a

Problematiek	OR	p
<i>Identiteitsbewijs</i> (bezit geldig ID = ref)		
Onbekend	1,05	
Geen	1,19	*
<i>Inkomenssituatie voor detentie</i> (werk = ref)		
Uitkering	1,35	*
Geen	1,42	*
<i>Huisvesting voor detentie</i> (wel = ref)		
Onbekend	1,05	
Geen huisvesting	1,28	*
<i>Schulden voor detentie</i> (nee = ref)		
Onbekend	1,01	
Ja	1,03	
<i>Behandeling verslavingszorg</i> (nee = ref)	1,28	*

^a In het logistische regressiemodel is gecorrigeerd voor personen die zowel in cohort 2013 en 2014 voorkwamen. We zijn nagegaan of een logistisch regressiemodel zonder dubbele personen tot andere resultaten leidt. Dat bleek niet het geval te zijn. We hebben vervolgens ook in een aparte logistische regressie getest of het cohort van uitstroom samenhangt met de recidive na twee jaar. Ook dat bleek niet het geval te zijn.

* Significant volgens gemodificeerde hochbergprocedure.

Bron: DPAN, SECMBUS-bestand van CBS, LADIS, OBJD

³² Voor iedere punttoename in (de log van) het aantal eerdere strafzaken (range 0 t/m 5,7) wordt de odds op recidive 3,15 keer zo groot.

5.3 Samenhang recidive met veranderingen in problematiek op de basisvoorwaarden

In deze paragraaf wordt ingegaan op de relatie tussen veranderingen in problematiek op de basisvoorwaarden en recidive. In de voorgaande paragraaf is de samenhang tussen vier van de vijf problemen op de basisvoorwaarden en recidive aangetoond. Alleen het hebben van schulden bleek niet significant samen te hangen met de recidiveprevalentie wanneer gecontroleerd werd voor achtergrondkenmerken. Het ging echter telkens om de problematiek op de basisvoorwaarden voor detentie. Tijdens detentie kan de situatie veranderd zijn; zowel positief als negatief. Vandaar dat we in deze paragraaf de relatie tussen veranderingen in problematiek en recidive bekijken. Hierbij wordt de situatie voor detentie vergeleken met de situatie direct na detentie. Deze vergelijking kan helaas niet voor alle problemen op de basisvoorwaarden gemaakt worden. Voor slechts twee van de vijf basisvoorwaarden, identiteitsbewijs en werk en inkomen, is de situatie zowel direct voor als na detentie bekend en kan er dus naar de verandering worden gekeken.

5.3.1 Bivariate samenhang

In tabel 19 zijn de recidivepercentages na één, twee en drie jaar weergegeven van de groepen nazorgkandidaten waarbij de situatie gelijk is gebleven, is verslechterd of juist verbeterd. In tabel b5 van bijlage 3 worden de resultaten met betrekking tot de vrijheidsstrafrecidive weergegeven.

Identiteitsbewijs

Wat betreft de basisvoorwaarde 'bezit van een geldig identiteitsbewijs' blijkt dat de recidiveprevalentie van de groep nazorgkandidaten die hun identiteitsbewijs hebben behouden het laagste ligt. Van deze groep recidiveert 47% binnen twee jaar. De nazorgkandidaten die voorafgaand aan detentie *niet* over een geldig identiteitsbewijs beschikten en ook tijdens detentie geen identiteitsbewijs hebben verkregen, laten de hoogste recidivepercentages zien. Het tweejarige recidivepercentage van die groep bedraagt 60%. De nazorgkandidaten die óf voor óf na detentie niet over een geldig identiteitsbewijs beschikten, zitten qua recidivepercentages hier tussenin. Van de nazorgkandidaten die tijdens detentie een geldig identiteitsbewijs 'verloren' of die tijdens detentie een geldig identiteitsbewijs verkregen, recidiveert respectievelijk 51% en 56% binnen twee jaar.

Wat betreft de vrijheidsstrafrecidive valt op dat het recidivepercentage van de groep nazorgkandidaten die direct na detentie niet meer beschikten over een geldig identiteitsbewijs vrijwel gelijk is aan het recidivepercentage van de nazorgkandidaten die hun identiteitsbewijs hebben behouden (beiden 26% binnen twee jaar, zie tabel b5 in bijlage 3). Het verliezen van een geldig identiteitsbewijs – wat overigens ook kan betekenen dat het identiteitsbewijs is verlopen – lijkt dus niet samen te hangen met de vrijheidsstrafrecidive.

Werk en inkomen

Als gekeken wordt naar de verandering in de situatie op het gebied van werk en inkomen blijkt dat de nazorgkandidaten die zowel voor als na detentie werk hadden of een opleiding volgden het minst recidiveerden. Binnen twee jaar na uitstroom heeft ongeveer een derde (32%) van deze groep opnieuw een misdrijf gepleegd waarvoor zij veroordeeld worden. De recidive onder de nazorgkandidaten die óf voor óf na detentie geen werk of een opleiding hadden, ligt een stuk hoger. Na twee jaar heeft minimaal 40% van deze groepen gerecidiveerd. De nazorgkandidaten die op beide tijdstippen geen werk hadden of een opleiding volgden, hebben de hoogste

recidivepercentages. Meer dan de 50% van deze groepen heeft binnen twee jaar gerecidiveerd.

Tabel 19 Percentage algemene recidive van nazorgkandidaten uitgestroomd in 2013 of 2014 uitgesplitst naar verandering in problematiek op basisvoorwaarden (N=21.919)³³

Veranderingen in problematiek	N	Uitgestroomd uit PI in 2013/2014		
		Recidive %		
		Observatieperiode in jaren		
		1	2	3
Geldig identiteitsbewijs				
Identiteitsbewijs behouden	11.971	34,7	47,0	54,0
Identiteitsbewijs verloren	334	41,6	51,3	58,4
Identiteitsbewijs verkregen	415	43,1	55,5	61,0
Identiteitsbewijs niet verkregen	1.649	48,6	59,6	66,2
Inkomenssituatie				
Van werk naar werk	2.789	21,9	32,0	39,1
Van werk naar uitkering	815	26,1	38,3	45,5
Van werk naargeen	782	29,5	40,3	47,5
Van uitkering naar werk	267	27,3	39,7	47,4
Van uitkering naar uitkering	8.191	39,7	53,3	59,8
Van uitkering naar geen	972	50,8	61,4	67,3
Van geen naar werk	448	27,9	40,4	48,7
Van geen naar uitkering	1.589	39,3	51,7	59,2
Van geen naar geen	4.738	42,1	53,5	59,8

Bron: DPAN, SECMBUS-bestand van CBS, OBJD

5.3.2 Multivariate samenhang

Met een logistische regressie is vervolgens gekeken of bovenstaande verbanden tussen de veranderingen in problematiek en recidive ook terug te vinden zijn indien gecontroleerd wordt voor persoonskenmerken, kenmerken van de uitgangszaak, de justitiële geschiedenis en problematiek op de andere basisvoorwaarden voor detentie. In tabel 20 is een verkorte versie van de uitkomsten van deze analyse weergegeven. In tabel b6 van bijlage 3 zijn de uitkomsten van de volledige logistische regressieanalyse te vinden. In tabel b7 van bijlage 3 staan de uitkomsten van de analyse met de tweejarige vrijheidsstrafrecidive als uitkomstmaat.

Identiteitsbewijs

Uit tabel 20 blijkt dat de nazorgkandidaten die zowel voor als na detentie over een geldig identiteitsbewijs beschikten een lagere *odds* op recidive hebben dan de nazorgkandidaten die op ten minste één van beide tijdstippen geen geldig identiteitsbewijs bezaten. Echter, alleen de *odds* van nazorgkandidaten die zowel voor als na detentie geen geldig identiteitsbewijs hadden, wijkt statistisch significant af van de *odds* van de nazorgkandidaten die hun identiteitsbewijs hebben behouden (*odds ratio* (OR)=1,25). De OR van deze groep is in de analyse met vrijheidsstrafrecidive als uitkomstmaat groter (OR=1,43). Het zowel voor als na detentie niet beschikken

³³ Door het samenvoegen en ontdebellen van cohort 2013 en 2014 daalt de recidiveprevalentie enigszins, maar de verbanden tussen de recidiveprevalentie en veranderingen in problematiek op de basisvoorwaarden blijven hetzelfde.

over een geldig identiteitsbewijs hangt dus sterker samen met de vrijheidsstrafrecidive dan met de algemene recidive.

Werk en inkomen

Uit de bivariate analyses bleek dat nazorgkandidaten die zowel voor als na detentie werk hadden of een opleiding volgden het minst recidiveerden. De multivariate analyse laat een vrijwel gelijk beeld zien. Ook als gecontroleerd wordt voor achtergrondkenmerken blijkt dat de groep nazorgkandidaten die zowel direct voor detentie als direct na detentie werk hadden of een opleiding volgden significant minder recidiveren dan de groepen nazorgkandidaten die op beide tijdstippen geen werk hadden of een opleiding volgden. Bijvoorbeeld, de *odds* om te recidiveren van nazorgkandidaten die zowel voor als na detentie een uitkering ontvingen, is 45% groter dan de *odds* op recidive van nazorgkandidaten die zowel voor als na detentie werk hadden of een opleiding volgden (OR=1,45). De *odds* op recidive van nazorgkandidaten die hun werk of opleiding na detentie verloren en die na detentie geen uitkering ontvingen, ligt ook significant hoger.

In tegenstelling tot de bivariate analyses blijkt uit de multivariate analyse dat nazorgkandidaten die na detentie werk of een opleiding hebben verkregen geen significant grotere kans op recidive hebben dan nazorgkandidaten die op beide momenten werk of een opleiding hebben. Het verkrijgen van werk lijkt er dus voor te zorgen dat de eerdere problemen op het gebied van werk geen verband meer hebben met de kans op recidive. De verandering van werk of een opleiding voor detentie naar een uitkering na detentie hangt ook niet samen met een significant grotere *odds* op recidive. Het verliezen van werk of een opleiding lijkt dus geen verband te hebben met de kans op recidive binnen twee jaar indien de nazorgkandidaat na detentie nog wel een uitkering ontvangt.

Wanneer een vergelijking wordt gemaakt met de uitkomsten van de logistische regressie die betrekking heeft op de vrijheidsstrafrecidive, dan vallen een aantal uitkomsten op (zie tabel b7 in bijlage 3). Een eerste verschil is dat de groep nazorgkandidaten die voor detentie geen inkomen had maar die direct na detentie wel werk had of een opleiding volgde, alsnog een grotere *odds* heeft op vrijheidsstrafrecidive dan de groep nazorgkandidaten die op beide tijdstippen werk had. De problematiek op de werksituatie voor detentie lijkt dus nog steeds samen te hangen met de vrijheidsstrafrecidive. Verder blijkt dat de meeste OR's groter zijn in de analyse die betrekking heeft op de vrijheidsstrafrecidive dan in de analyse die de algemene recidive als uitkomstmaat heeft. De (verandering in) inkomenssituatie lijkt dus sterker samen te hangen met de vrijheidsstrafrecidive dan met de algemene recidive.

Tabel 20 Logistische regressie verband veranderingen in problematiek op basisvoorwaarden en algemene recidive (N=21.751) - verkorte versie^a

Veranderingen in problematiek	OR	p
<i>Identiteitsbewijs</i> (ID behouden = ref)		
Onbekend	1,02	
Identiteitsbewijs verloren	1,15	
Identiteitsbewijs verkregen	1,13	
Identiteitsbewijs niet verkregen	1,25	*
<i>Inkomenssituatie</i> (van werk naar werk = ref)		
Van werk naar uitkering	1,21	
Van werk naargeen	1,25	*
Van uitkering naar werk	0,90	
Van uitkering naar uitkering	1,45	*
Van uitkering naar geen	1,79	*
Van geen naar werk	1,19	
Van geen naar uitkering	1,47	*
Van geen naar geen	1,65	*

^a Ook in dit logistische regressiemodel is gecorrigeerd voor personen die zowel in cohort 2013 en 2014 voorkwamen. We zijn opnieuw nagegaan of de uitkomsten van de regressieanalyse veranderen indien we de onderzoeksgroep ontdebellen en of het uitstroomjaar invloed heeft op de resultaten. Beiden bleek niet het geval te zijn.

* Significant volgens gemodificeerde hochbergprocedure.

Bron: DPAN, SECMBUS-bestand van CBS, OBJD

5.3.3 Effectschatting van verandering in basisvoorwaarden op recidive

Uit de logistische regressie is duidelijk geworden welke veranderingen in problematiek op het gebied van het identiteitsbewijs en werk en inkomen samenhangen met de tweejarige recidive. Het blijft echter lastig in te schatten wat in termen van recidivevermindering bereikt kan worden met bijvoorbeeld het behoud van een geldig identiteitsbewijs of het verkrijgen van werk of een opleiding. We hebben daarom ook de kans op recidive behorend bij verschillende veranderingen geschat. Door deze kansen te vergelijken, kan een schatting worden gemaakt van het effect van een verandering. In tabel 21 presenteren we de kansen op de tweejarige algemene recidive uitgesplitst naar de veranderingen in problematiek op de basisvoorwaarden identiteitsbewijs en werk en inkomen.

Als de kans op recidive van twee nazorgkandidaten - één die een geldig identiteitsbewijs behoudt en één die het verliest, maar die verder op alle overige kenmerken hetzelfde zijn - vergeleken wordt, dan blijkt de kans op recidive van de nazorgkandidaat die zijn identiteitsbewijs behoudt 2,7 procentpunt lager te liggen (50,4%-53,1%, zie tabel 21). De recidivekans van nazorgkandidaten die een identiteitsbewijs verkrijgen ligt 2,0 procentpunt lager dan van nazorgkandidaten die geen identiteitsbewijs verkrijgen tijdens detentie. De geschatte effecten die horen bij veranderingen op het gebied van identiteitsbewijs zijn dus relatief klein.

De geschatte effecten van het behouden of verkrijgen van werk of een opleiding zijn groter. Als de recidivekans van nazorgkandidaten die hun werk of opleiding na detentie behouden, wordt vergeleken met de recidivekans van nazorgkandidaten die na detentie hun werk of opleiding verliezen en dan een uitkering ontvangen, dan blijkt dat deze 3,7 procentpunt lager ligt bij nazorgkandidaten die hun werk of opleiding behouden. Een vergelijkbaar verschil wordt gevonden als de recidivekans van nazorgkandidaten die hun werk behouden wordt vergeleken met de recidivekans van nazorgkandidaten die na detentie hun werk of opleiding verliezen en geen

inkomen meer hebben. In dat geval ligt de recidivekans van nazorgkandidaten die hun werk behouden 4,3 procentpunt lager. De grootste geschatte effecten zijn te vinden bij het verkrijgen van werk of een opleiding. De recidivekans van nazorgkandidaten die voor detentie geen werk, opleiding of uitkering hadden en die na detentie werk of een opleiding hebben verkregen is 6,3 procentpunt lager dan de recidivekans van nazorgkandidaten die ook na detentie geen werk, opleiding of uitkering hebben. Het geschatte effect van de verandering van het ontvangen van een uitkering naar het na detentie verkrijgen van werk bedraagt zelfs 9,1 procentpunt.

Tabel 21 Kans op recidive (in %) binnen twee jaar naar veranderingen in problematiek (N=21.751)

Veranderingen in problematiek	Kans in %
<i>Geldig identiteitsbewijs</i>	
Identiteitsbewijs behouden	50,4
Identiteitsbewijs verloren	53,1
Identiteitsbewijs verkregen	52,7
Identiteitsbewijs niet verkregen	54,7
<i>Inkomenssituatie</i>	
Van werk naar werk	44,3
Van werk naar uitkering	48,0
Van werk naar geen	48,7
Van uitkering naar werk	42,4
Van uitkering naar uitkering	51,5
Van uitkering naar geen	55,6
Van geen naar werk	47,7
Van geen naar uitkering	51,7
Van geen naar geen	53,9

Bron: DPAN, SECMBUS-bestand van CBS, OBJD

5.4 Samenhang problematiek met recidive uitgesplitst naar subgroepen: een eerste indicatie

In deze paragraaf wordt aan de hand van een exploratieve datamethode gekeken of we aanwijzingen kunnen vinden of de samenhang tussen de problematiek op de basisvoorwaarden en recidive hetzelfde is voor verschillende subgroepen nazorgkandidaten. In de voorafgaande paragrafen is al gebleken dat de problematiek op de basisvoorwaarden voor detentie samenhangt met recidive. In deze paragraaf gaan we in op mogelijke interacties tussen problematiek op de basisvoorwaarden en achtergrondkenmerken die samenhangen met recidive. Het is namelijk mogelijk dat de samenhang tussen de problematiek en recidive niet voor alle groepen nazorgkandidaten even sterk is. Daarnaast zou het kunnen dat er nazorgkandidaten zijn met een bepaalde combinatie van problematiek die hen erg gevoelig maakt voor recidive.

Voor de analyses in deze paragraaf richten we ons op de groep nazorgkandidaten waarbij informatie bekend is over alle vijf basisvoorwaarden (N=9.701). Dit betekent dat een behoorlijk deel van de onderzoeksgroep buiten de analyses blijft. Het gevolg is dat we op basis van de resultaten alleen indicaties kunnen vinden voor mogelijke interacties. Uit het geheel aan variabelen, die in tabel b8 van bijlage 4 staan opgesomd, zijn in een *penalized* logistisch regressiemodel de vijf, tien en vijftien belangrijkste achtergrondkenmerken en/of interacties tussen achtergrondken-

merken en problemen op de basisvoorwaarden voor de voorspelling van de tweejarige algemene recidiveprevalentie geselecteerd.

In tabel 22 staan de geselecteerde variabelen en de richting van de verbanden met recidive samengevat. In het paarse gedeelte staan de variabelen die geselecteerd zijn in het model met de vijf belangrijkste variabelen. De lilagekleurde regels bevatten de variabelen die in het model worden opgenomen als de tien belangrijkste variabelen worden geselecteerd. In het witte gedeelte staan de vijf variabelen die extra worden geselecteerd in het model met de vijftien belangrijkste variabelen. In tabel b9 van bijlage 4 staan de coëfficiënten van deze drie modellen weergegeven.³⁴ Uit de analyses blijkt dat vooral de eerste twee variabelen belangrijk zijn voor de voorspelling van de tweejarige recidive, te weten het aantal eerdere strafzaken en de leeftijd bij uitstroom. Hoe meer eerdere strafzaken iemand heeft, hoe groter de kans op recidive binnen twee jaar. De leeftijd bij uitstroom en recidive hangen negatief samen: hoe jonger iemand is op het moment van vrijkomen uit detentie, hoe groter de kans om te recidiveren. Verder blijkt uit tabel 22 dat interacties tussen problematiek op de basisvoorwaarden en achtergrondkenmerken diverse keren geselecteerd worden als belangrijke variabelen voor de voorspelling van recidive binnen twee jaar. Bij de belangrijkste vijf variabelen zijn bijvoorbeeld twee interacties geselecteerd die betrekking hebben op het *niet* hebben van werk. Het niet hebben van werk blijkt vooral recidiveverhogend te zijn bij nazorgkandidaten die al meerdere eerdere strafzaken hebben en die in de uitgangszaak een vermogensdelict met geweld hebben gepleegd. Verder zijn er interacties gevonden tussen achtergrondkenmerken en problematiek op het gebied van dakloosheid, behandeling van verslavingsproblematiek en schulden. De samenhang tussen recidive en problematiek op het gebied van het niet bezitten van een geldig identiteitsbewijs komt alleen naar voren bij nazorgkandidaten die voor detentie ook geen werk hadden. Net zoals uit de analyses in de eerdere paragrafen blijkt uit de aanvullende analyses dat van de problemen op de basisvoorwaarden het niet hebben van werk de sterkste samenhang heeft met recidive. Echter, problematiek op het gebied van werk wordt niet als hoofdeffect geselecteerd. Hetzelfde geldt voor de problematiek op de andere basisvoorwaarden. Verder leek de problematiek op het gebied van schulden in de voorafgaande paragrafen niet samen te hangen met recidive. Echter, in de aanvullende analyses komt wel een aantal groepen naar voren waarbij de schuldproblematiek samenhangt met recidive, zoals het type delict waarvoor men in detentie verbleef. Deze resultaten suggereren dus dat de problematiek niet voor alle nazorgkandidaten even sterk samenhangt met de tweejarige recidive. Wat wel bedacht moet worden, is dat met de gehanteerde exploratieve en datagestuurde methode de reden waarom een bepaalde interactie wordt gevonden onbekend blijft. Verder is het de vraag of de betreffende interacties ook bij de grotere groep nazorgkandidaten zouden worden teruggevonden. Desondanks hebben de exploratieve analyses wel een aantal interessante interacties aan het licht gebracht. Deze resultaten moeten als eerste aanwijzingen voor relevante interacties worden geïnterpreteerd. Vervolgonderzoek zal moeten uitwijzen hoe robuust deze bevindingen zijn voordat hier harde conclusies aan verbonden kunnen worden.

---

³⁴ Hierbij dient bedacht te worden dat deze coëfficiënten zijn gebiast door de *penalty* die is toegepast. Alle coëfficiënten zijn door de *penalty* gekrompen richting nul. Ondanks de *penalty* blijven sommige coëfficiënten redelijk groot, dit zijn dan relatief gezien de meest belangrijke variabelen in het model.

Tabel 22 Geselecteerde variabelen en interacties (N=9.701)

Variabele	Richting verband met recidive
Aantal eerdere strafzaken	+
Leeftijd bij uitstroom	-
Type delict: vermogen met geweld	+
Interactie geen werk en aantal eerdere strafzaken	+
Interactie geen werk en vermogensdelict met geweld	+
Type delict: overig	-
Type delict: drugsdelict	-
Interactie behandeling verslaving en leeftijd eerste zaak	+
Interactie behandeling verslaving en niet Nederlandse herkomst	+
Interactie dakloosheid en aantal eerdere strafzaken	+
Interactie dakloosheid en sekse (man)	+
Interactie dakloosheid en leeftijd eerste zaak	+
Interactie schulden en type delict: vermogen zonder geweld	+
Interactie schulden en type delict: overig	-
Interactie geen werk en geen geldig identiteitsbewijs	+

Bron: DPAN, SECMBUS-bestand van CBS, LADIS, OBJD

6 Conclusie en discussie

In dit rapport is verslag gedaan van de vijfde meting van de monitor nazorg ex-gedetineerden. Deze monitor brengt tweejaarlijks de problematiek van nazorgkandidaten in kaart op het gebied van identiteitsbewijs, werk en inkomen, huisvesting, schulden en zorg. Deze vijf basisvoorwaarden staan centraal in het re-integratiebeleid van het ministerie van Justitie en Veiligheid. Dit beleid is erop gericht om tijdens en na detentie aan de problematiek op de vijf basisvoorwaarden te werken met als uiteindelijke doel de recidive onder nazorgkandidaten te verminderen. De verantwoordelijkheid voor het werken aan de problematiek ligt primair bij de nazorgkandidaat zelf. Tijdens detentie wordt hij of zij hierbij gefaciliteerd door de PI waar hij of zij verblijft en na detentie door de gemeente waar men zich vestigt. De monitor nazorg ex-gedetineerden is door het WODC ontwikkeld om de problematiek van nazorgkandidaten op de vijf basisvoorwaarden op een aantal momenten in de tijd vast te leggen: direct voor detentie, direct na detentie en zes en twaalf maanden na detentie. Tevens worden veranderingen in problematiek die tijdens en na detentie plaatsvinden in kaart gebracht. Een belangrijk nieuw onderdeel in deze vijfde meting van de monitor nazorg is dat ook is gekeken naar de samenhang tussen de (veranderingen in) problematiek en recidive. Op deze manier kan de meerwaarde van het werken aan de problematiek op de basisvoorwaarden in termen van recidivevermindering inzichtelijk worden gemaakt.

De doelgroep van dit onderzoek betreft nazorgkandidaten die in de tweede helft van 2013 of 2014 zijn vrijgekomen uit een Nederlandse PI en zich na detentie vestigden in een Nederlandse gemeente.

Voor het beschrijven van de problematiek is gebruikgemaakt van verschillende databronnen. Ten eerste is gebruikgemaakt van gegevens uit het DPAN, een systeem waarmee informatie over de problematiek van nazorgkandidaten op vijf basisvoorwaarden wordt gedeeld door de PI en de gemeente van herkomst. Daarnaast is gebruikgemaakt van gegevens van het CBS en van gegevens uit LADIS. Een overzicht van de bronnen die per basisvoorwaarde gebruikt zijn voor het beschrijven van de problematiek staat weergegeven in tabel 23. Gegevens over recidive zijn afkomstig uit de OBJD. Voor de verwerking van de OBJD-gegevens is de standaard werkwijze van de recidivemonitor van het WODC gehanteerd (zie voor een uitgebreide beschrijving van deze methode: Wartna et al., 2011).

Tabel 23 Overzicht databronnen per basisvoorwaarde

Basisvoorwaarde	Bron	Type informatie
Identiteitsbewijs	DPAN	Bezit geldig identiteitsbewijs
Werk/inkomen	CBS	Inkomensbron
Huisvesting	DPAN	Type huisvesting
	CBS	Huishoudsamenstelling
Schulden	DPAN	Aanwezigheid van schulden
	DPAN	Schuldhelpverlening
	DPAN	Herkomst van schulden
	CBS	Schuldsanering
Zorg	LADIS	Behandeling bij verslavingszorg

6.1 Beperkingen

Voordat overgegaan wordt tot de beantwoording van de onderzoeksvragen die in dit onderzoek centraal staan, benoemen we eerst de beperkingen van dit onderzoek. De belangrijkste beperking is de beschikbaarheid van geschikte gegevens om de problematiek op de basisvoorwaarden op de verschillende momenten in de tijd in kaart te brengen. In de eerdere metingen is voornamelijk gebruikgemaakt van het DPAN. Het DPAN is primair ontwikkeld om gemeenten te informeren dat iemand in detentie zit en wanneer deze persoon weer vrijkomt. Daarnaast wordt het DPAN gebruikt om informatie uit te wisselen tussen PI's en gemeenten voor wat betreft de problematiek van nazorgkandidaten. In de eerdere metingen van de monitor nazorg hebben we al laten zien dat voor een behoorlijk deel van de gedetineerden geen informatie over de situatie op de basisvoorwaarden wordt geregistreerd. Dit is verder met de introductie van het nieuwe DPAN in 2011. Een bijkomend probleem van de introductie van het vernieuwde DPAN is dat in plaats van de daadwerkelijke situatie op het gebied van inkomen en huisvesting direct na detentie de verwachte situatie wordt geregistreerd. Het gevolg hiervan is dat een te positief beeld van de situatie van nazorgkandidaten op deze gebieden wordt geschetst (zie Beerthuisen et al., 2015). Om die reden zijn we in deze studie nagegaan of alternatieve bronnen beschikbaar zijn om de problematiek op de basisvoorwaarden in kaart te brengen. Uit deze inventarisatie blijkt dat alleen op het gebied van werk en inkomen alternatieve gegevens beschikbaar zijn op basis waarvan een volledig beeld gegeven kan worden van de inkomenssituatie van nazorgkandidaten. Op de overige gebieden zijn wel bronnen beschikbaar (zie tabel 22), maar deze geven slechts inzicht in een deel van de problematiek op de betreffende basisvoorwaarde. Zo is er bijvoorbeeld geen centrale bron waar alle schulden van iemand in staan bijgehouden.

Daarnaast willen we met de monitor nazorg inzicht geven in de problematiek op vier specifieke tijdstippen, namelijk direct voor detentie, direct na detentie, zes maanden na detentie en twaalf maanden na detentie. Veel databronnen hebben echter alleen informatie op een vast peilmoment in een jaar. Het is daardoor niet mogelijk om de situatie te beschrijven op de vier tijdstippen. Het is bovendien mogelijk dat iemand op het peilmoment nog in detentie zit, waardoor de informatie niet bruikbaar is voor de doeleinden van dit onderzoek.

Gegeven deze beperkte beschikbaarheid van alternatieve bronnen is voor sommige problemen het DPAN nog een belangrijke bron waar gegevens te vinden zijn. Echter, het DPAN is niet goed gevuld. Voor een groot deel van de nazorgkandidaten wordt geen informatie over de problematiek geregistreerd. Daarnaast ontbreekt nogal eens informatie over de situatie direct na detentie waardoor verandering in problematiek niet voor de hele onderzoeksgroep in kaart gebracht kan worden.

De beschikbare informatie in het DPAN is bovendien niet altijd volledig. Zo is wel bekend of iemand schulden heeft, maar is niet altijd bijgehouden hoe hoog die schulden zijn.

Een beperking waar ook in de eerdere metingen al aan gerefereerd is, is het feit dat er geen gegevens beschikbaar zijn om de zorgbehoefte van nazorgkandidaten in kaart te brengen. De doelstelling van het re-integratiebeleid is om de behoefte aan zorg op het moment van instroom in en uitstroom uit detentie in kaart te brengen en te zorgen dat deze zorg gecontinueerd wordt. Uit de eerdere metingen van de monitor kwam al naar voren dat deze informatie niet in het DPAN geregistreerd wordt. Ten behoeve van het huidige onderzoek is nagegaan of er alternatieve bronnen beschikbaar waren, maar dit was niet het geval.

De vraag is of voor toekomstige metingen gebruikgemaakt kan blijven worden van gegevens van de DJI. Aangescherpte regels voor gegevensbescherming hebben tot gevolg dat de gegevensuitwisseling tussen DJI en gemeenten wordt aangepast.

Voor de melding van de begin- en einddatum detentie wordt op korte termijn een juridische grondslag gecreëerd zodat gemeenten, die aan bepaalde regels voldoen, automatisch deze melding krijgen. Gelijktijdig wordt er gewerkt aan een brede wetelijke grondslag voor het delen van de informatie over de vijf basisvoorwaarden, zodat ook deze gegevens zonder toestemming van de gedetineerden kunnen worden gedeeld. Tot dit proces is afgerond, is onzeker welke precieze informatie in de toekomst met gemeenten kan worden gedeeld en welke systemen hiervoor worden gebruikt. Onduidelijk is hierbij of de gegevens die eventueel niet met gemeenten gedeeld mogen worden wel beschikbaar zijn voor onderzoeksdoeleinden. Daarnaast is een belangrijke ontwikkeling dat veel minder gegevens zullen worden uitgewisseld tussen de DJI en gemeenten. De vraag is of de problematiek op de basisvoorwaarden met de later beschikbare data goed in beeld gebracht kan worden.

Een andere beperking betreft het gebruik van de OBJD als basis voor de recidivemeting. De OBJD biedt alleen zicht op de delicten die zijn aangemeld bij het OM. Dat is gelet op de pakkans slechts een beperkt deel van de daadwerkelijk gepleegde criminaliteit. De feitelijke recidive van de nazorgkandidaten zal dus hoger liggen dan in dit onderzoek is gerapporteerd.

Ten slotte dient nog opgemerkt te worden dat het op basis van dit onderzoek niet mogelijk is om uitspraken te doen over de causaliteit van de relatie tussen problematiek op de basisvoorwaarden en recidive. Het re-integratiebeleid gericht op de vijf basisvoorwaarden is namelijk voor alle nazorgkandidaten van toepassing, is op hetzelfde moment ingevoerd en voor de invoering van dit beleid werd ook al aan de re-integratie van nazorgkandidaten gewerkt tijdens detentie. Om deze redenen kan geen vergelijkbare controlegroep worden samengesteld en dus geen harde uitspraken worden gedaan over de effectiviteit van het re-integratiebeleid. Wel levert dit onderzoek aanwijzingen op over de effectiviteit van het werken aan de basisvoorwaarden voor het terugdringen van recidive. Hierbij moet echter wel gezegd worden dat we niet kunnen uitsluiten dat er ook andere factoren zijn die leiden tot zowel een transitie op een basisvoorwaarde als het stoppen met criminaliteit.

6.2 Beantwoording onderzoeksvragen

Aan de hand van de onderzoeksvragen zullen we in deze paragraaf de belangrijkste resultaten recapitulieren en zo nodig binnen de context van eerder onderzoek beschrijven. Indien van toepassing gaan we ook in op de ontwikkeling in de (verandering in) problematiek over de tijd door de resultaten uit eerdere metingen van de monitor nazorg ex-gedetineerden erbij te betrekken.

1.1 In welke mate kennen (ex-)gedetineerden problemen wat betreft identiteitsbewijs, inkomen, huisvesting, schulden en zorg direct voor detentie, direct na detentie, zes maanden na detentie en twaalf maanden na detentie?

Het percentage nazorgkandidaten dat direct voor of direct na detentie geen geldig identiteitsbewijs had, ligt rond de 15%. Dit percentage is nauwelijks veranderd in vergelijking met eerdere metingen van de monitor nazorg (zie Noordhuizen & Weijters, 2012; Beerhuizen et al., 2015).

Wat betreft werk en inkomen zien we dat direct voor detentie ongeveer één op de vijf nazorgkandidaten werk had of een opleiding volgde, ongeveer de helft ontving een uitkering en ongeveer een derde had geen werk, opleiding of uitkering. Wat betreft deze laatste groep moet wel gezegd worden dat sommigen in deze groep ook geen recht hadden op een uitkering, bijvoorbeeld omdat het gaat om jongvolwassenen die nog bij hun ouders woonden of om mensen die samenwoonden met

iemand die al een inkomen had. Direct na detentie liggen deze percentages ongeveer gelijk. Twaalf maanden na detentie ligt het percentage nazorgkandidaten met een uitkering iets hoger, terwijl het percentage nazorgkandidaten zonder werk, opleiding of uitkering iets lager ligt. Vergeleken met de vorige meting van de monitor nazorg ex-gedetineerden, waarin voor de eerste keer aan de hand van CBS-data de situatie rond werk en inkomen is beschreven, zijn er relatief minder personen die direct voor detentie werk hadden of een opleiding volgden en relatief meer mensen die een uitkering ontvingen.

Ongeveer 13% van de nazorgkandidaten had direct voor detentie geen huisvesting. Het merendeel van de nazorgkandidaten die wel over huisvesting beschikte, had een huurwoning of woonde in bij familie. Dit is in lijn met de bevindingen uit eerdere metingen van de monitor nazorg. Over de huisvestingssituatie na detentie is geen informatie beschikbaar.

Het aandeel nazorgkandidaten dat direct voor detentie schulden had, is vergelijkbaar met de resultaten uit eerdere metingen van de monitor nazorg. We zien dat in dit onderzoek meer dan drie kwart van de nazorgkandidaten schulden had direct voor detentie. De meest voorkomende schulden waren vorderingen bij het CJIB en schulden bij de zorgverzekeraar. Van de nazorgkandidaten met schulden zat rond de 12% in een schuldhulpverleningstraject direct voor detentie, terwijl ongeveer 0,4% zowel in de maand voor detentie als in de twaalf maanden na detentie in de wettelijke schuldsanering zat.

Als laatste is gekeken naar één aspect van zorg, namelijk of nazorgkandidaten voor of na detentie in behandeling waren bij de verslavingszorg. Dit is in deze meting voor het eerst gedaan. Er kan dus geen vergelijking worden gemaakt met eerdere jaren. Het blijkt dat ongeveer 13% van de nazorgkandidaten in behandeling was bij een verslavingskliniek. Behandelingen voor verslaving aan harddrugs komen het meest voor. Ongeveer de helft van de nazorgkandidaten die behandeld zijn voor verslavingsproblematiek had alleen ambulante behandelcontacten.

1.2 In welke mate verandert de problematiek van (ex-)gedetineerden wat betreft identiteitsbewijs, inkomen, huisvesting, schulden en zorg tijdens detentie en in de eerste maanden na detentie?

De verandering in problematiek tijdens detentie hebben we vanwege beperkingen in de beschikbare data alleen kunnen nagaan voor identiteitsbewijs en werk en inkomen. De verandering in de eerste maanden na detentie konden we alleen in kaart brengen voor de problematiek op het gebied van werk en inkomen.

Wat betreft identiteitsbewijs zien we dat het grootste gedeelte van de nazorgkandidaten hun identiteitsbewijs tijdens detentie behield (ruim 97%). Van de groep nazorgkandidaten die bij aanvang in detentie niet over een geldig identiteitsbewijs beschikte, had ongeveer een vijfde deze verkregen gedurende detentie. Vergeleken met eerdere metingen van de monitor nazorg blijkt dat het behouden van het identiteitsbewijs ongeveer gelijk blijft, maar dat een kleiner deel een identiteitsbewijs verkreeg tijdens detentie. Het lukt dus minder goed dan in het verleden om nazorgkandidaten die voor detentie geen geldig identiteitsbewijs hadden met een geldig identiteitsbewijs detentie te laten verlaten.

De meerderheid van de nazorgkandidaten had zowel voor als na detentie een inkomen uit arbeid of uitkering. Van de groep nazorgkandidaten die in de maand voor detentie een uitkering ontving, was 3% direct na detentie gaan werken of een opleiding gaan volgen. Van de groep nazorgkandidaten die in de maand voor detentie geen inkomen ontving, had ongeveer een kwart in de maand na detentie een uitkering en ongeveer 7% was gaan werken of een opleiding gaan volgen. Als naar een langere periode na detentie wordt gekeken blijkt dat van de groep nazorgkan-

didaten die in de maand na detentie een uitkering ontving na 6 maanden 5% was gaan werken of een opleiding was gaan volgen. Van de groep die een maand na detentie geen inkomen had, was na zes maanden 11% gaan werken of een opleiding gaan volgen en ongeveer 22% had een uitkering. Eenzelfde beeld zagen we in de vorige meting van de monitor.

2.1 In hoeverre hangt de problematiek van (ex-)gedetineerden wat betreft identiteitsbewijs, inkomen, huisvesting, schulden en zorg samen met recidive?

Bij vier van de vijf basisvoorwaarden zien we een samenhang tussen problematiek op de betreffende basisvoorwaarde direct voor detentie en recidive, ook wanneer we controleren voor kenmerken waarvan bekend is dat ze samenhangen met recidive, zoals strafrechtelijk verleden en de leeftijd bij de eerste veroordeling. Het hebben van een geldig identiteitsbewijs, werk of opleiding, huisvesting en het niet in behandeling zijn bij de verslavingszorg voor detentie hangt samen met een kleinere kans op recidive. Deze verbanden zijn in overeenstemming met de eerder opgestelde hypothesen en wat uit de literatuur blijkt (voor werk en inkomen, zie Berg & Huebner, 2011; Horney, Osgood & Marshall, 2005; Skardhamar & Telle, 2012; Visher, Debus & Yahner, 2008; voor huisvesting, zie O'Leary, 2013; voor verslavingszorg, zie Maes & Mine, 2017). Het hebben van schulden voor detentie hangt niet samen met recidive wanneer gecontroleerd wordt voor achtergrondkenmerken. Deze relatie hadden we echter wel verwacht, gezien het onderzoek van Hoeve en collega's (2014) waaruit op basis van een systematische review van de literatuur bleek dat er een sterke relatie bestaat tussen schulden en criminaliteit. Een mogelijke verklaring voor het ontbreken van een verband tussen schulden en recidive in het huidige onderzoek is dat we geen geschikte informatie beschikbaar hadden over de hoogte van de schulden en of het gaat om problematische schulden.³⁵ Het is mogelijk dat de hoogte van de schulden een rol speelt en dat pas vanaf een bepaalde schuldenlast er een samenhang is met recidive of dat alleen problematische schulden samenhangen met recidive.

2.2 In hoeverre hangt de verandering in problematiek van (ex-)gedetineerden wat betreft identiteitsbewijs, inkomen, huisvesting, schulden en zorg samen met recidive?

De relatie tussen veranderingen in problematiek en recidive hebben we alleen kunnen nagaan op het gebied van identiteitsbewijs en werk en inkomen. We vinden geen verband tussen het verkrijgen of 'verliezen' van een geldig identiteitsbewijs tijdens detentie en recidive. Wel zien we dat de groep nazorgkandidaten die zowel voor als na detentie geen geldig identiteitsbewijs bezit een significant grotere kans op recidive heeft dan de groep die op beide tijdstippen een geldig identiteitsbewijs heeft.

Wat betreft de verandering tijdens detentie in werk en inkomen, blijkt dat vrijwel alle groepen nazorgkandidaten die na detentie geen werk of opleiding hadden meer recidiveren dan de nazorgkandidaten die zowel voor als na detentie werk of een opleiding hadden. Uit nadere analyses blijkt dat het verkrijgen van werk tijdens detentie de sterkste samenhang kent met recidive. Nazorgkandidaten die tijdens detentie werk of opleiding 'verkregen', hebben een kleinere kans om te recidiveren dan nazorgkandidaten die na detentie nog steeds een uitkering ontvingen of inactief waren. Deze resultaten tonen het belang aan van het al tijdens detentie werken

---

³⁵ Van problematische schulden is sprake wanneer het totaal van de geëiste maandelijkse aflossingen op schulden en betalingsachterstanden hoger is dan de aflossingscapaciteit (Westhof, De Ruijg & Kerckhaert, 2015, p. 102).

aan de arbeidsparticipatie. We moeten hierbij wel de kanttekening maken dat niet duidelijk is of het verkrijgen van werk ook daadwerkelijk leidt tot het plegen van minder criminaliteit. Uit sommige onderzoeken blijkt namelijk dat het stoppen met delinquentie juist leidt tot een grotere kans op het verkrijgen van werk in plaats van andersom. Zo blijkt uit onderzoek van Skardhamar en Savolainen (2014) dat de meeste daders al gestopt zijn met crimineel gedrag alvorens ze werk vinden. Er is slechts een kleine groep daders die tijdens een actieve periode van delicten plegen werk vindt en met het plegen van delicten stopt. Dit onderzoek suggereert dus dat werk vooral een consequentie is van een vermindering van crimineel gedrag en meestal niet de oorzaak. Om meer inzicht te krijgen in de richting van het verband tussen werk en crimineel gedrag is onderzoek nodig waarin daders over een langere periode gevolgd worden (zie ook Uggen & Wakefield, 2008).

Als extra exercitie hebben we in dit onderzoek voor een beperkt deel van de onderzoeksgroep gekeken of de samenhang van de problematiek op de basisvoorwaarden met recidive verschillend is wanneer uitgesplitst wordt naar achtergrondkenmerken, zoals geslacht, type delict en justitiële geschiedenis. Hiervoor zijn exploratieve, datagestuurde analyses uitgevoerd om aanwijzingen te krijgen of de samenhang tussen recidive en de problematiek op de basisvoorwaarden voor alle nazorgkandidaten even sterk is. Deze analyses lijken erop te wijzen dat dit niet het geval is. Zo is de samenhang van het niet hebben van werk met recidive sterker naarmate nazorgkandidaten meer eerdere strafzaken hebben. Verder geven de aanvullende analyses aanwijzingen dat het hebben van schulden niet direct samenhangt met recidive, maar wel voor specifieke subgroepen. Deze bevindingen dienen verder uitgediept te worden, zowel methodologisch als inhoudelijk.

6.3 Conclusie en aanbevelingen

In dit onderzoek hebben we zo veel mogelijk informatie verzameld om een zo goed mogelijk beeld te schetsen van de problematiek op het gebied van identiteitsbewijs, werk en inkomen, huisvesting, schulden en zorg waar mensen die in detentie hebben gezeten mee kampen. Daarnaast zijn we nagegaan in hoeverre deze problematiek samengaat met terugval in crimineel gedrag.

De resultaten van ons onderzoek laten (wederom) zien dat nazorgkandidaten een problematische doelgroep zijn. Een behoorlijk groot deel van de nazorgkandidaten kent problemen op één of meerdere basisvoorwaarden. Daarbij gaat het dan niet alleen om het niet hebben van bijvoorbeeld werk, inkomen of huisvesting, maar ook om het type inkomen of huisvesting. Zo zien we dat het overgrote deel van de nazorgkandidaten dat een inkomen heeft, dit inkomen ontvangt uit een uitkering. Verder kent een substantieel deel van de nazorgkandidaten geen stabiele huisvestingssituatie voor detentie, maar verblijft bij vrienden of in de maatschappelijke opvang. Het recidiveonderzoek toont aan dat bijna de helft van de nazorgkandidaten binnen twee jaar opnieuw veroordeeld wordt voor een misdrijf.

Een eerste aanbeveling op basis van dit onderzoek is om meer in te zetten op gegevensverzamelingen om de problematiek van nazorgkandidaten goed in beeld te krijgen. Vooral op het gebied van huisvesting, schulden en zorg ontbreekt nog een volledig overzicht van de problematiek. Het is daarom aan te bevelen om juist op deze gebieden te komen tot een goede informatievoorziening. Hierbij is het voor het ministerie van Justitie en Veiligheid aan te raden om samen te werken met andere ministeries gezien het gedeelde belang. Zo zou bijvoorbeeld op het gebied van schulden samengewerkt kunnen worden met het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en wat betreft zorg ligt het ministerie van Volksgezondheid,

Welzijn en Sport voor de hand. Ondanks deze beperkingen heeft de zoektocht naar nieuwe databronnen wel tot nieuwe informatie geleid waarmee extra inzicht kon worden gegeven in de situatie van nazorgkandidaten.

Een tweede aanbeveling is om in te blijven zetten op het aan het werk krijgen van nazorgkandidaten. Hoewel ook het recidivepercentage van werkende nazorgkandidaten niet gering is, heeft het onderzoek aanwijzingen opgeleverd dat vooral het hebben van werk of het volgen van een opleiding samenhangt met een kleinere kans op recidive. Deze aanwijzingen worden gesteund door eerder onderzoek waarin een negatieve samenhang tussen werk en recidive werd gevonden. Het zal echter een behoorlijke uitdaging blijven om de grote groep nazorgkandidaten die in een uitkering zit of helemaal inactief is aan het werk te krijgen.

Summary

Fifth edition of the aftercare monitor for former prisoners

To reduce the relatively high recidivism rates among former prisoners, reintegration-related issues are tackled before their release, during their imprisonment. The reintegration policy stipulates that five basic conditions need to be met: keeping or obtaining a valid identity card; finding employment and a source of income; acquiring accommodation; an inventory of outstanding debts and strategies for how to deal with these debts; and receiving adequate physical and psychological care. The goal of the policy is to improve ex-prisoners' reintegration into society and to prevent reconviction.

Every two years the aftercare monitor for former prisoners describes the situation of former prisoners, with regard to these basic conditions, immediately prior to imprisonment, immediately after release from imprisonment, and six and twelve months after release. In this fifth edition we, in addition, analyze the relation between problems with the five basic conditions and recidivism. In doing so, our aim is to provide insight into whether meeting the basic conditions ensures that former prisoners have a smaller chance of recidivism.

Research questions

The first two research questions are identical to those from all previous editions of the monitor:

- 1.1 *To what extent do former prisoners experience problems regarding the five basic conditions of reintegration (identity card, income, housing, debts, and care) immediately prior to imprisonment, immediately after release from imprisonment, and six and twelve months after release?*
- 1.2 *To what extent do problems former prisoners encounter regarding the five basic conditions of reintegration (identity card, income, housing, debts, and care) change during imprisonment and in the first months after imprisonment?*

As this fifth edition also concerns the relation between problems with the basic conditions and reconviction of former prisoners, the following research questions have been added:

- 2.1 *To what extent do problems former prisoners encounter regarding the five basic conditions of reintegration (identity card, income, housing, debts, and care) correlate with reconviction?*
- 2.2 *To what extent do changes in the problems former prisoners encounter regarding the five basic conditions of reintegration (identity card, income, housing, debts, and care) correlate with reconviction?*

Method

The current report presents findings on the situation for two cohorts of former prisoners, belonging to the target group for the reintegration policy, who were detained for at least two weeks. More specifically, this group consists of adult

detainees with a valid resident permit who were released from prison in the second half of 2013 and 2014, and who returned to a Dutch municipality. In total, the research group consists of 11,914 former prisoners from cohort 2013 and 11,773 former prisoners from cohort 2014. In this report we refer to the target group as aftercare candidates, because not all former prisoners belong to the target group for the reintegration policy.

A number of different data sources were used to describe the reintegration related issues of aftercare candidates. Table S1 indicates the data sources used for the measurement of problems with various basic conditions. As in previous editions of the monitor, data were obtained from DPAN, a system developed to share information between penitentiary institutions and municipalities. In DPAN information on various basic conditions is registered at two moments in time: immediately before and after imprisonment. In addition, for the current edition of the monitor, we use data from Statistics Netherlands (CBS) and the National Alcohol and Drugs Information System (LADIS). For almost all basic conditions information is available for both the period before and after imprisonment. However, with regard to housing, it was not possible to find information on the situation of aftercare candidates after release from prison.

Table S1 Overview of data sources per basic condition

Basic condition	Source	Information type	Measurement period
Identity card	DPAN	Possession of valid identity card	Immediately before and after detention
Work/income	CBS	Source of income	1 month before detention, 1 month after detention, 6 months after detention and 12 months after detention
Housing	DPAN	Housing type	Immediately before detention
	CBS	Household composition	Immediately before detention
Debts	DPAN	Presence of debts	Immediately before detention
	DPAN	Debt assistance program	Immediately before detention
	DPAN	Origin of debts	Immediately before detention
	CBS	Legal debt restructuring	1 month before detention, 1 month after detention, 6 months after detention and 12 months after detention
Care	LADIS	Treatment for addiction	1 month before detention, 1 month after detention, 6 months after detention and 12 months after detention

This study also examines recidivism by aftercare candidates. To find out whether aftercare candidates are reconvicted following release, data from the Research and Policy Database for Judicial Information (OBJD) were used. The OBJD contains the complete Dutch judicial history of persons who are at least 12 years old and who have been a suspect in a criminal case in the Netherlands.

In this study we examined the prevalence of recidivism. From the moment of release from prison, we investigate whether an aftercare candidate is convicted for a new crime (referred to as general recidivism). In addition, we examined whether aftercare candidates committed crimes for which they are charged with a (partially) unconditional custodial sentence (referred to as custodial sentence recidivism). Furthermore, the relation between problems with the basic conditions and reconviction was studied. Finally, using explorative analyzes, we examined whether the relation-

ship between the basic conditions and recidivism differs between groups of aftercare candidates.

Results

Problems aftercare candidates encounter before and after imprisonment

- Approximately 15% of the aftercare candidates did not possess a valid identity card immediately before and after imprisonment.
- The majority of the aftercare candidates had an income before and after imprisonment. Almost half of the aftercare candidates received government benefits before detention. The most common form of benefits were welfare benefits. About one in five aftercare candidates had a job or participated in education. Slightly more than a third did not have a job, did not participate in education or did not receive any benefits. The percentage of aftercare candidates receiving a benefit increased somewhat six and twelve months after imprisonment, while the percentage of aftercare candidates without work, education or benefits decreased slightly.
- Around 13% of the aftercare candidates did not have housing before imprisonment. The majority of the aftercare candidates that did have housing, lived in a rented house or with family. No information is available on candidates' housing situation after imprisonment.
- More than three-quarters of the aftercare candidates were in debt immediately before imprisonment. Around 13% of the aftercare candidates in debt were enrolled in a debt assistance program immediately prior to detention. Approximately 0.4% were involved in legal debt restructuring, both before and after imprisonment.
- For a limited group, the source of debt in the period before imprisonment is known. The most common sources of debt were claims from the CJIB and health insurance debt.
- Approximately 13% of the aftercare candidates received treatment in an addiction clinic before and after imprisonment. Treatment for hard drug addiction was the most common. Half of the aftercare candidates who were treated for addiction problems only received outpatient care. In addition to outpatient care, 42% also stayed in a clinic or night shelter.

Individual changes in problems before and after imprisonment

- Most of the aftercare candidates who possessed a valid identity card before imprisonment did not lose this during imprisonment (over 97%). Around one fifth of the aftercare candidates without valid identity card before imprisonment obtained one during imprisonment.
- The majority of the aftercare candidates received income from work or benefits both before and after imprisonment. 3% of the aftercare candidates who were receiving benefits in the month prior to imprisonment obtained work or enrolled in education in the month after imprisonment. Of the aftercare candidates who were not working, attending education or receiving benefits before imprisonment, around a quarter received benefits in the month after imprisonment, and 7% obtained work or enrolled in education in the month after imprisonment.
- Six months after imprisonment, more than three-quarters of the aftercare candidates had an income (from work or benefits). 5% of the aftercare candidates who were receiving benefits in the month after imprisonment, had work or attended education 6 months after imprisonment. Of the aftercare candidates who were not working, attending education or receiving benefits one month after

imprisonment, 22% received benefits six months after imprisonment and 11% obtained work or enrolled in education six months after imprisonment.

Recidivism among aftercare candidates and the relation with problems on basic conditions

- Within the two-year period following imprisonment, 50% of the aftercare candidates committed a crime for which they were convicted. Approximately 27% of the aftercare candidates committed a crime within this two-year period for which a custodial sentence was imposed.
- The possession of a valid identity card, being in work or education, having housing, and not being treated for an addiction before imprisonment is related to a smaller chance of recidivism, even when other background characteristics, such as age, type of offense and the number of previous convictions, are taken into account. The correlation between having work or attending education and recidivism is the strongest.
- Being in debt is not related to recidivism when controlling for background characteristics.
- The correlation between recidivism and obtaining or losing a valid identity card is not statistically significant. Only aftercare candidates that did not possess a valid identity card either before or after imprisonment, had a greater chance of recidivism than the group that held a valid identity card at both times.
- Aftercare candidates who did not have work or who did not attend education after imprisonment reoffend significantly more than aftercare candidates who did have work or who attended education before and after imprisonment. The chance of recidivism by aftercare candidates who obtained work or attended education after imprisonment does not differ statistically significantly from the aftercare candidates that had work or attended education before and after imprisonment.

Conclusion and recommendations

In line with the results of previous editions of the monitor, we found that aftercare candidates had considerable problems with regard to the reintegration policy's basic conditions. Moreover, within two years of their release approximately half of the aftercare candidates committed a new offense for which they were convicted. Various data sources were used to describe problems with the basic conditions. Unfortunately, it was not possible to find complete information on all basic conditions. For instance, there is no central source that keeps track of all personal debt, and with regard to the basic condition 'care', only information on addiction treatment was available. Furthermore, the available data were not always sufficient to describe aftercare candidates' situation at the four specific times. Despite these limitations, the search for new data sources has led to information that provides extra insight into the situation of aftercare candidates. Therefore, our first recommendation to policy makers is to focus more on data collection, in order to get a better understanding of the problems aftercare candidates encounter.

With regard to reconviction by aftercare candidates, this study shows that problems with almost all basic conditions (except debt) are associated with a greater chance of recidivism. However, it should be noted that the research design used in this study does not allow statements on the causality of the relationship between problems with the basic conditions and recidivism. Nevertheless, our second recommendation to those in the field is to continue to focus on getting aftercare candidates into work. Although the recidivism rates of aftercare candidates that had work or attended education are not trivial, the current research has shown that in particular having a

job or attending education is associated with less recidivism. These indications are supported by previous research in which a negative correlation between employment and recidivism has been found. However, it will be a considerable challenge to get the large group of aftercare candidates who receive benefits or who are completely inactive into work.

Literatuur

- Beerthuizen, M.G.C.J., Beijersbergen, K.A., Noordhuizen, S., & Weijters, G. (2015). *Vierde meting van de monitor nazorg ex-gedetineerden*. Den Haag: WODC. Cahier 2015-11.
- Berg, M.T., & Huebner, B.M. (2011). Reentry and the ties that bind: An examination of social ties, employment, and recidivism. *Justice Quarterly*, 28(2), 382-410.
- Combrink-Kuiters, L., Peters, S.L., & Verkleij, C. (2016). *Monitor Wsnp: Twaalfde meting over het jaar 2015*. Oisterwijk: Wolf Legal Publishers.
- Dirkzwager, A.J.E., Nieuwbeerta, P., & Fiselier, J.P.S. (2009). Onbedoelde gevolgen van vrijheidsstraffen: Een literatuurstudie. *Tijdschrift voor Criminologie*, 51(1), 21-41.
- Duijvenbooden, K. van (2016). Nazorg ex-gedetineerden – 10 jaar na invoering. *Proces*, 95(2), 86-97.
- Hastie, T. & Tibshirani, R. (1986). Generalized additive models. *Statistical Science*, 1(3), 297-310.
- Hoeve, M., Jurrius, K., Zouwen, M. van der, Vergeer, M., Voogt, M., Stams, G.J.J. (2011). *In de schuld, in de fout? Schuldenproblematiek en crimineel gedrag bij adolescenten en jongvolwassenen*. Amsterdam: Kohnstamm Instituut.
- Hoeve, M., Stams, G.J.J., van der Zouwen, M., Vergeer, M., Jurrius, K., & Asscher, J.J. (2014). A systematic review of financial debt in adolescents and young adults: Prevalence, correlates and associations with crime. *PLOS one*, 9(8), 1-16.
- Horney, J., Osgood, D.W., & Marshall, I.H. (1995). Criminal careers in the short-term: Intra-individual variability in crime and its relation to local life circumstances. *American sociological review*, 60(5), 655-673.
- Hosmer, D.W., & Lemeshow, S. (1980). Goodness of fit tests for the multiple logistic regression model. *Communications in Statistics - Theory and Methods*, 9(10), 1043-1069.
- Justitiële Informatiedienst (2009). *Justitieel Documentatie Systeem (JDS)*. Almelo: Justitiële Informatiedienst.
- Goeman, J.J. (2010). L1 penalized estimation in the cox proportional hazards model. *Biometrical Journal*, 52(1), 70-84.
- Kannegieter, G. (1994). *Ongelijkheid in de straftoemeting: De invloed van de sociale positie van de verdachte op strafrechtelijke beslissingen*. Groningen: Wolters-Noordhoff.
- Kalidien, S.N. (2016). *Criminaliteit en rechtshandhaving 2016: Ontwikkelingen en samenhangen*. Den Haag: WODC/CBS/Raad voor de rechtspraak. Cahier 2017-12.
- Kaplan, E.L., & Meier, P. (1958). Nonparametric estimation from incomplete observations. *Journal of the American statistical association*, 53(282), 457-481.
- Maes, E., & Mine, B. (2017). Recidive na ontslag uit de gevangenis bij gedetineerden met een problematiek van alcohol-en/of druggebruik. *Panopticon*, 38(6), 470.
- Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2014). *Verzekerdenmonitor 2014*. Den Haag: Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.
- Mitchell, O., Wilson, D. B., & MacKenzie, D. L. (2007). Does incarceration-based drug treatment reduce recidivism? A meta-analytic synthesis of the research. *Journal of Experimental Criminology*, 3(4), 353-375.
- More, P.A. & Weijters, G. (2011). *Tweede meting van de monitor nazorg ex-gedetineerden: Resultaten en vergelijking tussen twee metingen in de tijd*. Den Haag: WODC. Cahier 2011-3.

- Noordhuizen, S. & Weijters, G. (2012). *Derde meting van de monitor nazorg ex-gedetineerden*. Den Haag: WODC. Cahier 2012-13.
- O'Leary, C. (2013). The role of stable accommodation in reducing recidivism: What does the evidence tell us?. *Safer communities*, 12(1), 5-12.
- Ramakers, A., Nieuwbeerta, P., Wilsem, J. van, & Dirkzwager, A. (2017). Not just any job will do: A study on employment characteristics and recidivism risks after release. *International journal of offender therapy and comparative criminology*, 61(16), 1795-1818.
- R Core Team (2013). *R: A language and environment for statistical computing*. Wenen: R Foundation for Statistical Computing.
- Rom, D.M. (2013). An improved Hochberg procedure for multiple tests of significance. *Computational Statistics & Data Analysis*, 22(4), 425-446.
- Skardhamar, T., & Telle, K. (2012). Post-release employment and recidivism in Norway. *Journal of Quantitative Criminology*, 28(4), 629-649.
- Skardhamar, T., & Savolainen, J. (2014). Changes in criminal offending around the time of job entry: A study of employment and desistance. *Criminology*, 52(2), 263-291.
- Stouwe, T van der, Verweij, S., Asscher, J.J., Weijters, G., & Stams, G.J.J.M. (2018). *Recidive na Tools4U: Vergelijkend recidiveonderzoek naar het effect van Tools4U*. Den Haag: WODC. Cahier 2018-4.
- Tibshirani, R. (1996). Regression shrinkage and selection via the lasso. *Journal of the Royal Statistical Society B*, 58(1), 267-288.
- Tollenaar, N., & Wartna, B.S.J. (2015). *StatRec revisited: de rol van geboorteland en herkomst bij de predictie van de kans op recidive*. Den Haag: WODC. Memorandum 2015-4.
- Uggen, C., & Wakefield, S. (2008). What have we learned from longitudinal studies of work and crime?. In Akiva M. Liberman (ed.), *The long view of crime: A synthesis of longitudinal research* (pp. 191-219). New York, NY: Springer.
- Verweij, S., & Wartna, B.S.J. (2016). *Haalbaarheid recidiveonderzoek onder gedetineerden opgenomen in de monitor nazorg*. Den Haag: WODC. Memorandum 2016-3.
- Visher, C.A., Debus, S., & Yahner, J. (2008). *Employment after prison: A longitudinal study of releases in three states*. Washington, DC: Urban Institute, Justice Policy Center.
- Visher, C.A., Winterfield, L., & Coggeshall, M.B. (2005). Ex-offender employment programs and recidivism: A meta-analysis. *Journal of Experimental Criminology*, 1(3), 295-316.
- Wartna, B.S.J. (2009). *In de oude fout: Over het meten van recidive en het vaststellen van het succes van strafrechtelijke interventies*. Den Haag: Boom Juridische uitgevers.
- Wartna, B.S.J., Blom, M., & Tollenaar, N. (2011). *De WODC-Recidivemonitor: 4e herziene versie*. Den Haag: WODC. Memorandum 2011-3.
- Wartna, B.S.J., Tollenaar, N., Essers, A.A.M. (2005). *Door na de gevangenis: Een cijfermatig overzicht van de strafrechtelijke recidive onder ex-gedetineerden*. Den Haag: Boom Juridische uitgevers. Onderzoek en beleid 228.
- Wartna, B.S.J., Tollenaar, N., Blom, M., Verweij, S., Alberda, D.L., & Essers, A.A.M. (2012). *Recidivebericht 2012: Landelijke cijfers met betrekking tot de strafrechtelijke recidive van justitiabelen uit de periode 2002-2009*. Den Haag: WODC. Factsheet 2012-6.
- Weijters, G., & More, P.A. (2010). *De monitor nazorg ex-gedetineerden: Ontwikkeling en eerste resultaten*. Den Haag: WODC. Cahier 2010-14.

- Weijters, G., Noordhuizen, S., Verweij, S., Wartna, B.S.J., & Vergouw, S.J. (2013). Effect deelname ESF-projecten op werk/opleiding en strafrechtelijke recidive. Den Haag: WODC. Cahier 2013-7.
- Weijters, G., Verweij, S., & Tollenaar, N. (2017). *Recidive onder justitiabelen in Nederland: Een verslag over de periode 2004 tot en met 2016*. Den Haag: WODC. Factsheet 2017-5.
- Westhof, F., Ruig, L. de, & Kerckhaert, A. (2015). *Huishoudens in de rode cijfers 2015: Over schulden van Nederlandse huishoudens en preventiemogelijkheden*. Zoetermeer: Panteia.
- Wilson, D.B., Gallagher, C.A., & MacKenzie, D.L. (2000). A meta-analysis of corrections-based education, vocation, and work programs for adult offenders. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 37(4), 347-368.
- Wingerden, S.G.C. van, Wilsem, J. van, & Johnson, B.D. (2016). Offender's personal circumstances and punishment: toward a more refined model for the explanation of sentencing disparities. *Justice Quarterly*, 33, 100-133.
- Yu, Y., & Feng, Y. (2013). Modified cross-validation for penalized high-dimensional linear regression models. *Journal of Machine Learning Research*, 14, 3419-3440.

Bijlage 1 Samenstelling begeleidingscommissie

Voorzitter

Dhr. prof. dr. mr. L.M. Moerings Emeritus Hoogleraar Penologie, Faculteit
Rechtsgeleerdheid, Universiteit Leiden

Leden

Dhr. mr. A.G. van Bergen	Adviseur re-integratie (ex-)gedetineerden, Dienst Justitiële Inrichtingen, Ministerie van Justitie en Veiligheid
Mw. drs. A.C. Buisman-de Wit	Senior beleidsmedewerker sanctie en reclasseringsbeleid, Directie Sanctietoepassing en Jeugd, Ministerie van Justitie en Veiligheid
Mw. dr. A.J.E. Dirkzwager	Senior-onderzoeker, Nederlands Studiecentrum Criminaliteit en Rechtshandhaving
Dhr. drs. I. Kloppenburg	Beleidsmedewerker Wmo, Vereniging van Nederlandse Gemeenten
Dhr. mr. J. Konings	Projectmanager re-integratie (ex-)gedetineerden, Dienst Justitiële Inrichtingen, Ministerie van Justitie en Veiligheid
Dhr. mr. E.B. Reck	Senior beleidsmedewerker boetes en detentie, Directie Sanctietoepassing en Jeugd, Ministerie van Justitie en Veiligheid

Bijlage 2 Samenhang recidive nazorgkandidaten en problematiek op basisvoorwaarden

Tabel b1 Percentage algemene recidive van nazorgkandidaten uitgestroomd in 2013 of 2014 uitgesplitst naar problematiek op basisvoorwaarden (N=21.919)^a

Basisvoorwaarden	Uitgestroomd uit PI in 2013/2014			
	Recidive %			
	N	Observatieperiode in jaren		
1		2	3	
Identiteitsbewijs voor detentie				
Onbekend	6.833	35,7	46,9	52,5
Nee	2.266	46,3	57,5	63,8
Ja	12.820	34,7	47,0	53,8
Inkomenssituatie voor detentie				
Werk of opleiding	4.399	23,9	34,6	41,7
Uitkering	9.437	40,5	53,7	60,2
Geen werk, opleiding of uitkering	6.922	39,6	51,4	58,1
Huisvesting voor detentie				
Onbekend	9.864	35,4	46,9	53,1
Geen huisvesting	1.435	49,0	62,1	68,2
Eigen woning	552	15,4	25,0	30,1
Huurwoning	3.487	31,2	42,9	48,8
Inwonend bij familie	2.874	35,9	49,6	57,7
Inwonend bij vrienden of kennissen	636	41,5	52,3	59,7
Kamer bij particulier	833	36,2	48,1	53,7
Maatschappelijke opvang	637	54,2	64,8	70,9
Anders	1.601	38,9	50,4	56,5
Schulden voor detentie				
Onbekend	9.941	35,5	47,0	52,6
Nee	2.676	32,0	43,0	49,7
Ja	9.302	38,1	50,6	57,7
Schuldhelpverleningstraject voor detentie^a				
Nee	7.152	38,2	50,4	57,0
Ja	866	38,4	52,3	58,5
Onder behandeling bij verslavingszorg voor detentie				
Nee	19.264	33,5	45,2	51,6
Ja	2.655	55,9	68,9	75,3
Problematiek voor detentie				
Alcohol	1.006	53,1	66,3	73,5
Softdrugs	719	56,7	70,8	75,2
Harddrugs	1.858	58,3	70,8	76,7
Overig	309	51,6	64,0	70,1

^a Door het samenvoegen en ontdebellen van cohort 2013 en 2014 daalt de recidiveprevalentie licht, maar de verbanden tussen de recidiveprevalentie en problematiek op de basisvoorwaarden blijven hetzelfde.

^a Alleen nazorgkandidaten waarbij voor detentie bekend is dat zij schulden hebben.

Bron: DPAN, SECMBUS-bestand van CBS, LADIS, OBJD

Tabel b2 Percentage vrijheidsstrafrecidive van nazorgkandidaten uitgestroomd in 2013 uitgesplitst naar basisvoorwaarden (N=11.830)^a

Basisvoorwaarden	N	Uitgestroomd uit PI in 2013	
		Recidive %	
		Observatieperiode in jaren	
		1	2
Identiteitsbewijs voor detentie			
Onbekend	3.181	20,7	26,4
Nee	1.301	28,3	37,3
Ja	7.348	18,8	25,5
Inkomenssituatie voor detentie			
Werk of opleiding	2.360	8,9	13,4
Uitkering	5.008	23,9	31,8
Geen werk, opleiding of uitkering	3.820	22,6	29,7
Huisvesting voor detentie			
Onbekend	4.773	20,2	26,2
Geen huisvesting	877	32,8	42,2
Eigen woning	306	6,2	10,2
Huurwoning	1.976	15,4	21,6
Inwonend bij familie	1.730	17,7	24,8
Inwonend bij vrienden of kennissen	417	25,4	32,4
Kamer bij particulier	455	20,5	28,4
Maatschappelijke opvang	376	36,1	45,9
Anders	920	20,9	27,6
Schulden voor detentie			
Onbekend	4.717	19,9	25,9
Nee	1.693	16,7	22,7
Ja	5.420	21,8	29,4
Schuldhelpverleningstraject voor detentie^a			
Nee	4.383	22,6	29,7
Ja	546	21,5	30,9
Onder behandeling bij verslavingszorg voor detentie			
Nee	10.341	18,2	24,4
Ja	1.489	35,4	45,8
Problematiek voor detentie			
Alcohol	556	33,1	42,1
Softdrugs	410	33,7	45,7
Harddrugs	1.052	37,3	48,5
Overig	177	33,4	41,4

^a In de tabel is alleen cohort 2013 opgenomen omdat het gelijktijdig opnemen van cohort 2013 en 2014 zou betekenen dat alleen de éénjarige vrijheidsstrafrecidive getoond kan worden.

^a Alleen nazorgkandidaten waarbij voor detentie bekend is dat zij schulden hebben.

Bron: DPAN, SECMBUS-bestand van CBS, LADIS, OBJD

Tabel b3 Logistische regressie verband problematiek en algemene recidive (N=21.926) – totaal

Achtergrondkenmerken	OR	p
Persoonskenmerken		
<i>Seks e</i> (vrouw = ref)	1,21	*
<i>Leeftijd bij uitstroom detentie</i>	0,93	*
<i>Leeftijd kwadraat</i>	1,00	*
<i>Herkomst</i> (Nederland = ref)		
Turkije	0,83	*
Marokko	1,04	
Suriname	1,05	
V oormalige Nederlandse Antillen en Aruba	1,20	*
O verige weesterse landen	1,02	
O verige niet-westerse landen	1,01	
Kenmerken uitgangzaak		
<i>Type delict</i> (geweld = ref)		
Zeden	0,74	
V ermogen met geweld	1,27	*
V ermogen zonder geweld	1,40	*
V ernieling, lichte agressie en openbare orde	0,95	
Drugs	0,77	*
Verkeer	0,76	*
O verige	0,84	
Geen strafzaak bekend	0,82	*
<i>Duur detentie</i> (t/m 1 maand = ref)		
1-3 maanden	0,95	
3-6 maanden	0,93	
6 maanden - 1 jaar	0,81	*
1-2 jaar	0,77	*
Meer dan 2 jaar	0,90	
Criminele-carrièrekenmerken		
<i>Eerder verbleven in jji</i> (nee=ref)	1,02	
<i>Leeftijd eerste justitiecontact</i>	1,05	*
<i>Aantal eerdere strafzaken</i> (log transformatie)	3,15	*
<i>Aantal eerdere zeer ernstige strafzaken</i>	1,02	
Problematiek		
<i>Identiteitsbewijs</i> (bezit geldig ID = ref)		
O nbekend	1,05	
Geen	1,19	*
<i>Inkomenssituatie voor detentie</i> (werk = ref)		
Uitkering	1,35	*
Geen	1,42	*
<i>Huisvesting voor detentie</i> (wel = ref)		
O nbekend	1,05	
Geen huisvesting	1,28	*
<i>Schulden voor detentie</i> (nee = ref)		
O nbekend	1,01	
Ja	1,03	
<i>Behandeling verslavingszorg</i> (nee = ref)	1,28	*

* Significant volgens gemodificeerde hochbergprocedure.

Bron: DPAN, SECMBUS-bestand-bestand van CBS, LADIS, OBJD

**Tabel b4 Logistische regressie verband problematiek en vrijheidsstraf-
recidive (N=10.988)**

Achtergrondkenmerken	OR	p
Persoonskenmerken		
<i>Sekse</i> (vrouw = ref)	1,04	
<i>Leeftijd bij uitstroom detentie</i>	0,93	*
<i>Leeftijd kwadraat</i>	1,00	*
<i>Herkomst</i> (Nederland = ref)		
Turkije	0,99	
Marokko	1,13	
Suriname	1,09	
Vormalige Nederlandse Antillen en Aruba	1,17	
Overige westerse landen	1,11	
Overige niet-westerse landen	1,14	
Kenmerken uitgangzaak		
<i>Type delict</i> (geweld = ref)		
Zeden	0,63	
Vermogen met geweld	1,25	*
Vermogen zonder geweld	1,65	*
Vernieling, lichte agressie en openbare orde	0,94	
Drugs	0,76	*
Verkeer	0,54	*
Overige	0,75	
Geen strafzaak bekend	0,68	*
<i>Duur detentie</i> (t/m 1 maand = ref)		
1-3 maanden	0,95	
3-6 maanden	0,98	
6 maanden - 1 jaar	0,93	
1-2 jaar	0,83	
Meer dan 2 jaar	1,16	
Criminele-carrièrekenmerken		
<i>Eerder verbleven in jji</i> (nee=ref)	1,05	
<i>Leeftijd eerste justitiecontact</i>	1,06	*
<i>Aantal eerdere strafzaken</i> (log transformatie)	3,42	*
<i>Aantal eerdere zeer ernstige strafzaken</i>	1,03	*
Problematiek		
<i>Identiteitsbewijs</i> (bezit geldig ID = ref)		
Onbekend	1,13	
Geen	1,30	*
<i>Inkomenssituatie voor detentie</i> (werk = ref)		
Uitkering	1,49	*
Geen	1,63	*
<i>Huisvesting voor detentie</i> (wel = ref)		
Onbekend	1,15	
Geen huisvesting	1,45	*
<i>Schulden voor detentie</i> (nee = ref)		
Onbekend	0,94	
Ja	1,02	
<i>Behandeling verslavingszorg</i> (nee = ref)	1,19	*

* Significant volgens gemodificeerde hochbergprocedure.

Bron: DPAN, SECMBUS-bestand van CBS, LADIS, OBJD

Bijlage 3 Samenhang recidive nazorgkandidaten en veranderingen in problematiek op basisvoorwaarden

Tabel b5 Percentage vrijheidsstrafrecidive van nazorgkandidaten uitgestroomd in 2013 uitgesplitst naar verandering in problematiek op basisvoorwaarden (N=11.830)^a

Veranderingen in problematiek	N	Uitgestroomd uit PI in 2013	
		Recidive %	
		Observatieperiode in jaren	
		1	2
Geldig identiteitsbewijs			
Identiteitsbewijs behouden	6.957	18,9	25,7
Identiteitsbewijs verloren	179	19,6	25,8
Identiteitsbewijs verkregen	258	23,5	30,6
Identiteitsbewijs niet verkregen	984	30,1	39,7
Inkomenssituatie			
Van werk naar werk	1.474	7,2	10,9
Van werk naar uitkering	444	11,3	17,6
Van werk naar geen	434	12,2	17,5
Van uitkering naar werk	140	10,7	13,6
Van uitkering naar uitkering	4.351	22,9	31,2
Van uitkering naar geen	516	35,8	42,0
Van geen naar werk	246	16,3	22,4
Van geen naar uitkering	829	21,5	29,2
Van geen naar geen	2.684	24,1	31,1

^a In de tabel is alleen cohort 2013 opgenomen omdat het gelijktijdig opnemen van cohort 2013 en 2014 zou betekenen dat alleen de éénjarige vrijheidsstrafrecidive getoond kan worden.

Bron: DPAN, SECMBUS-bestand van CBS, OBJD

Tabel b6 Logistische regressie verband veranderingen in problematiek en algemene recidive binnen twee jaar (N=21.751) – totaal

Achtergrondkenmerken	OR	p
Persoonskenmerken		
Seks e (vrouw = ref)	1,21	*
Leeftijd bij uitstroom detentie	0,93	*
Leeftijd kwadraat	1,00	*
Herkomst (Nederland = ref)		
Turkije	0,83	*
Marokko	1,03	
Suriname	1,04	
V oormalige Nederlandse Antillen en Aruba	1,20	*
O verigewesterse landen	1,02	
O verige niet-westerse landen	1,01	

Tabel b6 (Vervolg)

Achtergrondkenmerken	OR	p
Kenmerken uitgangzaak		
<i>Type delict</i> (geweld = ref)		
Zeden	0,74	
Vermogen met geweld	1,27	*
Vermogen zonder geweld	1,40	*
Vernieling, lichte agressie en openbare orde	0,95	
Drugs	0,77	*
Verkeer	0,77	*
Overige	0,83	
Geen strafzaak bekend	0,82	*
<i>Duur detentie</i> (t/m 1 maand = ref)		
1-3 maanden	0,94	
3-6 maanden	0,92	
6 maanden - 1 jaar	0,80	*
1-2 jaar	0,77	*
Meer dan 2 jaar	0,90	
Criminele-carrièrekenmerken		
<i>Eerder verbleven in jji</i> (nee=ref)	1,03	
<i>Leeftijd eers te justitiecontact</i>	1,05	*
<i>Aantal eerdere strafzaken</i> (log transformatie)	3,12	*
<i>Aantal eerdere zeer ernstige strafzaken</i>	1,02	
Problematiek voor detentie		
<i>Huisvesting voor detentie</i> (wel = ref)		
Onbekend	1,06	
Geen huisvesting	1,29	*
<i>Schulden voor detentie</i> (nee = ref)		
Onbekend	1,03	
Ja	1,03	
<i>Behandeling verslavingszorg</i> (nee = ref)	1,27	*
(Veranderingen in) problematiek		
<i>Identiteitsbewijs</i> (ID behouden = ref)		
Onbekend	1,02	
Identiteitsbewijs verloren	1,15	
Identiteitsbewijs verkregen	1,13	
Identiteitsbewijs niet verkregen	1,25	*
<i>Inkomenssituatie</i> (van werk naar werk = ref)		
Van werk naar uitkering	1,21	
Van werk naargeen	1,25	*
Van uitkering naar werk	0,90	
Van uitkering naar uitkering	1,45	*
Van uitkering naar geen	1,79	*
Van geen naar werk	1,19	
Van geen naar uitkering	1,47	*
Van geen naar geen	1,65	*

* Sgnificant volgens gemodificeerde hochbergprocedure.

Bron: DPAN, SECMBUS-bestand van CBS, LADIS, OBJD

Tabel b7 Logistische regressie verband veranderingen in problematiek en vrijheidsstrafrecidive (N=10.921)

Achtergrondkenmerken	OR	p
Persoonskenmerken		
<i>Seks e</i> (vrouw = ref)	1,04	
<i>Leeftijd bij uitstroom detentie</i>	0,93	*
<i>Leeftijd kwadraat</i>	1,00	*
<i>Herkomst</i> (Nederland = ref)		
Turkije	1,00	
Marokko	1,12	
Suriname	1,08	
V oormalige Nederlandse Antillen en Aruba	1,15	
O verige westerse landen	1,09	
O verige niet-westerse landen	1,13	
Kenmerken uitgangszaak		
<i>Type delict</i> (geweld = ref)		
Zeden	0,64	
V ermogen met geweld	1,27	*
V ermogen zonder geweld	1,64	*
V ernieling, lichte agressie en openbare orde	0,94	
Drugs	0,76	*
Verkeer	0,54	*
O verige	0,76	
Geen strafzaak bekend	0,69	*
<i>Duur detentie</i> (t/m 1 maand = ref)		
1-3 maanden	0,94	
3-6 maanden	0,97	
6 maanden - 1 jaar	0,93	
1-2 jaar	0,82	
Meer dan 2 jaar	1,16	
Criminele-carrièrekenmerken		
<i>Eerder verbleven in jji</i> (nee=ref)	1,05	
<i>Leeftijd eerste justitiecontact</i>	1,06	*
<i>Aantal eerdere strafzaken</i> (log transformatie)	3,41	*
<i>Aantal eerdere zeer ernstige strafzaken</i>	1,03	*
Problematiek voor detentie		
<i>Huis vesting voor detentie</i> (wel = ref)		
O nbekend	1,16	
Geen huisvesting	1,46	*
<i>Schulden voor detentie</i> (nee = ref)		
O nbekend	0,98	
Ja	1,02	
<i>Behandeling verslavingszorg</i> (nee = ref)	1,19	*

Tabel b7 (Vervolg)

Achtergrondkenmerken	OR	p
Veranderingen in problematiek		
<i>Identiteitsbewijs</i> (ID behouden = ref)		
Onbekend	1,05	
Identiteitsbewijs verloren	0,95	
Identiteitsbewijs verkregen	0,86	
Identiteitsbewijs niet verkregen	1,43	*
<i>Inkomenssituatie</i> (van werk naar werk = ref)		
Van werk naar uitkering	1,48	*
Van werk naar geen	1,31	
Van uitkering naar werk	0,76	
Van uitkering naar uitkering	1,70	*
Van uitkering naar geen	2,30	*
Van geen naar werk	1,77	*
Van geen naar uitkering	1,60	*
Van geen naar geen	2,04	*

* Significant volgens gemodificeerde hochbergprocedure.

Bron: DPAN, SECMBUS-bestand van CBS, LADIS, OBJD

Bijlage 4 Samenhang problematiek op de basisvoorwaarden met recidive uitgesplitst naar subgroepen

Tabel b8 Overzicht variabelen *penalized* logistische regressie

Variabelen
Achtergrondkenmerken
Sekse
Man
Vrouw
Leeftijd bij uitstroom detentie
Leeftijd kwadraat
Herkomst
Nederlands
Niet Nederlands
Type delict
Geweld en zeden
Vermogen zonder geweld
Vermogen met geweld
Drugs
Overige
Duur detentie
Kort (0-2 maanden)
Middel (2-6 maanden)
Lang (meer dan 6 maanden)
Leeftijd eerste strafzaak
Aantal eerdere strafzaken
Problematiek
Identiteitsbewijs
Werk
Huisvesting
Schulden
Behandeling verslavingszorg
Interacties
Sekse * identiteitsbewijs
Sekse * werk
Sekse * huisvesting
Sekse * schulden
Sekse * behandeling verslavingszorg
Leeftijd bij uitstroom detentie * identiteitsbewijs
Leeftijd bij uitstroom detentie * werk
Leeftijd bij uitstroom detentie * huisvesting
Leeftijd bij uitstroom detentie * schulden
Leeftijd bij uitstroom detentie * behandeling verslavingszorg
Herkomst * identiteitsbewijs
Herkomst * werk
Herkomst * huisvesting
Herkomst * schulden
Herkomst * behandeling verslavingszorg

Tabel b8 (Vervolg)

Variabelen
Interacties
Type delict * identiteitsbewijs
Type delict * werk
Type delict * huisvesting
Type delict * schulden
Type delict * behandeling verslavingszorg
Duur detentie * identiteitsbewijs
Duur detentie * werk
Duur detentie * huisvesting
Duur detentie * schulden
Duur detentie * behandeling verslavingszorg
Leeftijd eerste strafzaak * identiteitsbewijs
Leeftijd eerste strafzaak * werk
Leeftijd eerste strafzaak * huisvesting
Leeftijd eerste strafzaak * schulden
Leeftijd eerste strafzaak * behandeling verslavingszorg
Aantal eerdere strafzaken * identiteitsbewijs
Aantal eerdere strafzaken * werk
Aantal eerdere strafzaken * huisvesting
Aantal eerdere strafzaken * schulden
Aantal eerdere strafzaken * behandeling verslavingszorg

Tabel b9 Penalized logistische regressie modellen^a

Variabele	Model 1	Model 2	Model 3
Aantal eerdere strafzaken	0,76316	0,81818	0,83836
Leeftijd bij uitstroom	-0,37011	-0,45669	-0,49051
Type delict: vermogen met geweld	0,00049	0,03764	0,04281
Interactie geen werk en aantal eerdere strafzaken	0,13516	0,16808	0,17947
Interactie geen werk en vermogensdelict met geweld	0,10301	0,10146	0,09911
Type delict: overig		-0,00313	-0,01834
Type delict: drugsdelict		-0,00529	-0,11727
Interactie behandeling verslaving en leeftijd eerste zaak		0,00003	0,01125
Interactie behandeling verslaving en niet Nederlandse herkomst		0,00181	0,11000
Interactie dakloosheid en aantal eerdere strafzaken		0,01493	0,12870
Interactie dakloosheid en sekse (man)			0,02117
Interactie dakloosheid en leeftijd eerste zaak			0,00045
Interactie schulden en type delict: vermogen zonder geweld			0,00274
Interactie schulden en type delict: overig			-0,11808
Interactie geen werk en geen id			0,00072

^a De coëfficiënten in deze tabel zijn gebiast door de *penalty* die is toegepast. Door de *penalty* zijn alle coëfficiënten gekrompen richting nul. Ondanks de *penalty* blijven sommige coëfficiënten redelijk groot, dit zijn dan relatief gezien de meest belangrijke variabelen in het model.

Bron: DPAN, SECMBUS-bestand van CBS, LADIS, OBJD

Bijlage 5 DPAN

BASISDOCUMENT NAZORG

DETENTIEGEGEVENS

TABBLAD 1

Naam .....

Voornamen (voluit) .....

Tussenvoegsel .....

Geboortedatum .....

Nationaliteit .....

BSN-nummer .....

BVV-nummer .....

GBA adres zoals bekend bij DJI

Straatnaam .....

Postcode .....

Plaats .....

Gemeente van herkomst ..... keuzemenu gemeenten

Gemeente van hervestiging ..... keuzemenu gemeenten

Huidige insluitingstitel   0 Preventief   0 afgestraft

Begindatum detentie   dag/maand/jaar (ivs datum TULP)

Einddatum detentie   dag/maand/jaar

Naam huidige PI van verblijf .....

Plaats huidige PI .....

Naam vorige PI .....

- 1   Wijkt het GBA adres dat bekend is bij de gemeente af van het GBA adres dat bekend is bij DJI (GB)
     0 Ja
         Afwijkend adres .....
- 0 Nee

- 2   Wordt er een ISD maatregel gevorderd?
     0 Ja
     0 Nee
     0 Onbekend

- 3   Is er een ISD maatregel opgelegd en ten uitvoer gelegd?
     0 Ja
     0 Nee
     0 Onbekend

- 4   Is er een Executie-indicator van kracht?
     0 Ja
     0 Nee

- 5 Is de justitiabele geprioriteerd bij het (regionale) Veiligheidshuis? (GB)
- Ja
- reden: Veelpleger
- Huiselijk geweld
- Jeugd 18 +
- Anders, namelijk .....
- Nee

SAMENVATTING

TABBLAD 2

Medewerker Maatschappelijke Dienstverlening	Gemeentelijk contactpersoon (GB)
Naam :	Naam: .....
Telefoonnummer:	Telefoonnummer: .....
E-mailadres:	E-mailadres: .....
Postadres:	Postadres: .....

- 1 Geeft de justitiabele toestemming om gegevens uit te wisselen met de gemeente?
- Ja
- Nee
- 2 Met welke gemeente moeten de gegevens uitgewisseld worden? .....
(keuze menu gemeenten uit CTO-tabel)

Probleemsamenvatting

Wanneer één of meer acties worden gevraagd in de samenvatting van dit dossier nazorg, kijk dan bij het desbetreffende tabblad voor meer achtergrondinformatie en neem zo nodig (telefonisch) contact op met de MMD'er om samen aan een oplossing van de knelpunten te werken.

- 3 Zijn er op één van de volgende onderdelen acties die uitgevoerd moeten worden?
Acties op het gebied van Persoonlijke omstandigheden?	☐ Ja	☐ nee
Acties op het gebied van het ID-bewijs?	☐ Ja	☐ Nee
Acties op het gebied van Huisvesting/Onderdak?	☐ Ja	☐ Nee
Acties op het gebied van Inkomen/Werk/Dagbesteding?	☐ Ja	☐ Nee
Acties op het gebied van Schulden?	☐ Ja	☐ Nee
Acties op het gebied van Zorg?	☐ Ja	☐ Nee
- 4 Is de Justitiabele bekend als veelpleger?
- Ja
- Nee
- Onbekend
- 5 Behoort de gedetineerde tot de MO-doelgroep? (D.w.z. Huisvestingssituatie is In maatschappelijke opvang, Dakloos met briefadres of Dakloos zonder briefadres)
- Ja
- Nee

0 Ja

Vul in waar en aantal kinderen, naam en geboortedata

0 Nee

0 Nee

5 Moeten er acties worden ondernomen voor de opvang en zorg voor minderjarige kinderen tijdens detentie?

0 Ja

0 Nee

6 Neemt de justitiabele ná ontslag uit detentie de zorg voor evt, minderjarige kinderen (weer) op zich?

0 Ja

0 Nee

7 Moeten er acties worden ondernomen voor de opvang en zorg van huisdieren?

0 Ja

0 Nee

8 Moeten er acties worden ondernomen voor de veiligheid van het thuisadres en aanwezige inboedel?

0 Ja

0 Nee

Welke acties moeten ondernomen worden voor de opvang c.q. zorg voor minderjarige kinderen en/of huisdieren en/of voor de veiligheid in de thuissituatie?

- Actie justitiabele: .....
- Actie MMD'er: .....
- Actie gemeente: .....
- Actie(s) andere instelling(en), namelijk: .....

ID BEWIJS

TABBLAD 4

1 Is er een ID-bewijs verstrekt door gemeente (GB)

0 Ja

Vul in soort ID-bewijs, nummer en geldig tot .....

0 Nee

2 Beschikt de justitiabele momenteel over een geldig ID-bewijs?

0 Ja

Vul in soort ID-bewijs, nummer, gemeente en datum afgifte .....

Vul in waar het ID-bewijs zich bevindt .....

0 Nee

Wat is de reden van het ontbreken van een ID-bewijs: .....

Is er aangifte van vermissing gedaan?

0 Ja

0 Nee

- 3 Heeft de justitiabele na detentie een geldig ID-bewijs?
- Ja
  - Nee
- Wanneer tijdens de detentieperiode geen geldig ID-bewijs is gerealiseerd, wat is daarvan de reden?
- Geen medewerking justitiabele
  - Verblijfsduur detentie te kort
  - Geen medewerking gemeente
  - Geen medewerking politie
  - Anders, namelijk .....

Welke acties dienen er te worden ondernomen zodat de justitiabele over een ID-bewijs kan beschikken?

- Actie justitiabele:.....
- Actie MMD'er:.....
- Actie gemeente:.....
- Actie(s) andere instelling(en), namelijk:.....

INKOMEN/WERK/DAGBESTEDING

TABBLAD 5

- 1 Wat was de belangrijkste bron van inkomsten vóórafgaand aan de detentie? (GB)
- Inkomen uit arbeid
Vul in werkgever, contactgegevens en laatst vervulde functie .....
  - Inkomen van een uitkering
Soort uitkering
    - WWB (bijstand)
    - WIA/Wajong
    - ANW
    - Anders
 Uitkeringsinstantie
    - Gemeente
    - UWV
    - Sociale Verzekeringsbank
    - Anders
 Naam contactpersoon en -gegevens (indien bekend) .....
  - Is uitkering gestopt/opgeschort?
    - Ja, Vul in datum en naam aanvrager .....
    - Nee
    - Inkomen uit eigen bedrijf
    - Inkomen uit Studiefinanciering
    - Anders, namelijk . .....
    - Geen wettig inkomen
- 2 Wat is de verwachte belangrijkste bron van inkomsten ná detentie?
- Inkomen uit arbeid
Vul in werkgever, contactgegevens en laatst vervulde functie .....
  - Inkomen van een uitkering
Soort uitkering
    - WWB (bijstand)
    - WIA/Wajong
    - ANW

- 0 Anders, namelijk .....
  - Uitkeringsinstantie
  - 0 Gemeente
  - 0 UWV
  - 0 Sociale Verzekeringsbank
  - 0 Anders
  - Naam contactpersoon en -gegevens (indien bekend) .....
  - Is uitkering aangevraagd?
  - 0 Ja
  - Vul in datum en naam aanvrager
  - 0 Nee
  - 0 Inkomen uit eigen bedrijf
  - 0 Inkomen uit studiefinanciering
  - 0 Anders, namelijk .....
  - 0 Geen wettig inkomen
  - Wat is de reden dat de justitiabele direct aansluitend op detentie niet over een wettig inkomen kan beschikken? .....
- 3 Is de justitiabele gemotiveerd om met het UWV werkbedrijf in contact gebracht te worden voor een mogelijk arbeidstoeleidingstraject?
- 0 Ja
  - 0 Nee
- 4 Is er tijdens detentie een traject met het UWV-werkbedrijf gevolgd?
- 0 Ja
  - Met welk resultaat?
  - 0 Dit heeft gevolgd tot werk aansluitend op detentie
  - 0 Dit wordt voortgezet na detentie
  - 0 Resultaat is onduidelijk
  - 0 Nee
- 5 Beschikt de justitiabele over een bank- of girorekening? (GB)
- 0 Ja
  - Rekeningnummer (indien bekend) .....
  - 0 Nee
- 6 Beschikt de justitiabele over een DigiD code?
- 0 Ja
  - 0 Nee
- 7 Wat is de hoogst afgeronde opleiding (GB)
- 0 Lager onderwijs
  - 0 Voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs (ulo/vmbo)
  - 0 Middelbaar onderwijs (mulo/havo/hbs/vwo)
  - 0 Beroepsonderwijs (lbo/roc)
  - 0 Middelbaar beroepsonderwijs (mbo/roc)
  - 0 Hoger beroepsonderwijs (hbo)
  - 0 Wetenschappelijk onderwijs (universiteit)

- 8 Volgde de justitiabele voorafgaand aan de huidige detentie een opleiding of scholingstraject?
- Ja
 Vul in opleiding en instelling .....
- Nee
- 9 Is tijdens detentie door de justitiabele deelgenomen aan onderwijs?
- Ja
 Vul in opleiding en instelling .....
- Nee
- 10 Is de justitiabele aangemeld voor een opleiding direct na detentie?
- Ja
 Vul in opleiding en instelling .....
- Nee
- 11 Had de justitiabele voor detentie bij gebrek aan betaald werk of naast part-time betaald werk enige vorm van dagbesteding?
- Ja, Namelijk
- Scholing/onderwijs
  - Vrijwilligerswerk
  - Hobby's
  - Anders, namelijk .....
- Nee
- 12 Heeft de justitiabele direct na detentie bij gebrek aan betaald werk of naast part-time betaald werk enige vorm van dagbesteding?
- Ja Namelijk
- Scholing/onderwijs
  - Vrijwilligerswerk
  - Hobby's
  - Anders, namelijk .....
- Nee

Welke acties kunnen er worden ondernomen zodat de justitiabele direct aansluitend op de detentieperiode over een wettige vorm van inkomen kan beschikken?

- Actie Justitiabele:.....
- Actie MMD'er:.....
- Actie Gemeente:.....
- Actie(s) andere instelling(en), namelijk:.....

SCHULDEN

TABBLAD 6

- 1 Heeft de justitiabele schulden (geregistreerd bij BKR)? (GB)
- Ja
- Schatting totaal bedrag
  - < € 1000
  - > € 1000 < € 5000
  - > € 5000 < € 10.000
  - > € 10.000 < 50.000
  - > € 50.000
- Nee

- 2 Zijn er CJIB vorderingen?
- Ja
- Schatting totaal bedrag
- < € 1000
- > € 1000 < € 5000
- > € 5000 < € 10.000
- > € 10.000 < 50.000
- > € 50.000
- Nee
- Onbekend
- 3 Zijn er andere schuldeisers?
- Ja, namelijk .....
- Nee
- Onbekend
- 4 Neemt de justitiabele deel aan een schuldhulpverleningstraject?(GB)
- Ja
- Vul in naam instelling en contactgegevens (bewindvoeder / financieel begeleider, indien bekend) .....
- Is er sprake van de WSNP?
- Ja
- Nee
- Nee
- 5 Is tijdens detentie gestart met een schuldhulpverleningstraject in samenwerking met de kredietbank Nederland?
- Ja
- Nee
- 6 Is er sprake van bewindvoering?(GB)
- Ja
- Vul in naam contactpersoon en -gegevens bewindvoeder (indien bekend)
- Nee
- 7 Heeft justitiabele schulden na detentie?
- Ja
- Nee

Welke acties kunnen er worden ondernomen zodat de justitiabele inzicht heeft in de schulden en zo nodig direct aansluitend op de detentieperiode overgegaan kan worden tot schuldhulpverlening?

- Actie Justitiabele: .....
- Actie MMD'er: .....
- Actie Gemeente: .....
- Actie(s) andere instelling(en), namelijk: .....

HUISVESTING/ONDERDAK**TABBLAD 7**

- 1 Wat was de laatste huisvestingssituatie vóór detentie?(GB)
  - 0 Huurwoning
Vul in woningcorporatie .....
  - 0 Eigen woning
  - 0 Kamer/ etage bij particulier
  - 0 Inwonend bij familie
Vul in naam, familiere relatie en contactgegevens .....
  - 0 Inwonend bij vrienden/kennissen
Vul in naam, relatie en contactgegevens .....
  - 0 In maatschappelijke opvang (MO-groep)
Vul in instelling, contactgegevens .....
  - 0 Dakloos met briefadres (MO-groep)
Vul in briefadres .....
  - 0 Dakloos zonder briefadres (MO-groep)
  - 0 Anders
Vul woonsituatie in: .....

- 2 Is er sprake van huurachterstand?
  - 0 Ja
Vul in gemeente en woningcorporatie .....
  - 0 Nee
  - 0 Onbekend

- 3 Is er ooit sprake geweest van huisuitzetting
  - 0 Ja
Vul in gemeente en woningcorporatie .....
  - 0 Nee
  - 0 Onbekend

- 4 Staat de justitiabele ingeschreven als woningzoekende ?
  - 0 Ja
Vul in woningcorporatie, makelaar of andere aanbieder .....
  - 0 Nee

- 5 Wat is de verwachte huisvestingssituatie direct na detentie?
  - 0 Huurwoning
Vul in woningcorporatie .....
  - 0 Eigen woning
  - 0 Kamer/ etage bij particulier
  - 0 Inwonend bij familie
Vul in naam, familiere relatie en contactgegevens .....
  - 0 Inwonend bij vrienden/kennissen
Vul in naam, relatie en contactgegevens .....
  - 0 In maatschappelijke opvang (MO-groep)
Vul in instelling, contactgegevens .....
  - 0 Dakloos met briefadres (MO-groep)
Vul in briefadres .....
  - 0 Dakloos zonder briefadres (MO-groep)
  - 0 Anders
Vul woonsituatie in.....

- 6 Wanneer de justitiabele terugkeert naar de gemeente van hervestiging, is dan sprake van noodhuisvesting of duurzame huisvesting?
- 0 Noodhuisvesting
Vul in bij wie (familie of vrienden) .....
- 0 Duurzame huisvesting: .....
- 7 Staat justitiabele direct na detentie ingeschreven bij de GBA? (controleer in VIP)
- 0 Ja
Op welk adres? .....
- 0 Nee
- 8 Als de justitiabele aansluitend aan detentie niet over huisvesting kan beschikken, wat is daarvan dan de reden?
- 0 Geen medewerking justitiabele
- 0 Strafduur/verblijf in detentie te kort
- 0 Anders
Vul in reden: .....

Welke acties kunnen er worden ondernomen zodat de justitiabele over huisvesting/onderdak beschikt direct aansluitend op detentie?

- Actie Justitiabele: .....
- Actie MMD'er: .....
- Actie Gemeente: .....
- Actie(s) andere instelling(en), namelijk: .....

ZORG

TABBLAD 8

- 1 Was er voor detentie contact met een zorginstelling?
- 0 Ja
Met Pyschiatrische zorg?
0 Ja
Vul in instelling en contactgegevens .....
- 0 Nee
Met Verslavingszorg?
0 Ja
Vul in instelling en contactgegevens .....
- 0 Nee
Met Medische/somatische zorg?
0 Ja
Vul in instelling en contactgegevens .....
- 0 Nee
Met andere zorg?
0 Ja
Vul in instelling en contactgegevens .....
- 0 Nee

- 2 Zijn er bijzondere afspraken in het kader van een reeds lopend zorgtraject (GB)
 Ja
 Vul de afspraken in: .....
 Nee
- 3 Wordt/ is het zorgcontact (het contact met een zorginstelling) tijdens detentie gecontinueerd?
 Ja
 Welke instelling/ contactpersoon: .....
 Nee
- 4 Is er een nieuwe zorgvraag van de justitiabele ontstaan tijdens de detentie?
 Ja
 Vul zorgvraag in: .....
 Nee
- 5 Heeft doorverwijzing naar het Psycho Medisch Overleg (PMO) in de PI plaatsgevonden tijdens detentie?
 Ja
 Nee
- 6 Zijn er afspraken gemaakt met een zorginstelling over zorgcontact na de detentie?
 Ja
 Met Pyschiatrische zorg?
 Ja
 Vul in instelling en contactgegevens .....
 Nee
 Met Verslavingszorg?
 Ja
 Vul in instelling en contactgegevens .....
 Nee
 Met Medische/somatische zorg?
 Ja
 Vul in instelling en contactgegevens .....
 Nee
 Met andere zorg?
 Ja
 Vul in instelling en contactgegevens .....
 Nee
 Nee
- 7 Had de justitiabele vóór detentie een huisarts?
 Ja
 Vul gegevens huisarts in: .....
 Nee
- 8 Heeft de justitiabele na detentie een huisarts?
 Ja
 Nee

- 9 Had de justitiabele vóór detentie een zorgverzekering?
 Ja
 Vul in verzekeringsmaatschappij en contactgegevens .....
- Nee
- 10 Is de zorgverzekering tijdens de detentieperiode opgeschort?
 Ja
 Nee
- 11 Is de zorgverzekering opnieuw geactiveerd direct aansluitend op de detentieperiode?
 Ja
 Vul in verzekeringsmaatschappij en contactgegevens .....
- Nee

Welke acties moeten er ondernomen worden op het gebied van zorg?

- Actie Justitiabele: .....
- Actie MMD'er: .....
- Actie Gemeente: .....
- Actie(s) andere instelling(en), namelijk: .....

RECLASSERING/ JUSTITIEEL KADER

TABBLAD 9

- 1 Is er contact met een reclasseringsinstelling?
 (Check bij het arrondissementssecretariaat reclassering [AS] en/of cliëntvolgsysteem 3RO)
 Ja
 Vul in instelling, contactgegevens en gemaakte afspraken .....
- Nee
- 2 Is er sprake van een justitieel kader na het verlaten van de PI en de terugkeer in de gemeente?
 Ja
 Namelijk .....
- Penitentiair Programma (PP)
  - Extramurale fase ISD-maatregel
  - Schorsing met bijzondere voorwaarden
  - Voorwaardelijke invrijheidstelling met bijzondere voorwaarden
  - Voorwaardelijk vonnis met bijzondere voorwaarden
- Vul in reclasseringsinstelling, contactpersoon en -gegevens .....
- (vraag hoort bij antwoord a t/m e)
- Nee
- (Nu) nog niet bekend

- 3 Heeft de justitiabele tijdens de detentie deelgenomen aan (TR) programma - activiteiten gericht op re-integratie?
- 0 Ja
    - Wat voor TR-programma heeft de justitiabele gevolgd? .....
    - Wordt het programma na verlaten PI vervolgd?
  - 0 Ja
    - Vul in contactgegevens .....
  - 0 Nee
  - 0 Nee
  - 0 (Nu) nog niet bekend

NOTITIES MMD

TABBLAD 10

Notities

Deze gegevens zijn alleen zichtbaar voor de MMD'er.